

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

İLK VE ORTAOKULLARDA KAYNAKLARIN ETKİLİ
KULLANIMI
(DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF GÜLAY

2013

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

İLK VE ORTAOKULLARDA KAYNAKLARIN ETKİLİ
KULLANIMI
(DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF GÜLAY

DANIŞMAN:

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ALİ HAMEDOĞLU

2013

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Elif GÜLAY

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Bu yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM

Üye

Doç. Dr. Erkan YAMAN

Üye

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

15 / 5 / 2013

Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Eğitim birbirinden farklı birimlerden ve parçalardan oluşan fakat bu parçaların uyum içinde çalışmak zorunda olduğu bir süreçtir. Bu sürecin sağlıklı ve etkili bir biçimde yürütülebilmesi için, ihtiyaç duyulan kaynakların eksiksiz ve işlevsel olabilmesi eğitimin kalitesi açısından çok önemlidir. Eğitimde başvuru kaynaklar en genel şekli ile insan kaynakları ve madde kaynakları olarak ayrılabilir. Bu kaynakların eğitim kurumlarında varlığı ve bu kaynaklardan mümkün olan en verimli şekilde faydalanma düzeyi eğitimin sürecinin işlevselliği açısından önem teşkil etmektedir. Kaynakların adil ve ihtiyacı karşılayacak şekilde dağıtılması merkezi birimlerin sorumluluğunda olmasına rağmen, bu kaynaklardan en verimli şekilde faydalanmak ve eksik kaynakların yerini yapılabilecek en azami düzeyde karşılamak okul yöneticilerine düşmektedir.

Bu araştırmada örgün eğitim veren ilk ve orta okullarda bulunan insan ve madde kaynaklarının ne düzeyde olduğu ya da ihtiyacın merkezi birimler tarafından ne derecede karşılandığı ve bu kaynaklardan okulların ne derecede faydalanabildiği sorularına cevap aranmış, ortaya çıkan sonuçların sonraki kaynak dağıtımları sırasında kaynak sağlayıcılara ışık tutması amaçlanmıştır.

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecinde göstermiş olduğu anlayış, rehberlik ve desteklerinden dolayı değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU'na en içten saygı ve şükranlarımı sunarım.

Veri toplama aşamasında her türlü kolaylığı sağlayan Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğüne ve verilerini benimle içtenlikle paylaşan Düzce İlköğretim Okul Yöneticilerine saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimim süresince çalışma şartlarımı benim için kolaylaştıran, bana destek olan ve zorluk çıkarmadan bu aşamaya geçmemi sağlayan değerli okul müdürüm ve öğretmen arkadaşlarıma içtenlikle minnet duyuyorum.

Son olarak her zaman yanımda olan ve her konuda desteklerini benden asla esirgemeyen canım anne ve babama çok teşekkür ederim.

ÖZET

İLK VE ORTA OKULLARDA KAYNAKLARIN ETKİLİ KULLANIMI

(DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ)

GÜLAY, Elif

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

Nisan, 2013.123 Sayfa

Bu çalışmanın amacı Düzce Merkez'deki ilk ve orta okullarda eğitim öğretim sürecine katkı sağlamak amacıyla bulunan her türlü teknolojik, fiziki ve insan kaynağının bulunma düzeylerini ortaya çıkarmak, eksiklikleri tespit etmek ve var olan kaynaklardan okulların ne derece faydalanabildiğini belirlemektir. Ayrıca özel okullar ve devlet okulları arasında kaynaklara sahip olma ve faydalanma düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmektir.

Araştırmanın grubunu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Düzce İli Merkez ilçesine bağlı, örgün eğitim veren, üç tanesi özel olmak üzere araştırmaya katılmaya gönüllü olan 42 ilk ve orta okulun yöneticileri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma için veri yüz yüze görüşülerek araştırma anketlerinin doldurulması ile toplanmıştır.

Araştırma sonucunda bazı bulgular elde edilmiştir. Öncelikle okullarda bulunması gereken teknolojik ve fiziki kaynakların çoğunun devlet okullarında istenilen düzeyin çok altında olduğu ya da hiç olmadığı, bu durumun da kullanım düzeylerinin etkililiğini etkilediği sonuçlarına varılmıştır. Özel okullarla devlet okulları kaynakları bulundurma düzeyi açısından karşılaştırıldığı zaman anlamlı farklılık görülen maddi kaynaklar rehberlik odası, çok amaçlı salon, atölye, kapalı spor salonu, yemekhane, otopark, açık spor ve oyun alanları, arşiv ve okul bahçesi olarak listelenebilir. Sadece kullanma düzeyi açısından anlamlı fark bulunan kaynaklar da bilgisayar, bilgisayar laboratuvarı, ekipman odası ve kütüphane, rehberlik odası, çok amaçlı salon, kapalı spor salonu, yemekhane ve otopark olarak özetlenebilir. Bu sonuçlardan yola çıkarak

özel okulların öğrencileri hem bilişsel, hem sanatsal hem de sportif yönlerden geliştirmeye devlet okullarından daha fazla önem verdiği çıkarımı yapılabilmektedir.

İkinci olarak, devlet okullarında az ya da çok her türlü insan kaynağına ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak, devlet okullarında en fazla ihtiyaç duyulan insan kaynakları yardımcı personel, rehber öğretmen, müzik öğretmeni, beden eğitimi öğretmeni, resim öğretmeni ve teknoloji tasarım öğretmeni olarak sıralanabilir. Diğer yandan, özel okullarda ise insan kaynağına ihtiyaç olmadığı söylenilebilir. Bu sonuçlara göre tekrar özel okulların öğrencileri devlet okullarına kıyaslandığında çok yönlü yetiştirmeyi hedeflediği yorumu yapılabilir.

Eğitim öğretimin kalitesi açısından okulların sahip oldukları kaynakların etkin kullanımının ve çeşitliliğinin önemi göz ardı edilmemelidir. Geleceğin yetişkinlerini hayata hazırlamak için her türlü etkinliğe ve öğrenme ortamının oluşmasına olanak sağlayan insan ve madde kaynaklarının okullarda tatmin edici düzeyde var olması, varılmak istenen amaç ve hedeflere ulaşmada oldukça yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: okullardaki insan kaynakları, okullardaki maddi kaynaklar, okullardaki fiziki kaynaklar, okullardaki teknolojik kaynaklar, okullarda kaynakların etkin kullanımı.

ABSTRACT

EFFICIENT USAGE OF THE RESOURCES AT PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS

(SAMPLE of DÜZCE CITY)

GÜLAY, Elif

MA Thesis

Advisor: Assist. Prof. Dr. Mehmet Ali HAMEDOĞLU

April, 2013. 123 Pages

The purpose of this study is to identify the existence levels of all types of technological, physical and human resources that help the teaching and training process, to figure out the necessities and to determine schools how efficiently benefit from the existing sources in the center of Düzce City. Moreover, whether there is a significant difference between public schools and private schools according to their owning and benefiting levels of these sources or not is tried to be identified.

The workgroup of the study consists of school administrators and teachers of 42 primary and secondary schools that are three private and thirty nine public schools in the center of Düzce City in the educational period of 2011-2012. Data for the study was collected by interviews and completing the study questionnaire.

Some findings were explored at the end of the study. Firstly, It was understood that at public schools, most of the technological and physical resources are lower the desired level or do not exist at all, and this situation affects the efficient usage of these resources. When compared to private schools, there is a significant difference in terms of the existence of the resources such as guidance room, multi-purpose room, workshop, indoor sport facility, refectory, car park, open-air sport and game fields, archive and school garden. Moreover, when compared only in terms of the efficient usage, private schools use the sources that are computer, computer laboratory, equipment room, library, guidance room, multipurpose room, indoor

sport facility, refectory and car park more effectively than the public schools do. It can be inferred that private schools desire to develop their students both cognitive, artistic and sporting points much more than public schools.

Secondly, public schools need more or less every kind of human resources. However, at public schools the most required human resources in turn are support personnel, student advisors, music teachers, physical education teachers, art teachers and technology-design teachers. On the other hand, it can be said that private schools do not need any kind of human resources at all. According to these findings, it can again be inferred that private schools aim to educate their pupils in every respect when compared to public schools.

For the quality of education and training process, the importance of efficient usage and variety of school resources should not be ignored. In order to prepare the adults of tomorrow for life, sufficient human and material resources of the school that provide all types of activities and learning environment, considerably will help to achieve desired aims and goals.

Key Words: human resources at school, resources of school, physical resources of school, technological resources at school, efficient usage of the school resources.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
Teşekkür.....	ii
Özet	iii
İçindekiler	vii
Tablolar Listesi.....	xii
Bölüm I	1
Giriş.....	1
1.1. Problem	3
1.1.1. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Bölüm II	5
Literatür Taraması.....	5
2.1. Okul Kaynakları.....	6
2.1.1. İnsan Kaynakları	8
2.1.1.1. Okul Yöneticisi	8
2.1.1.2. Öğretmen.....	10
2.1.1.3. Yardımcı Personel.....	11
2.1.1.4. İnsan Kaynağının Yönetimi	11
2.1.2. Madde Kaynakları.....	14
2.1.2.1. Teknolojik Kaynaklar	14
2.1.2.2. Fiziki Kaynaklar.....	20
2.1.2.2.1. Fen Laboratuvarı	22

2.1.2.2.2. Bilgisayar Laboratuvarı.....	23
2.1.2.2.3. Öğretmen Çalışma Odası	23
2.1.2.2.4. Ekipman Odası	23
2.1.2.2.5. Kütüphane	23
2.1.2.2.6. Rehberlik Servisi.....	25
2.1.2.2.7. Resim Odası	26
2.1.2.2.8. Müzik Odası	26
2.1.2.2.9. Çok Amaçlı Salon	26
2.1.2.2.10. İş ve Teknik Atölyesi	27
2.1.2.2.11. Yemekhane.....	27
2.1.2.2.12. Spor Salonu	27
2.1.2.2.13. Otopark.....	28
2.1.2.2.14. Açık Spor ve Syun Alanları	28
2.1.2.2.15. Kantin.....	28
2.1.2.2.16. Arşiv.....	29
2.1.2.2.17. Okul Müzesi	29
2.1. 2.2.18. Okul Bahçesi ve Uygulama Bahçesi	31
2.1.2.2.19. Öğrenci Yurdu.....	32
2.1.2.2.20. Konut.....	32
2.2. Kaynak Ve Çevre İlişkisi	33
2.2.1. Okul Aile Birlikleri	34
2.2.2. Okul ve Çevre	34
2.2.2.1. Üst Eğitim Yöneticileri için Öneriler	38
2.2.2.2. Okul Yönetim Kurulu için Öneriler	39
2.2.2.3. Okul Müdürleri ve Öğretmenler için Öneriler	39

2.3. Kaynaklar Ve Öğrenci Başarısı.....	41
2.4. Ülkelere Göre Eğitimin Finansman Kaynakları.....	43
2.5. Döner Sermaye.....	52
2.5.1. Döner Sermayelerin Kuruluş Amacı.....	52
2.5.2. Döner Sermayelerin Sağladığı Yararlar.....	53
2.5.2.1. Eğitim-Öğretime Sağladığı Yararlar:.....	53
2.5.2.2. Öğrenciye Sağladığı Yararlar.....	53
2.5.2.3. Öğretmene Sağladığı Yararlar.....	53
2.5.2.4. Okula Sağladığı Yararlar.....	54
Bölüm III.....	55
Yöntem.....	55
3.1. Araştırma Modeli.....	55
3.2. Çalışma Grubu.....	55
3.2.1. Okul Türü.....	55
3.2.2. Öğretim Türü.....	56
3.2.3. Okul Tipi.....	56
3.2.4. Okul Mevcudu.....	57
3.3. Verilerin Toplanması.....	58
3.3.1. Veri Toplama Aracı.....	58
3.4. Verilerin Çözümü Ve Yorumlanması.....	59
Bölüm IV.....	60
Bulgular Ve Yorum.....	60
4.1. Okullardaki Madde Kaynaklarının Bulunma Ve Kullanım Düzeyi.....	60
4.1.1. Bilgisayar Kaynağının Analizi.....	60
4.1.2. Yazıcı Kaynağının Analizi.....	62

4.1.3. Tarayıcı Kaynağının Analizi	63
4.1.4. Tepegöz Kaynağının Analizi.....	64
4.1.5. Projeksiyon Kaynağının Analizi	66
4.1.6. Televizyon Kaynağının Analizi	67
4.1.7. İnternet Kaynağının Analizi.....	68
4.1.8. Faks Makinesi Kaynağının Analizi.....	70
4.1.9. Kamera Kaynağının Analizi.....	71
4.1.10. Fen Laboratuvarı Kaynağının Analizi.....	72
4.1.11. Bilgisayar Laboratuvarı Kaynağının Analizi	73
4.1.12. Öğretmenler Odası Kaynağının Analizi.....	74
4.1.13. Ekipman (Malzeme) Odası Kaynağının Analizi	75
4.1.14. Kütüphane Kaynağının Analizi.....	77
4.1.15. Rehberlik Servisi Odası Kaynağının Analizi	78
4.1.16. Görsel Sanatlar Odası Kaynağının Analizi	79
4.1.17. Müzik Odası Kaynağının Analizi.....	81
4.1.18. Çok Amaçlı Salon Kaynağının Analizi.....	82
4.1.19. Atölye Kaynağının Analizi	83
4.1.20. Kapalı Spor Salonu Kaynağının Analizi	85
4.1.21. Yemekhane Kaynağının Analizi	87
4.1.22. Otopark Kaynağının Analizi	88
4.1.23. Açık Spor ve Oyun Alanları Kaynaklarının Analizi	89
4.1.24. Kantin Kaynağının Analizi	91
4.1.25. Arşiv Kaynağının Analizi	92
4.1.26. Okul Bahçesi Kaynağının Analizi.....	94
4.2. Okullardaki İnsan Kaynaklarının	97

Bulunma Ve İhtiyaç Düzeyi.....	97
4.3. İnsan Ve Madde Kaynaklarından Etkili Faydalanma İle İlgili Anket Maddelerinin Analizi	99
Bölüm V	111
Sonuç, Tartışma Ve Öneriler.....	111
5.1. Sonuç Ve Tartışma.....	111
5.2. Öneriler	115
Kaynakça.....	117
Ekler	125
EK-1. Araştırma Anketi	125
Kaynaklardan Faydalanma Düzeyi Anketi	125
EK-2. Araştırma İzinleri.....	127
Özgeçmiş Ve İletişim Bilgisi	129

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan İlk ve Orta Okulların Türleri	55
Tablo 2. Araştırmadaki Okullarının Öğretim Türleri.....	56
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Okulların Tipleri.....	57
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Okulların Öğrenci Sayıları	57
Tablo 5. Okullardaki Bilgisayar Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	60
Tablo 6. Okullardaki Yazıcı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	62
Tablo 7. Okullardaki Tarayıcı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi ...	63
Tablo 8. Okullardaki Tepegöz Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi...	65
Tablo 9. Okullardaki Projeksiyon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	66
Tablo 10. Okullardaki Televizyon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	67
Tablo 11. Okullarda Bulunan İnternet Kaynağının Mevcut Durumu ve	69
Kullanım Düzeyi	69
Tablo 12. Okullarda Bulunan Faks Makinesi Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	70
Tablo 13. Okullarda Bulunan Kamera Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	71
Tablo 14. Okullarda Bulunan Fen Laboratuvarı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	72
Tablo 15. Okullarda Bulunan Bilgisayar Laboratuvarı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	74
Tablo 16. Okullarda Bulunan Öğretmenler Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	75
Tablo 17. Okullarda Bulunan Ekipman (Malzeme) Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	76

Tablo 18. Okullarda Bulunan Kütüphane Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	77
Tablo 19. Okullarda Bulunan Rehberlik Servisi Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	78
Tablo 20. Okullarda Bulunan Görsel Sanatlar Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	80
Tablo 21. Okullarda Bulunan Müzik Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	81
Tablo 22. Okullarda Bulunan Çok Amaçlı Salon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	82
Tablo 23. Okullarda Bulunan Atölye Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	84
Tablo 24. Okullarda Bulunan Kapalı Spor Salonu Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	85
Tablo 25. Okullarda Bulunan Yemekhane Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	87
Tablo 26. Okullarda Bulunan Otopark Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	88
Tablo 27. Okullarda Bulunan Açık Spor ve Oyun Alanları Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	90
Tablo 28. Okullarda Bulunan Kantin Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	91
Tablo 29. Okullarda Bulunan Arşiv Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	93
Tablo 30. Okullarda Bulunan Okul Bahçesi Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi	94
Tablo 31. Özel Okullar ve Devlet Okulları Arasındaki Karşılaştırmada Anlamlı Farklılık Bulunan Maddi Kaynakların Bulunma ve Kullanım Düzeyleri	96
Tablo 32. Okullarda Bulunan İnsan Kaynakları ve İhtiyaç Düzeylerinin En Fazladan En Aza Doğru Sıralaması	97
Aşağıdaki Tabloda Okul Öğretmenlerinin Branşlarına Uygun Derslere Girmesi İle İlgili Verilere Yer Verilmiştir.	99

Tablo 33. Okul öğretmenlerinin branşlarına uygun derslere girmesi	100
Tablo 34. Ek görevlerin öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılması.....	101
Aşağıdaki tabloda okulun gelişimi için diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	101
Tablo 35. Okulun gelişimi için diğer kurumlarla işbirliği içerisinde çalışılması.....	101
Aşağıdaki tabloda okul çalışanlarının işbirliği içerisinde çalışması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	102
Tablo 36. Okul personelinin işbirliği içinde çalışması	102
Tablo 37. Okul çalışanlarının geliştirici hizmet içi faaliyetlere ve eğitimlere katılımı	103
Aşağıdaki tabloda yardımcı personelin bilgi ve becerilerine göre görevlendirmesi ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	103
Tablo 38. Yardımcı personelin bilgi ve becerilerine göre görevlendirilmesi	104
Aşağıdaki tabloda okulda ders saatleri ışında öğrenciler için yapılan eğitim faaliyetleri ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	104
Tablo 39. Okulda ders saatleri dışında öğrenciler için eğitim faaliyetleri yapılması	105
Aşağıdaki tabloda okulda yetişkinler için düzenlenen halk eğitim kursları ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	105
Tablo 40. Okulda yetişkinler için halk eğitim kursları düzenlenmesi	105
Aşağıdaki tabloda okul bahçesinin tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	106
Tablo 41. Okul bahçesinin tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılması	106
Aşağıdaki tabloda okuldaki kapalı alanların gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	106
Tablo 42. Okuldaki kapalı alanların gelir kaynağı olarak kullanılması	107
Aşağıdaki tabloda okuldaki spor alanlarının gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	107
Tablo 43. Okul spor alanlarının gelir kaynağı olarak kullanılması.....	107

Aşağıdaki tabloda okul kütüphanesinin ders saatleri dışındaki kullanımı ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	108
Tablo 44. Okul kütüphanesinin ders saatleri dışında kullanılması	108
Aşağıdaki tabloda okul laboratuvarlarının ders saatleri dışında kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	109
Tablo 45. Okul laboratuvarlarının ders saatleri dışında kullanılması	109
Aşağıdaki tabloda öğrencilerin okuldan sonra okuldaki çalışma yerlerini kullanabilmesi ile ilgili verilere yer verilmiştir.....	109
Tablo 46. Öğrencilerin ders dışında okulun kaynaklarından faydalanması.....	110

BÖLÜM I

GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı örgün eğitim ve öğretim veren ilk ve orta okullardaki kaynakları insan ve madde kaynakları olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Okul bünyesinde bulunan insan kaynakları yöneticiler, öğretmenler, memurlar, yardımcı personel ve öğrenciler olarak sıralanabilir. Bu kaynaklar bazı okullarda fazla sayıda bulunurken bazı okullarda da çok azdır ya da yoktur. Okuldaki var olan insan ve madde kaynaklarını en etkili biçimde kullanmaktan birinci derecede yöneticiler sorumludur. Bu kaynaklardan en üst düzeyde verim almak yöneticinin idari becerisine bağlıdır.

Okulun sahip olduğu maddi kaynakları teknolojik ve fiziki olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Bilgisayarlar, akıllı tahtalar, internet bağlantısı, laboratuvarlar, vb. gibi kaynaklar teknolojik kaynaklara girerken; spor salonu, kütüphane, okul bahçesi, kantin, yemekhane, vb. gibi kaynaklar da fiziki kaynaklar arasında sayılmaktadır. Bu kaynaklar bazı okullarda üst seviyede yer alırken bazı okullarda kıtadır; fakat asıl soru eldeki mevcut kaynaklardan ne derecede yararlanıldığı ve bu kaynakların ne ölçüde kullanıldığıdır. Bu çalışmada bu tür sorulara niceliksel cevaplar aranmıştır.

Okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmak, okuldaki insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanmakla gerçekleşir. Bu durumda okulun amaçlarına ulaşma derecesinin bir bakıma sahip olduğu insan ve madde kaynaklarını kullanabilme derecesine bağlı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Okul yönetiminde rol oynayan, eğitim-öğretim faaliyetleriyle yakından ilgili olan ve amacın gerçekleştirilmesinde iki temel öge, insan ve madde kaynaklarıdır. Eğitim sisteminin amaçlarının

gerçekleştirilmesi, sistemin üretici bir alt sistemi olan okulların insan ve madde kaynağı bakımından yeterli olmasını gerektirmektedir (Akgün, 1996:3).

Çelişen bir çok istekler ve oldukça az bilgi ile, eğitimsel karar vericiler eğitim kaynaklarının dağıtımını konusunda kurallar geliştirmek zorunda kalmıştır. Ama kurallar zamanla daha katı olmaya başladıkları için, bu kurallar eğitimsel politikacıların çocukların ihtiyaçları konusunda yaratıcı yollar bulmalarına engel olmaktadır. Kamu eğitimi sektöründeki karar vericiler kaynakları dağıtma yolları bakımından ciddi bir şekilde engellenmektedir (Murnane, 1974:3). Bu nedenle, eğitim için ayrılan pay mevcut ihtiyaçları tamamen karşılamamaktadır ve bu durumda eğitim yöneticileri zor durumda kalmaktadır.

Örgün eğitim veren devlet okullarındaki maddi kaynak ihtiyaçlarının büyük bir kısmı devlet eliyle karşılanmaktadır. Bu ihtiyaçlar okulun her türlü fiziki ve teknolojik araç gereçlerini kapsamaktadır. Okulların elde olan kaynaklardan en üst düzeyde yararlanabilmesi ve kaynak sıkıntısı çeken okullara kaynak temini için çeşitli planlamalara gidilmelidir. Bu gibi araştırmaların sonucunda elde edilen bulgulara göre bu planlamalar en doğru şekilde yapılabilir.

Örneğin, bir devlet okulundaki bilgisayar odası, spor salonu, konferans odası, kütüphane gibi mevcut kaynakların kullanımını genellikle mesai saatleri içerisinde gerçekleştirilmektedir. Okul kapandıktan sonra çoğunlukla bu kaynaklardan kimse faydalanamamaktadır. Araştırmanın önerisi, okuldaki kaynakların ders dışında da hem okulun kendi öğrencileri hem de dışarıdaki öğrenciler tarafından kullanılabilmesi, hatta çevre halkın da bu tür kaynaklardan faydalanabilmesidir. Bu sayede mevcut kaynaklar en üst düzeyde hizmet vermiş olacaktır ve devletin bütçe ayırıp kamuya hizmet için okula sağladığı imkânların en iyi şekilde kullanılması sağlanacaktır. Okul yöneticileri kamu için sağladığı bazı kaynaklar karşılığında belirli bir ücret talep edebilmelidir, zira kullanılan kaynağın bakımı, onarımı ve temizliği yine okulun kendi bütçesinden karşılanacağı için aksi takdirde öğrenciler için ayrılan zaten oldukça kıt olan maddi paydan kullanılmak zorunda kalınacaktır. Talep edilen ücretler hem kaynağın kendi bakımını karşılayabilmeli hem de okul bütçesine de faydalı olabilmelidir.

Okullardaki insan kaynaklarını da yöneticiler, öğretmenler, memurlar, yardımcı personel ve öğrenciler olarak sıralayabiliriz. Okul amaçlarının en etkili şekilde gerçekleştirilmesi için en önemli insan kaynağı öğretmenlerdir, fakat insan kaynağının maksimum düzeyde kullanılması ise yöneticinin yetki ve sorumluluğundadır. Çoğu okulda insan kaynağı açısından kaynak eksikliği çekildiği için, elde az olan kaynaktan en üstün verimi almak için gereken çabanın gösterilmesi gerekmektedir.

Düzce ilinde de bu durum benzer şekilde görülmektedir. Kıt kaynaklar arasında eğitim öğretim süreci mümkün olduğunca kaliteli ve etkili bir biçimde yürütülmeye çalışılmaktadır. Okulların ihtiyaçları hem madde hem de insan kaynakları açısından tam anlamıyla karşılanmış değildir. Bu durum okulların işlevini tam anlamıyla yerine getirememesine yol açmaktadır. Bu çalışma ile bu ihtiyaçlar belirlenmeye çalışılmış ve gerek alan yazın taranarak gerekse araştırma verilerinden yola çıkılarak çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Okul kaynaklarına bağlı problemler çözülebilirse eğitimin kalitesinde elbette artış olacağı söylenilebilir.

1.1. PROBLEM

2011-2012 eğitim ve öğretim yılında Düzce ili Merkez İlçesi'ne bağlı ilk ve orta okullarda kaynaklardan yararlanma düzeyi nedir?

1.1.1. Alt Problemler

1. İlk ve orta okullarda mevcut;
 - a. Madde kaynakları,
 - b. İnsan kaynakları ne düzeydedir?
2. İlk ve orta okullarda kaynaklardan yararlanma düzeyi nedir?
3. Kaynakları bulundurma ve bu kaynaklardan yararlanma düzeyleri bakımından özel ve devlet okulları arasında anlamlı fark var mıdır?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta okullardaki teknolojik ve fiziki olmak üzere ikiye ayrılan maddi kaynakların ve insan kaynaklarının mevcudiyetini ve okulların ellerindeki mevcut kaynaklardan ne derece etkili faydalandığını ortaya çıkarmaktır. Ayrıca özel okullar ve devlet okulları kaynaklara sahip olma ve etkili kullanma bakımından karşılaŐtırılmaya çalışılmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İlk ve orta okullarda eğitim öğretim sürecine katkı sağlayan insan ve madde kaynaklarına sahiplik derecesi ve kullanım düzeyleri bakımından araştırma sürecine dâhil olan okullar hakkında genel bir kanıya varmak açısından araştırmanın önemi yadsınamaz. Okulların her türlü teknolojik, fiziki ve insan kaynağı ile ilgili verilerin saptanması ve yorumlanması sonucunda Düzce'deki bulunan ilk ve orta okulların ihtiyaç duyduğu kaynaklar ortaya çıkacaktır. Bu verilerden yola çıkarak ortaya çıkan sonuçlar ile Türkiye'de bulunan diğer ilk ve orta okullar hakkında ortalama bir fikir elde edilmesi araştırmanın önemini artırmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma Düzce il merkezinde bulunan ilk ve orta okulları ile sınırlıdır.
2. Araştırma 2011-2012 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
3. Kaynakların kullanım düzeyine ilişkin düşünceler araştırma yapılan okulların yönetici ve öğretmen görüşleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

Okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi için insan ve madde kaynakları bakımından yeterli hale getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca insan ve madde kaynaklarını en yüksek düzeyde, rasyonel olarak kullanabilecek bir yönetime de ihtiyaç vardır (Akgün, 1996:2); çünkü okul kaynaklarının etkin kullanımı, okulların daha özerk ve daha az dışa bağımlı kurumlar olmasına olanak sağlar (Long, 2006:1).

Bugünün eğitim liderleri, her şeyden önce, bilgili ve çok yönlü olmak zorundadırlar. Ancak böyle liderler amaca dönük geniş politikalar saptayabilir ve bunları gerçekleştirecek araçlara el atabilirler. Lider yönetici, eğitim girişiminin ne olduğu ile ne olması gerektiğini birbirinden ayırabilen ve sorumluluğundaki madde ve insan kaynaklarını ikinci yönde kullanabilen yöneticidir (Bursalıoğlu, 2010:218).

Kaynakların en etkili biçimde kullanılması için okul yönetiminin azami gayret göstermesi, hem eğitim sürecinin daha aktif ve verimli geçirilmesine fayda sağlar, hem de kendi kaynağıyla yetinebilen bir kurum haline gelinebileceği için dıştan gelen desteklere daha az ihtiyaç duyulur. Milli Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırma çalışmalarında hedeflenen daha güçlü okulların oluşumu için kaynakların etkin kullanımı maddeler arasında sayılmaktadır.

Ayrıca, bir örgüt içerisinde insan ve maddi kaynakları nitelik ve nicelik yanında bunların kurumun amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte eşgüdüm içerisinde kullanılması gerekir. Eşgüdümsüzlük, zaman, enerji, para kaybına neden olmaktadır. Hangi birimlerin kendi arasında işbirliği yapacağı amaca göre, yapılan işe göre, konunun önemine göre, işi yaptırılan kişinin özelliğine göre değişmektedir (Ada ve Baysal, 2010:90).

Okul müdürlerinin eğitim-ğretim faaliyetleri ile çok yakından ilgilenmesi ve yönetsel liderlik yerine ğretim liderliğini üstlenmesi gerekmektedir (Akgün, 1996:199). Çünkü okullar genç beyinleri Őekillendirmek, ruhsal ve psikolojik olarak geliştirmek ve yeni bilgilerle geleceğe taŐımak gibi önemli hedeflerin gerçekleŐtiđi kurumlardır (Bülbül, 2006:2). Okul yöneticilerinin bu hedefleri gerçekleŐtirmede kurumun her türlü kaynağını çok etkili bir Şekilde kullanabilmeyi öğrenmesi gerekmektedir.

Okulun temel işlevi ğretim olduğuna göre, etkili bir ğretim gerçekleŐtirebilmek, bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu nitelikte insan gücü yetiŐtirebilmek için ğretim ortamlarının da bilgi çağının gereklerine göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bu noktada okul yöneticisinin rolü, ğretmen ve öğrencilerin ihtiyaç duyduğu ğretim ortamlarını sağlamak ve bunların etkin ve verimli kullanılabilmesi için gerekli planlamaları yapmaktır (Ergişi, 2005:2).

Kıt kaynakların en etkili Şekilde kullanılması için planlama özellikle de stratejik planlama gereklidir. Kaynakları kullanırken çevrenin ihtiyaçları, değişen Şartlar ve amaçlar ancak böylelikle öngörülebilir ve karŐılanabilir. Planlama alıŐmaları sonucunda, yöneticilerin, giderek bilimsel yönetim kurallarına bağlı olarak çalışma alışkanlığı edinmeleri ile planlama çalışmalarının en önemli amacı olan kaynakların etkin kullanılmasını sağlar ya da katkıda bulunur. Bu yüzden planlama çalışmaları için zaman, mekân, kaynak ve insan gücü ayrılmalıdır (Nartgün, 2003:296-297).

2.1.OKUL KAYNAKLARI

Greene'e (2005) göre kaynaklar öğrencilerin öğrenmesini artırmak için okul tarafından sağlanan personel ve materyallerdir. Yöneticinin temel görevi sistemi çalışır düzeyde tutmaktır. Sistemin çalışır düzeyde tutulması örgütün amaçlarını ve hedeflerini etkili bir biçimde gerçekleŐtirmesiyle olanaklıdır. Bu amaca ulaŐabilmek için yöneticinin insan ve madde kaynaklarını etkili ve rasyonel bir biçimde kullanması gereklidir (Elma, 2003:198). Okullarda ğrenci akıŐı sürekli artmasına rağmen eğitime aktarılan kaynaklardaki artış yeterli olmamaktadır. Bu yetersizlik

taleplere cevap verilmesini engellemektedir (Nartgün, 2003:294). Bu yüzden, yöneticinin görevi eldeki kaynakları iyi değerlendirmek ve onları en verimli şekilde kullanmanın yollarını aramaktır.

Kaynak, bir örgüt üyesinin gizil olarak kullanışlı bulduğu her şey olabilir. Örneğin, para bir örgütün iş görenlere sağladığı önemli kaynaklardan biridir. Kaynaklar bazen örgüt üyelerini özendirme, harekete geçirme amacıyla, kasıtlı ve açık olarak sağlanır. Bazen de örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda yapılan bir şeyle ilişkili bir yan ürün olarak kasıtsız olarak sağlanır (Aydın, 2010:57).

Son zamanlarda okul yönetimi ile ilgili dikkat çeken diğer bir yaklaşım olan *kendi kendini yöneten okul* kavramı bulunmaktadır. Kendini yöneten okulda anlamlı ve tutarlı bir şekilde yerinden yönetim vardır; kaynak dağılımı ile ilgili kararlar okul düzeylidir; okul düzeyinde alınır. Yerinden yönetim politik olmaktan çok yönetseldir, kararlar okul düzeyinde alınır; ancak yerel, eyalet ya da ulusal politika ve rehber ilkeler çerçevesine bağlı kılınır. Okul kaynakların dağılımı konusunda otoriteye karşı sorumludur. Kaynaklar geniş olarak tanımlanmakta ve şu öğeleri içermektedir (Balcı, 2001:73):

- (1) *Bilgi*, programla ilgili kararların yerinden yönetimi, okulun amaç ve ürünlerini içeren kararlar,
- (2) *Teknoloji*, öğretim amaçları ile yerinden yönetim kararları,
- (3) *Güç*, kararların yerinden yönetimi,
- (4) *Materyal*, imkân ve ekipmanla ilgili yerinden yönetim kararları,
- (5) *İnsanlar*, insan kaynakları ile ilgili yerinde kararlar,
- (6) *Zaman tahsisi* ile ilgili kararların yerinde alınması,
- (7) *Finansman*, paranın tahsisi ile ilgili kararların yerinden yönetimi.

Kısaca, eğitim öğretim sürecine etki eden her türlü faktör kaynak olarak nitelendirilebilirken, okulda başvuru kaynakları insan ve madde kaynakları olarak iki ayrı bölümde incelemek gerekir.

2.1.1. İnsan Kaynakları

Okullar, informal yanı baskın örgütlerdir. Çünkü okullar, insan ögesinin ön planda olduğu, karşılıklı ilişki ve etkileşimin daha yoğun yaşandığı kurumlardır (Çiçek Sağlam, 2008:175).

Geleceğin yönetiminin temel yapısı, madde kaynağından çok insan kaynağı ağırlıklı yönetim anlayışlarıdır. Çünkü her şey insan için vardır ve yine insan tarafından yapılmaktadır. Teknolojik gelişmeler ve madde kaynakları yenilenebilir, satın alınabilir ama hiçbir teknolojik gelişme insan kaynağının yerine kullanılmamaktadır (Argon, 2001:2).

Örgütlerin etkililik ve verimlilik düzeyini etkileyen en önemli değişken insan ögesidir. Bu bakımdan yönetim hizmetleri içinde çalışanlara (personel) ilgili olanları, örgütsel etkililik ve verimlilik açısından kritik önemdedir. Tüm yönetim anlayışlarının üzerinde en fazla yoğunlaştıkları konu çalışanların edimlerini (performanslarını) yükseltebilmektir. Çalışan hizmetlerinin örgütlerdeki önemi bu durumdan kaynaklanmaktadır (Tunç, 2008:203).

Yöneticiler, öğretmenler ve diğer personel (memurlar, teknik personel, sağlık personeli, eğitim uzmanları, hizmetliler) okulu oluşturan iç ögeler olarak sıralanabilir. İç ögelerden kasıt okulun yapısında yer alan ve okulu oluşturan temel ögeler oluşudur. Ancak, bugün özellikle devlet okullarına baktığımızda yönetici, öğretmen, memurlar, hizmetliler vs. dışındaki personelin okulların yapısında yer aldığını söylemek pek olası değildir (Çiçek Sağlam, 2008:172). Bu yüzden ilk ve orta okullarda bulunan başlıca insan kaynakları öğretmenler, idari personel ve yardımcı personeldir.

2.1.1.1.Okul Yöneticisi

Okul yöneticisi yerine *okul müdürü* ifadesi daha yaygın olarak kullanılmaktadır. Okul müdürü okulu yöneten kimsedir. Okulun müdürü okulun amaçlarına ulaşması için gerekli olan maddi kaynakları ve insan kaynaklarını en verimli şekilde kullanmaktan sorumlu olan kişidir. Daha açıkça belirtmek gerekirse okul müdürü, okulun insan kaynakları ile maddi kaynaklarının sağlanması, bu kaynakların yerli

yerinde kullanılması, tüm eğitsel etkinliklerin planlanması, uygulanması, denetlenmesi, okulda olumlu etkileşim-iletişim ve işbirliği ortamının yaratılması, okul ortamında karşılaşılan her türlü sorunun çözülmesi gibi görevleri yerine getirir (Çiçek Sağlam, 2008:172).

Okulun hedef ve amaçlarını gerçekleştirme doğrultusunda etkili yöneticilere ihtiyaç duyulmaktadır. Etkili yöneticilerin genelde etkili liderler oldukları, özellikle de öğretim liderleri oldukları anlaşılmaktadır. Etkili yöneticilerin gösterdikleri şu işlevler bu yargıyı kanıtlar niteliktedir (Balcı, 2007:127):

- Öğretime çok önem verme,
- Öğretime ilişkin amaç ve beklentilerini açık ve seçik olarak saptama ve öğretmen ve yöneticilere ulaştırılmasını sağlama,
- Zamanının çoğunu öğretim sorunları ile ilgilenererek geçirme,
- Öğretime ilgi ve destek verme,
- Personele dönük olma.

Okul yöneticileri, okuldaki tüm öğretmenler ve diğer çalışanlarla ilgili bir takım bilgilere sahip olmalı, onlara sorumluluk vermektan kaçınmamalı, yaptıkları işin ve kendilerinin önemli olduğunu hissettirmeli, güven vermeli, dürüst olmalı ve bu kişilerin gereksinim ve beklentilerini dikkate almalıdır. Bu sayede okulda verimli çalışma ortamı elde edilebilecek, okul çalışanları okulun amaçları doğrultusunda yönlendirilebilecektir (Argon, 2001:219).

Okulda olumlu bir öğrenme iklimini geliştirme boyutunda okul yöneticisine düşen görevler; öğretim zamanını koruma, öğrencileri öğrenmeye özendirme, yöneticinin görünür olması, çalışanların başarılarını ödüllendirme, yüksek akademik standartlar geliştirmek ve öğretmenlerin mesleki gelişmelerini sağlamaktır (Demir, 2008:339). Bunun yanında, etkili insan ilişkileri de, gereksinimlerin karşılıklı olarak giderilmesi ilkesine dayanır. Bu yüzden öğretmenlerin gereksinimlerinin de karşılanması gerekir. Kendilerinininki yeterince karşılanmamış öğretmenlerden, öğrencilerin gereksinimlerini karşılamaları nasıl beklenir? (Gordon, 2002:253).

Okullarda örgütlenme çalışmalarını yaparken, yöneticinin bir görevi de donatımdır. Örgütü amaçlarına ulaştıracak işleri yapacak çalışanların, amaçları başarabilmesi için gerekli olan çalışma ortamının sağlanmasıdır. Bina, tesis, araç-gereç, malzemeler ve benzeri bu kapsama girmektedir (Yılmaz, 2008:158).

Yöneticiler, öğretmenlerini ve diğer çalışanlarını dikkatle incelemeli, okulda verimlilik artışı için en büyük potansiyeli taşıyan birey ve grupları belirlemeli, bu kişilerin gereksinim ve yeteneklerine uygun etkinlikleri tanımlamalıdır (Argon, 2001:220). İşgöreni yetiştirme açısından, söz konusu bilgi ve beceriyi kazandırıcı bir eğitim programının uygulanması yolu ile değiştirilmek istenen bireyin, değişmeye hazır duruma getirilmesidir. Örneğin, yine bir okul ortamında, bir yabancı dil öğretmeni, yabancı dil öğretiminde konuşmaya ağırlık vermek istediği halde, bu konudaki yetersizliği nedeniyle böyle bir uygulamaya cesaret edemeyebilir. Bunu fark eden bir yönetici -ki bunu fark edebilmek bile önemlidir- öğretmenin mesleki gereksinimlerini karşılayıcı önlemlerle bu sorunu çözebilir (Aydın, 2010:322).

Ayrıca, Huk'a (2011) göre öğretmenlerin yıpranma düzeyleriyle okul kaynakları arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Öğretmenlerin, karşılığında öğrencilerine karşı gelişmiş bilgilerle dönebilmeleri için profesyonel bir gelişime ihtiyaçları vardır (Kee-Smith, 2006:5). Bu ihtiyacın sağlanması okul yöneticilerinin insan kaynaklarını geliştirmede kullanacağı yöntemlerle mümkün olabilmektedir.

2.1.1.2. Öğretmen

Öğretmenlik, Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtildiği gibi alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi (formasyon) ve genel kültür gerektiren özel bir uzmanlık alanıdır. Öğretmen, okulun en temek ve en önemli öğelerinin başında gelmektedir. Çünkü okulda verilen eğitimin kalitesi öğretmenin kalitesiyle ilgilidir. Öğretmen ne kadar çok kişisel ve mesleki nitelik ile donanmış ise bu niteliklerini ne kadar iyi kullanabiliyor ise öğrenciler de bundan o kadar yararlanabilecektir (Çiçek Sağlam, 2008:172).

2.1.1.3. Yardımcı Personel

Eğitim sisteminde eğitim alanında yetişmemiş pek çok işgören çalışır. İç hizmet, yönetim, yazı, hesap ayniyat, ambar, döner sermaye, kitaplık, sağlık, ısınma, taşıma, bahçe, posta, bakım, onarım, koruma, teknik, beslenme, temizlik gibi işleri yapan bu işgörenler, eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirilmesinde önemli insan gücüdür. Bu görevlilerin, eğitimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde öğrencilere yaptıkları etkiler önemlidir. Bu yüzden eğitime yardımcı görevliler, eğitimin sürecine etkili biçimde yardım edebilecek yeterlikte olmalıdırlar. Hizmet içi eğitim, yalnızca öğretmenlere, yönetmenlere değil, eğitime katkıda bulunan yardımcı iş görenlere de açılmalıdır (Başaran, 2008b:213).

2.1.1.4. İnsan Kaynağının Yönetimi

Sosyal, psikolojik, teknolojik ve ekonomik hayatta yaşanan değişim küreselleşmenin de etkisiyle örgütlerin felsefelerini, kültürlerini ve stratejilerini etkilemektedir. Bu değişim özellikle iş gücü profilinde büyük farklılaşmalara yol açmaktadır. Bu süreçte örgütlerde hizmet ve eğitimin en temel ögesi durumuna gelen insan kaynağının yönetimi daha bir önem kazanmış, böylelikle yönetim tarzları ve insan ilişkilerine ilişkin yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (Memduhoğlu, 2010:199).

İnsan kaynakları yönetimi, örgütte rekabetçi üstünlükler sağlamak amacıyla gerekli insan kaynağının sağlanması, istihdamı ve geliştirilmesi ile ilgili politika oluşturma, planlama, örgütlenme, yönlendirme ve denetleme etkinliklerini içeren yönetim alanıdır (Demirtaş ve Güneş, 2002:81).İnsan kaynakları yönetimi, yaşamın hızlı değişme, gelişme ve bilgi artışının bireylerde yol açtığı bilgi eskimesini önlemeye çalışarak, onların bireysel gelişimlerini teşvik eden bir yaklaşıma sahip olduğundan, okullarda mesleki gelişimi destekleyici bir ortam oluşturulmalıdır (Argon, 2001:219).

Örgütün sahip olduğu insan kaynağının sağlanması, bu kaynaktan en etkili, en verimli ve en akılcı şekilde yararlanılması, onun yönlendirilip örgüt kültürünün bir parçası haline getiren bir yaklaşım olan insan kaynakları yönetiminin en temel amacı,

örgütün hedeflerine en etkili ve verimli bir şekilde ulaştırılmasıdır (Argon, 2001:3). Fakat örgütler örgütsel hedeflere ulaşmak kadar insan ihtiyaçlarına cevap vermek için de vardır (Hoy ve Miskel, 2010:127).

Okulda çalışan hizmetleri yürütülürken tüm işlem ve eylemlerde dürüstlük, adalet ve açıklık sağlamak esastır. Çalışan hizmetlerinin yürütülmesinde bilimsel verilere dayalı hareket edilmeli, çalışanlar değerlendirilirken açık ve objektif davranılmadır. Tüm işlemlerin gerçekleştirilmesinde çalışanların itlen doyumunu arttırmayı amaç edinmek, çalışan hizmetlerinin niteliğini geliştirecektir (Tunç, 2008:220).

Örgütlerde her çalışan farklı özelliklere ve değerlere sahiptir. Örgütlerde çalışanlara ilişkin demografik ve bireysel özellikler, kişilik, sosyo-kültürel değerler, kabiliyet-beceri ve algılama, kişisel kavramlaştırma özellikleri, duygusal uyulmama özellikleri, yaş-deneyim, cinsiyet gibi farklılıkların yönetime yansımalarının, bireysel ve örgütsel yarar ve sakıncaların bilinmesi, yönetsel politika ve uygulamalarda dikkate alınarak örgütün amaçları doğrultusunda değerlendirilmesi önemlidir. Dolayısıyla örgütlerin yönetiminde farklılıkların dikkate alınması ve örgütün amaçları doğrultusunda yönetilmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Memduhoğlu, 2010:199).

Örgütün verimliliğini sağlayacak olan işgörenlerdir. Örgütün yönetiminin işgörenlere karşı tutumu, verimliliği sağlamada önemli etkendir. İşgörenlerle yetişkin yetişkine ilişkiyi sürdürmek, iyi ilişkiler kurmak, onları ilgili oldukları kararların alınmasına katmak, sorunların çözülmesinde onlara kılavuzluk etmek, onların yaratıcı girişimlerinden yararlanmak, yönetimin işgörenlere karşı tutumunun özüdür (Başaran, 2004:271).

Ayrıca öğretmen ve diğer personelin iş verimini arttırmak, personeli okul amaçlarını gerçekleştirmeye motive etmek ve okulun etkililiğini artıracak mekanizmalar geliştirmek yönetimdeki yeni yönetsel yapının temel taşları olarak belirtilmektedir. Günümüzde bütün okulların etkili ve verimli çalıştığını söylemek mümkün değildir. Bunun çeşitli nedenleri olmakla birlikte en önemlilerinden biri okul yönetiminin gücüdür (Özden,1999). Bu yüzden, yönetici, okulun amacının doğru anlaşılması ve yorumlanmasının sağlanmasında önemli rol oynar. Öğretmenlerin en son bilgi ve buluşlarla sürekli olarak beslenmeleri, eğitim sürecine ilişkin kararlara karılmaları

onların mesleki gelişiminde önemli rol oynar (Aydın, 2010:205). Bunun yanı sıra, modern bir kuruluşta çalışan her bir bilgi işçisi, konumu ya da bilgisi nedeniyle işin gerçekleşmesinde ve sonuçların elde edilmesinde kuruluşun kapasitesini maddi olarak etkileyen bir katkıdan sorumlu ise, bir yönetici konumundadır (Karlı, 2004:173).

Bireysel yeteneklerin sınırlılığı, görevlerin görece olarak basit ve açık olduğu örgütlerde bile işlevlerin farklılaşmasını zorunlu kılmaktadır. Bir örgütün üyeleri yeteneklerinin ve becerilerinin örüntüsü ve niceliği açısından eşit değildir. Bazı bireyler bazı görevleri diğerlerinden daha iyi yaparlar. Belli bir görevi her birey farklı yapar. Öyleyse, görevler iş görenlere gelişigüzel değil, insan kaynağını en etkili biçimde kullanmayı sağlayacak biçimde dağıtılmalıdır (Aydın, 2010:46-47).

Yönetici açısından insan kaynaklarını en etkili kullanmanın yollarından birisi de yetki devretmektir. Yetki devri, yöneticinin yönetsel etkiliğinin bir göstergesi olmakla birlikte aynı zamanda işgörenler için bir fırsattır. Yetki devri, işgöreni güdüleyen, işe ve örgüte bağlılıklarını artıran, karar verme özerkliğini tanıyan ve ast-üstlerin kendilerini yetiştirme ve geliştirmesine olanak tanıyan bir yönetim uygulaması ve aracıdır (Elma, 2003:198). Yetki devri, (1) bir yöneticinin sahip olduğu karar verme ve uygulama hakkını kendisi kullanmayıp, astlarına devretmesi ve karar verme hakkını onların kullanmasını sağlaması, (2) var olan bir yetkinin kısmen veya tamamen başkasına devredilmesi, (3) örgütlerde, astların daha üst seviyede görev yapmaları ve yeni sorumluluklar almalarının sağlandığı; yetkilerin aşağı kademelere aktarılmasıyla, kaydırılmasıyla sağlanan örgütsel etkinlik olarak tanımlanabilir (Demirtaş ve Güneş, 2002:169). Yöneticilerin aktardıkları yetkilerin etkili biçimde kullanılıp kullanılmadıklarından, kendilerine bağlı iş görenlerin yaptıklarından ve yapmadıklarından sorumlu tutulmaları gerektiği savunulmaktadır (Aydın, 2010:168). Yani, insan kaynaklarını etkin kullanmada yararlanan yetki devrinin yaratacağı sonuçlardan birinci derecede yine yöneticinin kendisi sorumluluk sahibidir.

2.1.2. Madde Kaynakları

Madde kaynağı, okulun sahip olduğu ve sahip olması gereken eğitim yerleri (her türlü bina, derslik sayısı, laboratuvar, kütüphane, donanım, işlik, spor salonu, oyun sahası, müsamere salonu, öğretmenler odası), ders araç gereçleri ve finansal kaynakları olarak tanımlanabilir (Akgün, 1996:7).

Okul yönetmeni, okulun her türlü donanımından sorumludur. Donanımın hor kullanılmadan, savurganlığa yol açmadan, süresinden önce eskitilmeden en iyi biçimde kullanılmasını yönetmek, denetlemek yönetmenin görevidir. Öğretime uygun olarak donatılmadıkça, okul ortamı öğretime hazır olamaz. Öğretim yerleri temiz, havalı, ısıtılmış, aydınlatılmış, bakımı ve onarımı yapılmış iyi korunmuş olmalıdır (Başaran, 2008b:460).

Bir kurumun işleyişine katkı sağlayan, her türlü materyali maddi kaynaklar arasında sayabiliriz. Okullarda bulunan maddi kaynakları teknolojik ve fiziki olmak üzere iki sınıfa ayırabiliriz.

2.1.2.1. Teknolojik Kaynaklar

İçinde yaşadığımız çağa, bilgi çağı enformasyon çağı, bilişim çağı gibi adlar verilmektedir. Gelişen bilgi teknolojileri, okul eğitimine yeni boyutlar getirmiştir (Şişman, 2005:225). Teknoloji, bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri kapsayan bilgi olarak tanımlanabilir (TDK, 2005:1939). Kısaca teknoloji, bilimsel bilginin üretimde işe koşulmasıdır (Başaran, 2008a:242) ve genellikle örgütsel sorunlarla uğraşma ve onların üstesinden gelme konusunda yeni yollar, yaklaşımlar getirmeyi amaçlar (Aydın, 2010:246). Ayrıca teknoloji, (1) bir amaca ulaşmak için gereken bilimsel bilgilerin nasıl işe koşularak ürün elde edileceğini inceleyen ve uygulama yollarını gösteren bir bilim, (2) örgütün ekonomik, verimli ve karlı çalışabilmesi için üretimle birlikte yönetimde bilimsel ilke ve tekniklerin uygulanması etkinliklerinin tümü, (3) bir malın ya da hizmetin üretilmesi için gerekli olan teknik bilgi, işlem ve araçların tümü, (4) girdileri arzu edilen çıktılara ve amaçlara dönüştürmeye yarayan araçlar topluluğu olarak tanımlanabilir (Demirtaş ve Güneş, 2002:152). Teknoloji hem bir araç hem de bir

üründür. Teknoloji bir araçtır çünkü üretimde kullanılır. Teknoloji bir üründür, çünkü insanın bilgisiyle üretilen teknoloji satılır ve gelir elde edilir (Başaran, 2008a).

Yeni bir yüzyıla girerken dünya toplumlarında çeşitli alanlarda hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu değişim sürecinde bilgi üretimi ve bilgi teknolojisinde büyük bir gelişme gözlenmektedir. Bilgi artışı ve bilgi teknolojisindeki baş döndürücü gelişmeler, toplumları ve toplumsal kurumları yeniden yapılanmaya zorlamaktadır. Kuşkusuz bu değişimi en çok hisseden ve yaşaması gereken kurumlardan biri de eğitim kurumlarıdır. Eğitim kurumları, bu gelişmeler karşısında kendilerini gelecekteki yeni durumlara uyarlamak zorundadır (Şişman, 2005:232).

20.yüzyılın son çeyreğinden itibaren dünyada teknolojik alanda hızlı gelişmeler olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda 21. yüzyılın başlarında olduğumuz son günlerde teknoloji, günlük yaşantımızın her alanına girmiştir (Ergişi, 2005:1). Hızla yayılan bilimsel ve teknolojik gelişmeler, küresel rekabetin ön plana çıktığı günümüzde sektörü ne olursa olsun tüm örgütleri derinden etkilemektedir. Bu süreçte örgütleri farklı ve verimli kılmanın yolu yaratıcılık ve yenilikçilikten geçmektedir (Bülbül, 2010:1). Bilgi çağı ile birlikte teknoloji, ülkelerin asıl varıllık kaynağına dönüşecektir (Başaran, 2008a:243).

Teknolojideki değişimler, toplumsal hayatı ve buna bağlı olarak da işletmelerde değişimi zorunlu hale getiren önemli bir faktördür. Teknolojinin değişim hızı, çalışanların becerilerini kısa sürede yetersiz duruma düşürebilmektedir (Özdem, 2010:372). Her teknolojinin bir dayanma süresi, bir ömrü vardır. Kısa sürede eskiyip çağ dışı olacak teknoloji pahalıya mal olur. Yeni teknoloji, insan gücünün işsiz kalmasına yol açabilir. İşgörenler yeni teknolojinin getirdiği araçları, aygıtları, makineleri yeterli düzeyde kullanmayabilir (Başaran, 2008:243).

Teknolojik gelişmeler eğitim sisteminin yapısını, öğrenme öğretme ortamlarını da etkilemektedir. Televizyon, video, VCD, tepegöz ve bilgisayar gibi teknolojik araçlar eğitim sistemimize girmiştir ve bugün kırsal kesimdeki okullara kadar yaygınlaşmaktadır (Ergişi, 2005:1). Eğitim teknolojisi, eğitim bilimlerinin bulgularını okula uygulayan bir bilimdir. Bilimsel bilgiler soyut ve geneldir. Bu soyut ve genel bilgilerin eğitime uygulanabilmesi için somutlaştırılması ve

özelleştirilmesi gerekir. Teknoloji, daha etkili bir öğretim için, bilimlerin bulgularını öğretime uygulanabilecek teknik bilgilere dönüştürür. Böylece yeni öğretim yöntemleri, araç gereçler, aygıtlar makineler ortaya çıkar (Başaran, 2008b:342).

Eğitim teknolojisi, genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılmasıdır (Cemaloğlu, 2003:266). Bilgi çağının gereksinimi olan teknolojiyi kullanmak ve teknolojiden faydalanmak artık her kurum için vazgeçilmez haline gelmiştir. Eğitim ve öğretimin ilerleyişinde de teknolojinin çok büyük bir yeri vardır.

Bir okul, öğrencilerini öncekinden daha nitelikli eğitmek istediğinde yeni eğitsel amaçlar ve yeni teknolojiler bulmak zorundadır. Yeni teknoloji, daha çok sayıda öğrenciye daha nitelikli öğretim yapmak için üretilir. Toplumun artan gereksinimleri, okulu nicel ve nitel yönden daha yüksek düzeyde öğretim yapmaya zorladığında, okul yeni teknoloji arama gereğini duyar. Gelişmeye açık olmayan her teknolojinin dayanma süresi kısadır. Teknolojinin dayanma süresini uzatmak için geliştirilmesi gerekir (Başaran, 2008b:342).

Yönetici ve öğretmenlerin eğitim ortamında çağdaş araç gereçleri (bilgisayar vb.) kullanmaları sağlanmalıdır. Bunun için bu tür araç gereçler sadece yönetici odalarında bulunup, rutin yönetim işlerinin yapıldığı araçlar olarak kalmamalı, tüm okul personeline açık bırakılarak, kullanılması için özendirilmelidir (Argon, 2001:218).

Yönetim teknolojisinin kapsamına yönetim hizmetlerinin üretilmesi için kullanılan teknikler, yöntemler, araç ve gereçleri kullanma bilgileri gibi tüm yapım bilgileri girer. Eğitim yönetiminde kullanılan teknoloji, öbür yönetim alanlarına koşut olarak, giderek karmaşıklaşmaktadır. Yönetmenin, teknolojinin gerektirdiği yeterliği kazanması giderek zorunlu olmaktadır. Ayrıca yönetmenin eğitim teknolojisini bilme gerekliliği, bu alandaki yeterliğini daha da karmaşıklaştırmaktadır (Başaran, 2008b: 206).

Günümüzde okulların işleyişinde birçok teknolojik kaynaktan faydalanılmaktadır. Eğitim öğretime katkısı olan başlıca teknolojik kaynakların bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Bilgisayar

Bilgisayar, uzun ve çok karmaşık hesapları kullanıcının isteği doğrultusunda büyük bir hızla yapabilen, mantıksal (lojik) bağlantılara dayalı karar verip, bunları sabit disk, disket, CD, DVD gibi dış belleklerde istenen sürede saklayabilen, istenen şekilde yazı, ses, görüntü olarak çıktı verebilen elektronik makinelerdir (Gürkan, 2005:3; Üçüncü, 2004; Bal, 2006:19; Güngör, 2003:3; Özgüler ,2005:1; Cantürk, 2007:6). Kısacası bilgisayar, elektronik bir bilgi işleme aracıdır. Ayrıca bilgisayarı, belirli bir programa göre önceden derlenen veriler üzerinde matematiksel yöntemlerle ayırıcı, birleştirici ve karşılaştırmacı işlemler yapan, sonuçları yazılı, sesli ya da görüntülü olarak bildiren ve eğitim araştırmalarında sık sık yararlanılan elektronik aygıt ve elektronik beyin olarak tanımlanabilir (Demirtaş ve Güneş, 20012:19).

Günümüzde bilgisayar teknolojisinin sağladığı kolaylıklar sayesinde okul yönetimi ile ilgili birçok işi bilgisayar ortamında yapmak mümkün olmaktadır. Personel özlük ve ücret işleri, öğrenci işleri, eğitim ve sınav planlaması, kütüphane hizmetleri gibi işlemler bilgisayar programları ile hızlı ve doğru biçimde yapılabilmektedir (Ergişi, 2005:1). İnsanı bıktırıcı tekdüze işler artık bilgisayarlarla yapılmaktadır. Araştırma, arşiv, bilgi işleme işleri vb. kısa sürede sonuçlandırılarak insanın kullanımına sınırlanmaktadır. Bilgisayar, insanın imgeleme, tasarım ve düşünme gücünün sınırlarını genişletmektedir (Başaran, 2008a:242).

Eğitim ve öğretimin hemen hemen her aşamasında bilgisayarlar kullanılmaktadır. Öğrenciler ve öğretmenlerle ilgili her türlü bilgi bilgisayarlar vasıtası ile milli eğitim bakanlığının bu durumlar için oluşturduğu sistemlere girişi sağlanmaktadır. Araştırma yapma, belge yazma, hesap tutma, arşiv olarak kullanma vb. gibi onlarca işlevi olan bilgisayarlar sayesinde, kurumun işleyişi daha kolay ve düzenli hale gelmiştir.

Yazıcı

Yazıcılar, bilgisayar ortamında üretilen şekil, grafik ve yazıların kâğıda aktarılmasını sağlayan araçlardır. Okullarda belgeleri yazdırmak, materyal oluşturmak, not belgelerini çıkartmak gibi önemli işlevleri vardır. Bazı yazıcılar aynı zamanda fotokopi çeker ve tarayıcı olarak da işlev görür.

Tarayıcı

Kâğıt üzerindeki resim, yazı vb. simgeleri tanıyıp bilgisayar ortamına aktaran araca tarayıcı denir (TDK, 2005:1906). Kurumlarda, belgelerin kopyalarını bilgisayar ortamında da saklamak, bu belgeleri gerektiğinde istenilen yerlere yollayabilmek gibi işlevleri vardır.

Tepegöz

Derslerde, konferanslarda asetat üzerine yazılan yazıyı veya grafiği kuvvetli bir ışık kaynağı aracılığıyla perdeye yansıtan optik araçtır (TDK, 2005:1954). Tepegözün çalışma sistemi, bireysel öğrenme için uygun değildir ve büyük gruplara sunum yapmak üzere tasarlanmıştır (Cemaloğlu, 2003:279). Son zamanlarda kullanımı azalmakla beraber yerini görsel olarak daha zengin ve daha kullanışlı olan projeksiyon cihazları almıştır.

Projeksiyon

İngilizce kökenli projeksiyon kelimesi; (1) iz düşümü, (2) görüntüleri bir ekran üzerine yansıtma işlemi, ve (3) bu işlemi yapan alet olarak tanımlanır (TDK, 2005:1628). Bilgisayara bağlanarak kullanılan bu aygıt, bir nevi büyük bir bilgisayar ekranı görevini görür. Bilgisayardaki her türlü veriyi boş bir zeminin üzerine yansıtarak, insan topluluklarına kolay ulaşabildiği için her türlü bilgilendirme toplantılarında, seminerlerde, derslerde ve benzeri gibi amaçlar için kullanımı oldukça yaygındır. Verilerin kalıcılığını sağlaması ve veriler arasında kolay geçişler yapılmasına imkân sağlaması nedeniyle zamandan tasarruf da sağlar.

Televizyon

Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıttır (TDK, 2005:1943). Derslerde genellikle çizgi film, belgesel, film

gibi görsel materyaltesin gösterimi için kullanılır. Ekranı küçük olduğu için fazla kalabalık gruplarla işlevi azdır. Televizyonun yerini artık projeksiyon almıştır.

İnternet Bağlantısı

İnternet, bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı olarak tanımlanır (TDK, 2005:975,746). Kurumdaki her türlü bilgi işlem işleri için varlığı zorunlu hale gelmiştir. Okulun bilişim sisteminin kitaplığa uzaması gerekir. Özellikle *bilgisunardan* (İnternetten) öğrencilerin ve işgörenlerin yararlanmaları sağlanabilmelidir (Başaran, 2008b:450).

Faks Makinesi

Yazılı, bilgi ve belgelerin telefon sistemi vasıtasıyla bir yerden bir yere iletilmesini anında sağlayan araç, belgeç, belgegeçer (TDK, 2005:677, 237) olarak tanımlanan faks makinesi, genellikle kurumlar arası iletişim için önemli bir rol oynar. Genellikle yöneticiler tarafından kullanılır.

DVD Okuyucu

DVD ve CD çalıştıran bu kaynak genellikle televizyona bağlanarak çalışır. Aynı işlevi masa üstü ya da diz üstü bilgisayarlar da görebildiği için, olmazsa olmaz listesinden çıkmıştır.

Fotoğraf Makinesi ve Kamera

Fotoğraf çekerken görüntüyü duyarlıklı yüzey üzerinde tespit etmeye yarayan cihaz (TDK, 2005:715) olarak tanımlanan fotoğraf makinesi kurumların kullandığı diğer bir teknolojidir. Çoğunlukla artık fotoğraf makineleri kamera işlevi görmektedir. Özel günler, merasimler, müsamereler, kutlamalar, dinletiler, tiyatro gösterileri gibi aktivitelerin kayıt altına alınarak kurumda arşivlenmesini sağlar. Kullanımı okullarda oldukça yaygındır ve sağladığı görsel veriler dijital ortamda saklanabilir.

Okulların İnternet Siteleri

Kimliklerini daha yaygın kitlelere ulaştırabilmek için neredeyse bütün kurumlar internet sitesi oluşturmaktadır. Ulaşılabilirlik ve tanıtım açısından gerekli ve

kullanışlıdır. Ayrıca kurumun internet sitesinde yayınlanabilecek reklamlar da kurum için parasal kaynağa dönüştürülebilir.

Elektronik Posta Adresleri

Bilgisayarlar veya bir ağ içindeki belli gönderim merkezleri arasında elektronik bilgi iletişimi, elmek, e-posta (TDK, 2005:641, 629) olarak tanımlanabilen e-mail adresleri hızlı ve çoklu iletişim için idealdir.

Eğitim programlarını etkili uygulanması, öğretime uygun araç ve gerecin kullanılmasına bağlıdır. Eğitimde araç gereç kavramı, eğitim programının uygulanmasına aracılık eden canlı, cansız her türden varlığı (nesneyi) kapsar. Yazılı, basılı, işitsel, grafik, foto grafik, film, yansı, harita, kart gibi öğretime katkıda bulunan ve öğretimde kullanılan her türden nesnelere eğitim gereçleridir. Eğitim araçları ise tepegöz, film makinesi, görsel-işitsel aygıtlar, fotografik aygıtlar, çoğaltma aygıtları, üç boyutlu aygıtlar, mikroskop, radyo, televizyon, model, öğretim makineleri, ses kayıt aygıtları, bilgisayar gibi araçlardır (Başaran, 2008b:344).

Kısaca, yaygınlaşan bilgi teknolojisi araçlarının okullarda, yönetim işlerinde ve eğitim ortamlarında etkin ve verimli kullanılması, bilgi toplumu olma yolunda önemli bir etkidir (Ergişi, 2005:1).

2.1.2.2. Fiziki Kaynaklar

İlköğretimin amaçlarının sadece dersliklerdeki faaliyetlerle gerçekleşmeyeceği unutulmamalıdır. Okullardaki birçok fiziki mekânlar kullanılmalı ve öğrencilerin çevreyle iletişimi sağlanmalıdır (Akgün, 1996:198). Kurumun içinde etrafında bulunan her türlü oda ve alan fiziki kaynak grubu içerisine girebilir. İşlevsel kullanıldığında eğitim öğretim sürecine oldukça katkı sağlarlar.

Eğitsel amaçların gerçekleştirilmesi için öğretim ortamının elverişli olması gerekir. En uygun okul büyüklüğü bu amaçla kurulur. En uydun okul büyüklüğü öğretim için gerekenlerin yoksunluğuna ve savurganlığına elvermeyecek nitelikte ve nicelikte öğretim yerleri, araçları, gereçleri, eğitim iş görenleri ve benzerleri olan okuldur

(Başaran, 2008b:456). Ayrıca, öğrencilerin okul kaynaklarına ulaşım deneyimlerinin kalitesi, eğitim amaçlarına ulaşımın kalitesini de artırır (Farmer, 1998:1).

Okul binası, eğitim programına, sağlığa, tutumluluğa uygun olmalı, kolayca korunabilmeli, sağlam, kullanışlı olmalı, kolay işletilebilmeli, çevreye ve öğrencilere uygun olmalıdır. Her basamaktaki okulun, öğrencilerin gelişim düzeyine ve okulun eğitim programına uygun sınıf ve ders dersliği olmalıdır. İşlik, deney odası, kitaplık, okul müzesi, çok amaçlı salon, eğitsel kol odaları, uygulama bahçesi, oyun alanı ve eğitime yardımcı yerler, öğretime elverişli ortamı hazırlamak için gereklidir (Başaran, 2008b:456).

Okulların fiziki olarak taşınması gereken bazı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz (Çiçek Sağlam, 2008:176-177):

- Okul binası öğrencilerin bilgi, beceri ve tutum düzeyinde belirlenen davranış değişikliklerini kazanabilecekleri nitelikte olmalıdır. Bu nedenle, okul binası eğitim amacıyla yapılmış bir bina olmalıdır. Ülkemizde çeşitli amaçlarla yapılan binalarda, örneğin tekel binası olarak yapılan bir binada ilköğretimin ya da ortaöğretim kurumu olarak kullanılacağı tasarlanan bir binada ise yükseköğretimin gerçekleştirilmeye çalışıldığı bilinen bir gerçektir. Okulların eğitim hizmetinin sağlıklı yürütülebilmesi için müzik, resim, İngilizce, gen dersleri için özel olarak yapılmış dersliklere ve laboratuvarlara sahip olmalıdır. Toplantı, tiyatro, konferans gibi çeşitli faaliyetlerin yürütüleceği özel salonlara, kütüphane ve oyun bahçesi gibi fiziki ortamlara sahip olmalıdır. Kısacası bir okul binası en baştan iyi planlanmalı ve tüm bölümleriyle, birimleriyle uygun kapasitede inşa edilmelidir. Ülkemizde okul binasına daha sonraları ek binaların yapıldığı, okul içinde yeniden biçimlendirmelerin yapılmaya çalışıldığı çokça görülmektedir.

- Okul binaları öğrencilerin sağlığı dikkate alınarak, gürültünün (sanayi bölgesi gibi) ve trafiğin çok yoğun olmadığı alanlarda inşa edilmeli, dersliklerin güneş ve bol ışık almasına dikkat edilmelidir. Okul binalarının ısıtma, aydınlatma ve havalandırma sistemleri bulunmalıdır. Okulun genel temizliği düzenli olarak gerçekleştiriliyor olmalıdır. Özellikle ıslak zeminler öğrencilerin düşüp yaralanmalarına neden olabildiğinden, koridorların durumu sık sık kontrol

edilmelidir. Öğrenciler ve personel gün boyu okul ortamında kaldıkları için, okul binasının dışı ve iç mekânları iç açıcı, rahatlatıcı ve sakinleştirici renklere boyanmış olmalıdır.

- Okul binaları depreme dayanıklı yapılmalıdır. Türkiye deprem kuşağında yer alan bir ülkedir. Yasal olarak okul binalarının depreme dayanıklı yapılması gerekmektedir. Ancak, ülkemizde deprem sonrası binaların niteliksiz malzemeden yapıldığı, yapım aşamasında yeterince denetlenmediği gibi konular sıklıkla gündeme gelmektedir. Bu nedenle okul binaları yapım aşamasında sıkı bir şekilde denetlenmelidir.

- Okul binaları kullanışlı ve güvenli olmalıdır. Okul binaları, öğrencilerin zarar görmemeleri açısından mümkün olduğunca girintisiz ve çıkıntısız olmalıdır. Küçük yaştaki öğrencilerin güvenliği için dolambaçsız merdivenler ve koridorlar tercih edilmelidir. Öğrencilerin güvenliği açısından okula giriş ve çıkışlar kontrol altında olmalıdır. Kapı ve pencerelerin kilitlenebilir ve sağlam olmasına dikkat edilmelidir. Merdiven altları ve koridorlar nöbetçi öğretmenler tarafından kontrol edilmelidir.

- Okul binası öğrencilerin birçok ihtiyacını karşılayabilecekleri nitelikte planlanmalı ve yapılmalıdır. Öğrenci mümkün olduğunca okul dışına çıkma gereği duymadan ihtiyaçlarını okul ortamında giderebilmelidir. En başta beslenme ve kırtasiye ihtiyaçları için okul kantini bulunmalıdır. Yiyeceklerin temizliği yönetim tarafından sık sık kontrol edilmelidir. Tuvaletler ve lavabolara öğrenci sayısı ve yaşı dikkate alınarak yeterli sayıda ve öğrencilerin fiziki yapısına uygun yapılmalıdır. Böylece, ders aralarında sorun yaşamadan öğrenciler ihtiyaçlarını giderebilirler ve derslerin aksamasına da meydan verilmemiş olur.

Dersler sadece dersliklerde yapılmamalı, dersin konusuna göre fiziki mekan da kullanılmalıdır (Akgün, 1996:201). Aşağıda okuldaki fiziki kaynakların açıklamalarına yer verilmiştir.

2.1.2.2.1. Fen Laboratuvarı

Fen laboratuvarları bilimsel ve teknik araştırmalar, çalışmalar için gerekli araç ve gereçlerin bulunduğu yerlerdir (TDK, 2005:1291) . Deney odası (laboratuvar),

derslikten ve işlikten ayrı özellikleri olan bir ders dersliğidir. Deney odasının, ders dersliğinden ayrılığı buradaki öğretim tekniklerinin denemeye dayanması; işlikten (atölyeden) ayrılığı ise, işlikteki gibi bir iş yapıp bitirme ve üretme yerine, bilgi elde etmek için deneme yapılmasıdır. İlköğretimde, işlikle birlikte deney odasının da okula girmesi, eğitimin niceliğini yükseltir. İlköğretim okullarında fen deneyleri, ortaöğretim okullarında da birçok ders, deney odası olmadan etkili yapılamaz. Deney odası açmak, donatmak, tüketim gereçlerini sağlamak pahalıdır; ama deney odasının öğrencilere kazandırdığı öğrenim yaşantıları da çok değerlidir. Bu tür olanakları iyi olan okullar öğrencilerine daha nitelikli eğitim verirler (Başaran, 2008b:450).

2.1.2.2.2.Bilgisayar Laboratuvarı

Okullarda bilgisayarlardan oluşan sınıflardır. Bilgisayar dersleri için kullanılır. Ayrıca ders dışında öğrencilerin araştırma ve çalışma yapabilmeleri için uygun mekânlardır.

2.1.2.2.3.Öğretmen Çalışma Odası

Okullarda çalışmak için özel olarak ayrılmış ve döşenmiş oda (TDK, 2005:387). Öğretmenler odası olarak da adlandırılır. Öğretmenlerin ders dışında hazırlık ve değerlendirme yapabildikleri ve dinlenebildikleri yerlerdir. Öğretmen çalışma odasında masa, dolaplar, raflar, bilgisayar, internet, yazıcı, tarayıcı, fotokopi makinesi gibi kaynakların bulunması, daha rahat ve verimli çalışma için etkilidir.

2.1.2.2.4.Ekipman Odası

Okullardaki spor, bando, folklor malzemeleri, haritalar vb. gibi ekipmanların tutulduğu odalardır.

2.1.2.2.5.Kütüphane

Kütüphaneler, kuruluş amaç ve görevine uygun kitap, film, plak gibi her türlü düşünce ve sanat ürününü toplayan, düzenleyen ve genel olarak ilgilenen okurlara

sunan kuruluş, bibliyotek (TDK, 2005:1288) olarak tanımlanabilirler. Her okulda bulunması ve işlevsel olarak kullanılması gereken fiziki bir kaynaktır. Erişimi ders dışında da mümkün olduğu zaman daha etkili verim alınabilir.

OKY ile İKY (146-147.md.) hükümleri uyarınca tüm ilköğretim okullarında, ayrılan bir bölümde "Okul Kütüphanesi", dersliklerde ise "Sınıf Kitaplıkları" oluşturulması, "Okul Kütüphanesi" için fiziksel ve diğer koşulların elverişli olmaması durumunda, yönetim odasında ya da uygun bir yerde buna yönelik "Okul kitaplığı" düzenlemelerinin yapılması zorunludur. Okul Kütüphanesi ve sınıf kitaplıklarının OKY hükümlerine göre düzenlenmesi, işletilmesi, yardım toplamaya yetkili kuruluşlardan ve kişisel bağışlar ya da değişim yoluyla sağlanan kitaplarla zenginleştirilmesi gerekmektedir. Okul kütüphanelerinde bulundurulacak kaynaklar üç grupta toplanır (Görgülü, 2008:55):

Basılı Kaynaklar, her tür eğitici ve öğretici kitap, dergi, broşür, poster, kupür (kesik) ve resimlerdir.

Teknolojik Kaynaklar, teknolojik gelişmeler göz önünde bulundurularak, her türlü eğitici ve öğretici bilişim teknolojisine yönelik CD-ROM, DVD ile film, videokaset, plak, ses kaseti ve elektronik ortam içerisindeki araç ve gereçlerdir.

Zorunlu Kaynaklar, ilköğretim okulları kütüphanelerinde bulundurulacak eser, kitap ve yayınlar şunlardır: (1) Anayasa, (2) İlköğretim okullarındaki etkinlikleri ilgilendiren mevzuat, (3) İlköğretim okullarında okutulan derslerin programları, (4) Okul öncesi eğitim programları, (5) Türkçe sözlük ve yazım kılavuzu, (6) Tarih ve coğrafya atlasları, (7) Tebliğler dergisi. Zorunlu olmamakla birlikte, olanaklar ölçüsünde bulundurulacak eser, kitap ve yayınlar şunlardır: (1) MEB tarafından yayımlanan ve eğitim öğretimle ilgili mesleki yayımlar, (2) Eğitim ile ilgili incelemeler, araştırmalar, broşürler, haritalar, albümler, (3) Öğrencilerin düzeyine uygun eserler, (4) Okul tarihçesiyle ilgili kaynaklar ve kayıtlar, (5) Ünitelerle ilgili CD, disket ve kasetler, (6) Mesleki ve teknik eğitimle ilgili CD, disket ve kasetler vb. kitap, araç ve gereçler.

Eğitim sisteminde öğrenme büyük oranda okumaya dayanır. Kitapların pahalı, öğrencilerin kitap alma olanaklarının kısıtlı olması karşısında en ucuz yol kitaplık

açmaktır. Okulun kitaplığı, bütün öğrencilerin en az yüzde onunu alabilecek büyüklükte olmalıdır. Ayrıca okulda öğrenciler ve işgörenler için başvuru kitaplığı olmalıdır. Okul kitaplığının görevi, öğrencilere okuma, dinleme ve görme yoluyla öğrenme olanağı sağlamaktır. Kitaplıkta öğrencilerin kitap, dergi, gazete okumaları için yeter büyüklükte bir okuma salonu; müzikli, sesli araçlarını dinleme odası; film ve benzerlerini izleme odası bulunmalıdır. Ayrıca kitapların ve araçların konulacağı odalar da olmalıdır (Başaran, 2008b:450).

Kütüphane ile ilgili işlerin yapılmasında her okulda “Okul Kütüphanesi Yönetmeliği”ne uyulmaktadır. Yönetmelik hükümlerine göre her okulda kütüphane ve sınıf kitaplıkları kurulmaya çalışılsa da günümüzde bazı okullarda hala okul kütüphanesi bulunmamaktadır. İlköğretim okullarının özellikle ilk beş sınıfında sınıf kitaplıkları uygulaması çok yaygındır. Okul kütüphanesi bulunan okullarda kitap sayısı 3000’i aşan okul kütüphanelerine bir kütüphaneci aranmaktadır. Kütüphanenin sadece okula değil okulun bulunduğu çevrenin ihtiyaçlarına da cevap vermesi amaçlanmalıdır. Kütüphaneye kaynaklar satın alma, bağış ve değişim yoluyla sağlanabilmektedir (Bozkurt Bostancı, 2008:285).

2.1.2.2.6.Rehberlik Servisi

Öğrencilerin sorunlarını öğrenerek onlara yardımda bulunma (TDK, 2005:1649) olarak tanımlanan rehberlik genel anlamda; kişinin kendini anlaması, çevredeki imkânların farkında olması ve doğru kararları vererek potansiyelini gerçekleştirme için kurumun sağladığı profesyonel ve sistemli bir yardım sürecidir. Rehberliğin gizlilik ilkesine dayanarak okullardaki rehberlik hizmetlerinin daha rahat bir ortamda verilebilmesi ve dosyaların daha güvenli tutulabilmesi için rehberlik odaları kullanılmaktadır.

Okullarda eğitsel, mesleki ve bireysel rehberlik hizmetlerinin sistemli, sağlıklı ve öğrenciye uygun şekilde verilebilmesi için bireyi tanıma çalışmaları yürütülmektedir. Rehberlik hizmetleri, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla veya bireysel olarak yapılmaktadır. Bazı durumlarda öğrencilerin gelişimlerinin aile tarafından desteklenmesi, öğrencinin bir bütün olarak tanınması,

tanıtılması ve değerlendirilmesi, ailelerin bu konularda bilinçlenmesi için hizmetlere veli ve ailelerin katılımı da sağlanmaktadır (Bozkurt Bostancı, 2008:252).

2.1.2.2.7.Resim Odası

Her türlü resim malzemesini barındırabilen ve resim dersleri için özel olarak tasarlanmış fiziki mekânlardır.

2.1.2.2.8.Müzik Odası

Her türlü müzik aletlerini ve malzemelerini barındırabilen ve müzik dersleri için özel olarak tasarlanmış fiziki mekânlardır.

2.1.2.2.9.Çok Amaçlı Salon

Müsamere, toplantı, tören, tiyatro, gösteri, dinleti ve benzeri gibi her türlü toplanma amacının gerçekleştirildiği kapalı mekânlardır.

Salon, derslikten büyük, kimi kez de okulun öğrencilerinin tümünü içine alabilecek kapalı bir yerdir. Çok amaçlı salon ise, öğrencilerin derslik, işlik gibi öğretim yerlerinde yapamayacakları etkinliklere elverecek büyüklükte bir öğretim yeridir. Okulda çok amaçlı salonu gerektiren eğitim etkinlikleri; temsil, müzik, beden eğitimi, eğitsel kol çalışmaları, konferans, toplantı, anma günleri, törenler, halk eğitimi ve benzeri özel eğitim etkinlikleridir. Bütün bu etkinlikler çok amaçlı salonu, bir öğretim yılı boyunca tam zamanlı çalıştırabilecek sayıya ulaşabilir. Bu yüzden, en uygun büyüklükte kurulmuş bir okulda, çok amaçlı bir salon da bulunmalıdır. Bu salon planlı yönetilmelidir. Kimi kez bu pahalı, temizlenmesi oldukça güç öğretim yerinin korunabilmesi için, çok az kullanılması yeğlenir. Salon, hiç kullanılmadığında da eskir. Yönetimin amacı, salonu elverdiğince çok kullanarak ucuza mal etmektir. Ama çok kullanma hor kullanma anlamına gelmemelidir (Başaran, 2008b:452).

2.1.2.2.10. İş ve Teknik Atölyesi

Atölyeler, zanaatçıların veya resim, heykel sanatlarıyla uğraşanların çalıştığı yer, işlik (TDK, 2005:147) olarak tanımlanan yerlerdir. İşlik (atölye), eğitim programının sanat ve teknolojiye ilişkin becerilerini öğrenmek için gereklidir. Müzik, beden eğitimi, iş, resim, teknoloji etkinlikleri ve ileri de, işlikte yapılabilir. İşlik daha kapsamlı bir ders dersliğidir. İşlikleri kurmak, sınıf dersliği düzenini uygulayan okullarda zorunlu olur. Meslek kazandıran okullarda işlik, derslikten daha önemli öğretim yeridir. Bir mesleğin gerektirdiği beceriler, bilgiler ancak işlikte elde edilebilir. İşlik açmak ve donatmak derslikten daha pahalıdır. İşlik, çok amaçlı okullarda en az derslik kadar önemlidir (Başaran, 2008b:449). Kısaca atölyeler, okullarda, üretim ve yaratıcılık gerektiren her türlü dersin sınıflara oranla daha etkili bir şekilde işlendiği mekânlardır.

2.1.2.2.11. Yemekhane

Okul, fabrika vb. kuruluşlarda yemek yenilen büyük salon (TDK, 2005:2163) olan yemekhaneler, genellikle çok nüfuslu, taşınmalı ya da ulaşımı güç olan okullarda bulunur. Beslenme eğitimin uygulama yeri yemekhanedir. Her okulda öğrencilerin, beslenme eğitimi uygulamalarını yapmaları ve getirdikleri azıkları yiyebilmeleri için bir yemekhanenin bulunması gerekir. Yemekhane, öğrencilere yetecek büyüklükte, havadar, kokusuz, aydınlık bir yerde ve sınıf çaylarına, yemeklerine elverişli olmalıdır. Temeklerin, öğrencilerin toplumsallaşmasındaki önemi büyüktür. Yemekhanenin bitişiğinde yeterli büyüklükte bir mutfak bulunmalıdır. Birçok okulda öğrencilere öyle yemeği, kuşluk ya da ikinci çayı verilmektedir. İlköğretim okullarında devlet yardımıyla öğrencilere yemek verilmesi de zaman zaman söz konusu olmaktadır (Başaran, 2008b:454).

2.1.2.2.12. Spor Salonu

Sportif faaliyetler, gösteriler, konserler, turnuvalar gibi aktivitelerin gerçekleşebilmesine olanak tanıyan kapalı mekânlardır. Kalabalık gruplara katılım olanağı sunduğu için, etkili kullanımı sağlanabilir.

2.1.2.2.13. Otopark

Otoparklar, motorlu taşıtların belli bir süre için bırakıldığı yer, park (TDK, 2005:1520) olarak tanımlanır. Kurumun kendi araçları, personelin araçları ve ziyaretçi araçlarını barındırmanın yanı sıra çeşitli düzenlemeler ile kamunun da kullanımına açılabilir.

2.1.2.2.14. Açık Spor ve Syun Alanları

Okulun dışında bulunan ve açık alanda spor yapmaya olanak tanıyan alanlardır. Basketbol, Futbol, Voleybol, Tenis ve benzeri gibi sporların yapılmasında kullanılan dış mekân olanaklarıdır.

Oyun, öğrencilerin gelişmek için doğal bir gereksinmesi olduğu kadar eğitimleri için bir araç, bir yöntemdir. Bu yüzden her okulda, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun, sayılarına elverecek büyüklükte bir oyun alanının olması gerekir. Oyun alanının beton, taş gibi sert ya da toprak gibi çamur olacak biçimde döşenmesi sakıncalıdır; en uygun olanı çimle kaplanmasıdır. Ama çim pahalıdır ve bakımı zordur. Okullarda oyun alanının çakılla sertleştirildikten sonra ince kumla kaplanması daha ucuza mal olur. Oyun alanının çevresi ağaçlandırılabilir. Bu alanlar, yalnız öğretim sırasında değil, öğretimin yapılmadığı zamanlarda da öğrencilerce kullanılabilir. Ayrıca böyle bir olanağın öğrencilere açılması, sokaklarda oynayanları bu alana çekeceğinden trafik kazalarını da azaltır (Başaran, 2008b:453).

2.1.2.2.15. Kantin

Kantinler, (1) kışla, fabrika, okul vb. yerlerde yiyecek ve içecek maddelerinin satıldığı yer, ve (2) bu gibi kurumlarda işletilen ve yalnız o kuruma bağlı kimselerin yemek yediği lokanta (TDK, 2005:1063) olarak tanımlanır.

MB ile MEB arasında imzalanan protokol uyarınca, mülkiyeti hazineye ait olup Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul ve kurumlardaki kantin, büfe, yemekhane, çay ocağı, açık alan, salon vb. yerler, okul aile birlikleri tarafından ya da bunlar tarafından kiraya verilmek yoluyla işlettirilecektir. Okul aile birliğinin iteği üzerine, okulun

bulunduğu yerdeki defterdarlık ya da mal müdürlüğü, KİK'e göre pazarlık usulü ile kiralama işlemini gerçekleştirecektir (Görgülü, 2008:61).

2.1.2.2.16.Arşiv

Arşiv, belge ve yazıların saklandığı yer, belgelik (TDK, 2005:124) olarak tanımlanır. Kurumun her türlü doküman ve dosyası burada tutulur ve gerektiğinde kullanılmak üzere sistemli bir şekilde korunur. Okulun evraklarının, sınav kâğıtlarının, öğrenci özlük belgelerinin ve okula ilişkin belgelerin düzenli, kullanılmaya elverişli biçimde korunduğu yerdir. Arşiv, okulun belleği ve belgeligidir. Öğrencilerin, eğitim işgörenlerinin pek çok özlük haklarına ilişkin belgeler burada korunur. Ayrıca arşiv, okulun geçmişini (tarihini) oluşturur (Başaran, 2008b:455).

2.1.2.2.17. Okul Müzesi

İKY'nin 150. maddesi ile OMY uyarınca; "Okul Müzesi" oluşturulması ya da müze kurmak için koşulların oluşmaması durumunda "Okul Tarihçesi Köşesi" hazırlanması, ileride kurulacak müze için belgelerin ve eşyaların toplanması gerekmektedir. Okul müzeleri, eğitim ve öğretimin devam ettiği günlerde açık bulundurulur. Okulun tarihi, Türk eğitim tarihi ve Türk tarihi bakımından tarihsel değer taşıyan kültür varlıkları devredilemez, satılamaz ve yok edilemez. Ancak, Bakanlık gerekli görürse Eğitim Müzesi'ne ya da diğer okul müzelerine devredilebilir. Müzede korunması gereken şunlardır (OMY):

1. Okulun tarihi ve etkinlik alanı ile ilgili fotoğraf, araç-gereç, doküman, belge ve eşyalar.
2. Türk eğitim tarihi ve Türk tarihi bakımından tarihi değer taşıyan kültür ve tabiat varlığı niteliğindeki belge ve eşyalar.

Okulun durumuna göre olanaklar ölçüsünde müze için bağımsız bir yapı, bölüm ya da salon ayrılır. Kuruluşu tamamlanan müze için okul müdürlüğü durumu açıklayan bir yazı ile Bakanlığa başvurur. Bünyesinde, okulun tarihi ve etkinlik alanı ile ilgili eser bulduran ve eserleri kültür varlığı kapsamına alınmayanlar "Okul Müzesi", ayrıca yeterli sayıda kültür varlığı bulduranlar ise "Bünyesinde Kültür Varlığı

Bulunan Okul Müzesi" olarak adlandırılır ve kültür varlığı bulunan müzenin tescili sağlanarak izin belgesi müdürlüğe gönderilir. Tüm örgün ve yaygın eğitim kurumlarında olduğu gibi ilköğretim okullarında aşağıdaki amaçlara göre müze oluşturulur (Görgülü, 2008:53):

1. Okulun kuruluşu ile etkinliklerini tarihsel gelişimi içinde araştırmak, tarihine ve etkinlik alanına ait araç, gereç, doküman, belge ve eşyaları toplamak, korumak, değerlendirmek.
2. Okulun tarihi ve etkinlik alanı ile Türk eğitim tarihi ve Türk tarihi bakımından tarihsel değer taşıyan belge ve eşyaların kronolojik bir sistem içerisinde sergilenmesini sağlamak.
3. Eserleri, araştırmalara elverişli biçimde arşivlemek.
4. Her öğretim yılına ilişkin eğitim ve öğretim etkinliklerini tanıtan fotoğraflar, belgeler, eşyalar ile öğrenci ve öğretmen ürünlerinden seçilmiş örnekleri saklamak.
5. Okula ve Türk eğitimine her bakımdan emeği geçmiş değerli eğitimcilerimizi ve okuldan yetişen Türk büyüklerini gelecek kuşaklara tanıtmak üzere, fotoğraflarını, eserlerini, belge ve eşyalarını toplamak ve arşivlemek.
6. Okulun tarihini ve etkinliklerini tanıtan kitap, dergi, rehber, broşür, katalog, fotoğraf, video film, film şeridi, dia, ses bandı (CD) gibi araçları toplamak, korumak, değerlendirmek.
7. Öğrencilerin yapacakları işlerde model, desen, renk, teknik ve benzeri konularda yararlanabilecekleri eserleri toplamak, saklamak, böylece çocuklarımızın ve gençlerimizin ulusal kültür değerlerimizi tanıma, koruma, değerlendirme ve benimsemelerine katkıda bulunmak.

Okul müzesinde (çevre odasında), okulun çevresine özgü yaşayış biçimlerini gösteren resimler, ev araçları, eşyaları, gereçleri; okulda bulunmasına izin verilen eski eserler, madenler, bitkiler, tarım ürünleri, çeşitli taşlar, doldurulmuş kuşlar, küçük hayvanlar, kurutulmuş böcekler, çiçekler, meyveler, geleneklere göreneklere ilişkin örnekler ve benzerleri bulundurulabilir. Okul müzesi öğrencilerin düzenleme, saklama, biriktirme ilgilerini de geliştirir (Başaran, 2008b:251).

2.1. 2.2.18. Okul Bahçesi ve Uygulama Bahçesi

İlköğretim okullarında, özellikle köylerde ve çok amaçlı ortaöğretim okullarında, uygulama bahçesinin bulunması, işletilmesi eğitim programının gereğidir. Uygulama bahçesi, öğrencilerin tarım alanında ön becerileri kazanmasını sağlar. Uygulama bahçesi, yalnız tarım eğitimi programları için değil, öbür eğitim programlarının bitkilere, küçükbaş hayvan ve kuşlarla ilgili konuları için de gereklidir. Ayrıca uygulama bahçesi, öğrencilerin bitkiye, ağaca, çiçeğe karşı tutumlarını geliştirmek; bazı sebzeleri, meyveleri yetiştirmek; çevre bilincini ve sevgisini geliştirmek için değerli bir eğitim yeridir (Başaran, 2008b:453).

Okul bahçesi; Türk Bayrağı Tüzüğü, MEB İMBRTY, İKY, OEKY, İlköğretim okullarında okutulacak derslerin programları ile Okulöncesi Eğitim Programı ve diğer mevzuatına göre düzenlenir. Bu doğrultuda yapılacak işler aşağıda sıralanmıştır (Görgülü, 2008:51):

1. Okulun çevresinin çevrilmesi (MEB İMBRTY).
2. Okul bahçesinde Atatürk büstü bulunması, bakım ve korumasının yapılması (MEB. G: 1981/282-81).
3. Çevre olanaklarından da yararlanılarak okul bahçesinde, ilköğretim ve okulöncesi çocuklarının yararlanabilmeleri için yapılan düzenlemeler şunlardır (MEB OEKY; İKY):
 - a. Kum havuzu.
 - b. Voleybol, basketbol alanları gibi yerler.
 - c. Asılma, tırmanma, denge, atlama gibi araçların sağlanması.
 - d. Trafik eğitim pisti.
 - e. Bahçe oyun ağaçları düzenlenmesi.
 - f. Bu araçların düzenli olarak bakımı ve onarımının yapılması.
4. Çocukların gen ve doğa çalışmaları yapabilmeleri için yeterli toprak alan bulundurulması, bahçenin elverişli olması durumuna göre (222 Sayılı Yasa, İKY);
 - a. Tarım çalışmalarının ve denemelerinin yapılması.

- b. Ss bitkilerinin ve ağaaların dikilmesi.
- c. im alanlarının düzenlenmesi.
- d. Köy ilköğretim okullarının uygulama bahçelerinde ayrıca (222 Sayılı Yasa, İKY); uygun olan yerlere meyve ağaçlarının dikilmesi ve arıcılık ve tavukçuluk yapılması vardır.

2.1.2.2.19. Öğrenci Yurdu

Milli Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Kanunu'na göre bazı okullarda öğrenci yurdu (pansiyonu, yatılı kalınacak yeri) vardır. Öğrenci yurdunu yönetmek başlı başına bir iştir. Genel olara öğrenci yurdunun yönetilmesi için ayrı iş görenler çalıştırılır; ama yurdun yönetiminden de yine okulun yönetmeni sorumludur (Başaran, 2008:455).

Yatılı/pansiyonlu okullardaki iş ve işlemler, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği uyarınca yerine getirilmektedir. Pansiyonların bütçeleri, mali yıl itibariyle düzenlenir ve milli eğitim bakanlığınca onaylanır. Pansiyonların her türlü alım-satım, onarım işlemleri KİK ve KİUK hükümlerine göre yürütülür (Görgülü, 2008:79).

2.1.2.2.20. Konut

Bazı okullarda ya da okulun çevresinde, eğitim iş görenlerinin kullanımına sunulmak üzere konutlar yapılmıştır. Bu konutların kullanılacak kişilere ayrılması, kullanılması, süresi dolunca boşaltılmaları, başlı başına bir sorundur. Kiralı ve kirasız iki türlü konut vardır. Kirasız konut (lojman), okulların içinde ya da yanında yönetmene, öğretmene, kullanımını için verilen evlerdir. Bunlar, daha çok köy okullarıyla birlikte yapılır. Bu konuda karşılaşılan en büyük sorun konut azlığı yüzünden bir köyde çalışan bütün öğretmenlere ev verilememesidir. Kiralık konut, devletçe yaptırılan ya da satın alınan konuttur. Bunlar kira karşılığında eğitim iş görenlerine belli bir süre kullanılmak üzere verilirler. Konutların kime nasıl verileceği, nasıl kullanılacağı Devlet Lojmanları Yapım ve İşletme Yönetmeliği'nde gösterilmiştir (Başaran, 2008b:456)

Okullarda genelde sanılan ya da kavranılandan daha fazla teknoloji kullanılmaktadır. Ancak, kullanılan teknolojinin tam olarak anlaşıldığı söylenemez. Ayrıca kullanılan teknolojinin öğrenciler üzerindeki etkisi ancak genel olarak bilinebilmekte, ayrıntıya gidilmemektedir (Aydın, 2010:182).

2.2. KAYNAK VE ÇEVRE İLİŞKİSİ

Bir okulun yönetiminde rol oynayan öğeler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılabilir. İç öğeler okulu meydana getiren ve onun yapısında yer alan öğelerdir. Yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer personel bunlar arasındadır. Dış öğeler ise, okulun yapısında olmayıp, onu etkiler ve böylece yönetiminde rol oynamış olur. Ana-baba, çevredeki baskı grupları ve liderleri, yönetim yapısı, iş piyasası ve merkez örgütü bu dış öğeler arasındadır (Bursalıoğlu, 2010:39).

Okul-çevre ilişkisi, okul, toplum, iş çevreleri ve toplumun diğer üyeleri arasında oluşturulan, okul ve toplumun ortak başarıları için geliştirilen işbirliği ve ortaklık ilişkisidir. Ortak amaçların başarımı için iki veya daha fazla tarafın uyum içinde çalışması gerekir (Balay, 2008:311).

Çevrenin örgütün işleyişi için çok önemli olduğuna hiç şüphe yoktur. Çevre sistemin enerji kaynağıdır. Çevre kaynaklar, değerler, teknoloji, talepler ve tarih sağlar ki bunların hepsi aynı zamanda örgütsel davranış için sınırlılıklar ve fırsatlar sağlar. Çevrenin hem geniş hem de belirli olan faktörleri okulların yapılarını ve etkinliklerini etkiler. Çevrenin okula karşı etkisinin derecesi, örgüt yapısının katılığı ve çevredeki kaynakların az olması okulun çevre faktörlerle olan iletişimini şekillendirir. Okulda karar vericiler çevreyi bilgi için izlerler ve onların algıları örgütün gelecekteki yönünü büyük oranda belirler. Bütün örgütler gibi okullar da belirsizliği azaltmayı ve çevrelerini kontrol etmeye çalışırlar. Bu yüzden, yöneticiler sık sık dış etkileri en aza indirecek stratejilere başvururlar. Üstelik eğer guruplar ve çevredeki örgütler çok organize olmuşlarsa, o zaman okul birçok istek ve sınırlamalarla karşı karşıya kalabilir. Sonuçta okullar çeşitli kaynak havuzlarından oluşan bir çevrede yarışırırlar. Eğer belirli bir alanda kaynaklar sınırlıysa, o zaman iç

yapı ve etkinlikler bunlara ulaşmayı kolaylaştırmak için yollar geliştirecektir (Hoy ve Miskel, 2010:29).

Örgütte bulunan birimlerin tamamının uyum ve işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Çünkü önemli olan örgütteki bütün birimlerin benzer performanslar göstermeleri ve örgütün amaçlarının gerçekleşmesi için çalışmalarıdır. Eşgüdümleme, örgütlenme sürecinde yapılan işbölümü sonucu ortaya çıkan işlerin birleştirilmesi sürecidir. Eşgüdümleme süreci sadece örgüt içindeki birimlerin etkinliklerinin eşgüdümlenmesi ile ilgili değildir. Yönetici, örgüt dışındaki birey ve kurumlarla eşgüdüm sağlamalıdır (Yılmaz, 2008:158).

2.2.1. Okul Aile Birlikleri

Çocukların eğitiminde en önemli pay aileye düşmektedir. Bu nedenle ailelerin, çocuklarının eğitim sürecine bilinçli ve aktif bir şekilde katılmaları gerekmektedir. Aynı şekilde, okulların da eğitim programları, okulun amaçları, ihtiyaçları konusunda aileleri sürekli bilgilendirmesi yararlı olacaktır (Çiçek Sağlam, 2008:173).

Her öğrencinin günlük yaşamının sadece altı saatini okulda sürdürdüğü düşünüldüğünde kalan zamanlarda okulda verilen eğitim-öğretimin daha kalıcı olabilmesi için aile ve çevre tarafından desteklenmesi zorunlu hale gelmektedir. Aksi halde okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak ve okula maddi katkı sağlamak üzere her okulda okul aile birlikleri kurulmakta ve bu birlik kurulduğu okulun adını almaktadır (Bozkurt Bostancı, 2008:254).

2.2.2. Okul ve Çevre

Okul çeşitli tekniklerle çevreyle ilişki kurar ve çevreden tepkiler alır. Çevreye ulaşma ve çevreyle sağlıklı bir ilişki kurma, karmaşık bir örgütsel görev olarak, yöneticinin sürekli bir sorumluluğunu oluşturmaktadır. (Aydın, 2010:198).

Okulların bulunduğu çevre dinamik bir çevredir. Bu çevrede okuldan beklentiler her geçen gün farklılaşmaktadır. Okul yöneticisi makam odasında oturarak bu dinamik çevreyi doğru şekilde anlayamaz ve uygun tepkiler ortaya koyamaz. Bu yüzden okul yöneticisi, okul-toplum ilişkilerinde çevresel güç ve baskı guruplarını iyi tanımalı, bunların amaç ve niyetleri konusunda uyanık olmalı, bunları nasıl dengeleyeceğini iyi kestirmelidir (Balay, 2008:316).

Okul binalarının ve kaynaklarının okul yönetimi ve yöneticileri tarafından karar verildiği üzere kullanımı halk toplantıları ve eğlence aktiviteleri için yer sağlayabilir ya da böyle bir kullanım vatandaşların okulda aktif katılımcılar olarak bulunmalarına olanak sağlayan programların gelişimini sağlayabilir. Aktif vatandaşlık katılımı çerçevesi sağlayan eğitimsel bir anlayış halk eğitimi anlayışıyla da ilişkilidir (Meade, 1982:2).

Okul yöneticisinin sorumlulukları ayrıntılı olarak gözden geçirildiğinde, çevre ile olan yapıcı ilişkilerinin önemi daha iyi anlaşılır. Yöneticilik konumu çevrenin okula ilişkin beklentilerini ve okulun bu beklentileri karşılama gücünü kavramayı gerektirir. Yönetici bu beklentileri, öğretim kadrosuna yorumlama yeteneğine sahip olmalıdır. Çevrenin beklentilerinin sürekli olarak yeniden gözden geçirilmesinde de yöneticiye sorumluluk düşmektedir. Her okul yöneticisi, okulun sunduğu hizmetin kalitesini artırma, daha çağcıl bir hizmet sunma gereksinimini içten duysa bile, çevrenin hazır oluşunun sınırları konusunda her zaman bilinçli olmak durumundadır. Çevrenin yeteneğinin değerlendirilmesi, süreklilik gösteren yönetsel bir sorumluluktur. Yönetici bu konuda anlamlı bir deneyime dayalı sezgisine güvenebilir ya da sosyal ekonomik, kültürel ve siyasal etkenlerin çözümlenmesi için nesnel prosedürler geliştirebilir (Aydın, 2010:194-198).

Okul yöneticileri, çevredeki belli grupların amaç ve taleplerini kontrol altında tutarak, okula yansıyabilecek olumsuzlukları dengelemek yanında, gönüllü kişi ve grupların amaç ve eylemlerini okulun yararına dönüştürme konusunda da etkin çaba göstermelidir. Gönüllü kişi ve guruplar, okul yapımı ve onarımında, okul araç gereçlerinin temininde, eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde ve yardıma muhtaç, başarılı öğrencilere burs sağlanmasında önemli yararlılıklar gösterebilirler. Bunların

başarılması için öncelikle gönüllü kişi ve kurumlarla sağlıklı ilişkiler geliştirmek ve çevrede okula ilişkin pozitif bir imaj oluşturmak gerekir (Balay, 2008:318).

Okulun toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için çevresi ile bütünleşmesi gerekmektedir. Gücünü toplumdan alan bir örgütün verimli olması kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu bakımdan okul-aile birliklerinin okul yönetiminde daha yüksek düzeyde işlevsellik kazandırılması gerekmektedir. Okul-çevre ilişkisi öğrenciyi geleceğe hazırlayan istekli bir güç olmalıdır (Akgün, 1996:199).

Okul-çevre ilişkisi, okul toplum, iş çevreleri ve toplumun diğer üyeleri arasında oluşturulan, okul ve toplumun ortak başarısı için geliştirilen işbirliği ve ortaklık ilişkisidir. Bir eğitim sistemi genel ve özel olmak üzere iki tür çevreden oluşmaktadır. Eğitim sisteminin genel çevresi, ulusal ve uluslar arası etkinliklerin tümünü kapsar. Özel çevre ise, girdilerini aldığı, mezunlarını verdiği, etkilediği ve etkilendiği öbür örgütlerdir. Okul-çevre ilişkilerinde toplum okulun ne yaptığını ve yapacağını bilmeli, okul, toplumun kendisinden beklediklerini öğrendiğinde karşılama yoluna gitmeli, topluma beklediği hizmeti verebilmeli, topluma yarar sağlarken, ondan beklediği yarar ve destekleri de alabilmelidir (Balay, 2008:321).

Farklı eğitim ve beklentilere sahip toplumsal güçlerin ortasında bulunan okul yöneticisi, bu toplumsal güçlerin hepsi ile diyalog kurarak, okulun toplum tarafından belirlenmiş ya da onaylanmış amaçlarını gerçekleştirmek durumundadır. Ancak bu konudaki yetkisi sınırlıdır. Daha çok etkileme şansı vardır ve bu şansını çok iyi kullanmak durumundadır (Aydın, 2010:180).

Eğitim örgütlerini hem çevreyi etkileyen hem de çevreden etkilenen bir kurum olarak değerlendirirsek, değişimin dışında kalamayacağı hatta değişimde etkin bir rol alacağını söyleyebiliriz. Eğitim örgütleri hem girdileri hem de çıktıları yoluyla çevre ile bağlarını, iletişimlerini canlı tutmaktadır. Çevrenin beklentilerini, gereksinimlerini dikkate almayan örgütlerin yaşaması güçleşmektedir (Tabancalı, 2003:314).

Okulun sürekli etkileşim halinde bulunması gerektiği diğer bir dış öge ise iş piyasasıdır. Eğitim kurumları iş piyasasından elde edecekleri dönüte göre ya öğretime aynı şekilde devam ederler ya da bu süreçte bazı değişiklikler yapmak

durumunda kalırlar. Eğer iş piyasası istihdam ettiği bireylerin niteliklerinden memnun ise eğitim kurumları da bu doğrultuda hizmet vermeye devam ederler. İş piyasasının ihtiyaçlarını karşılayabilecek eleman yetiştirdikleri sürece de varlıklarını korurlar. Aksi durumda ise okullar, programlarında piyasanın talepleri doğrultusunda değişiklikler yapmak zorunda kalırlar (Çiçek Sağlam, 2008:174).

Öğrencinin iyi öğrenmesinde yöneticinin doğrudan bir etkisi söz konusu olamaz; ancak dolaylı katkısı görülebilir. Bu katkı uygun öğrenme çevresinin ve ortamının yaratılmasına yardımcı değildir. Uygun örgüt iklimi ve araç-gereç sağlayarak yönetici bu katkıyı sağlayabilir (Balcı, 2007:128).

Yönetici ve öğretmenler okullarında yetersiz olan fiziki imkânları karşılayabilmek için okulun çevresi ile ilişki içerisinde bulunmasını sağlamalıdır. Yani, çevredeki kurum ve kuruluşlar, okulları halk kütüphanesini, ders araçları merkezini ve okul-aile işbirliğini etkin ve verimli olarak kullanmalıdırlar (Akgün, 1996:201).

Öğrencinin okul performansını ve başarısını sadece okulu ya da aile tek başına değil, okulun toplumsal çevresi de etkiler (Ada ve Baysal, 2010:119). Eğitim araç gereçlerinin birçoğu, okulun çevresinden sağlanabilir. İllerdeki eğitim araçları merkez başkanlıkları, okulların eğitim araç gereç gereksinimlerinin sağlanmasına yardım etmekle görevlidirler. (Başaran, 2008b:344).

Toplumsal bir girişim ve düzenleme olan eğitimin, toplumun kurumlarından destek beklemesi, toplumsal kurumların da bu desteği sağlaması çok doğaldır. Okulun toplumdaki destek beklemesi bir hak, toplumun da bu desteği ödünsüz olarak sağlaması en önde gelen bir sorumluluktur. Okul topluma karşı değil, ancak toplumun desteği ile sonuç alabilir (Aydın, 2010:182).

Kısaca, okullar dış güçlerden etkilenen açık sistemlerdir. Çevrenin önemi konusunda temel bir fikir birliği varsa da, bunun karmaşık olması analizi güçleştirmektedir (Hoy ve Miskel 20,10:30).

Okullarda öğrenci hizmetlerinin sorunsuz bir biçimde yürütülmesi için okul yöneticileri mevcut mevzuat hükümlerinin yanı sıra, öğretmenlerden, diğer çalışanlardan ve ailelerden de destek almaktadırlar. Okul yöneticileri, öğrenci hizmetlerini yönetirken; sınıf öğretmenleri, ders öğretmenleri, eğitsel kol

öğretmenleri, okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik öğretmenleri, okul dışından doktor, psikolog, özel eğitim ve sosyal hizmet uzmanları ve öğrencinin ailesi ve okul aile birlikleri gibi hizmet ve destek gruplarının yardımını almak durumundadır. Öğrenci hizmetlerinin istenilen seviyede gerçekleştirilebilmesi için tüm bu sayılan öğelerin işbirliği içerisinde çalışması gereklidir (Bülbül, 2008:239).

Okul ve çevre ilişkilerini geliştirmek için yapılabilecekleri üç maddede toplayabiliriz (Balay, 2008:319-320):

2.2.2.1. Üst Eğitim Yöneticileri için Öneriler

- Olası zorluklara anında cevap verebilmek üzere acil durum telefonu oluşturun.
- Velilerle okullarda kahvaltılar düzenleyin, çocuklarının problemleri ve endişeler hakkında tavsiyeler alın.
- Düzenli olarak okulları ziyaret edin, yönetici ve öğrencilerle konuşun.
- Öğrenci komiteleri oluşturarak sorunları inceleyin, tavsiyeleri alın.
- Öğretmen ve öğrenciler için insan ilişkileri seminerleri düzenleyin.
- Yöneticilerin yönetim stillerini inceleyin. İnsancıl olmayan yaklaşımlara sahip olanları eğitimden geçirin.
- Görevini üstün başarı ile gerçekleştiren yönetici ve öğretmenlere teşekkür belgesi gönderin.
- Vatandaşların okullar hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik araştırmalar yapın.
- Tüm okul yöneticileri ile yılda en az bir defa toplantı yapın.
- Yeni öğretim programı ile ilgili slayt gösterisi hazırlayın, buna toplumun ulaşmasına imkan sağlayın.
- Eğitim programlarının hazırlanmasında halk ve öğrenci katılımını teşvik edin.
- Şikayetleri dinlemek, problem ve önerileri tartışmak konusunda ulaşılabilir olun.

- Öğrencilere, rol model olabilecek, onlara kılavuzluk yapabilecek yönetici kadrosu ile nitelikli insanlardan oluşan toplum üyeleri ile çalışın.
- Toplum ve toplum liderleri ile çift yönlü iletişim kanalları oluşturun.

2.2.2.2. Okul Yönetim Kurulu için Öneriler

- Okul-toplum ilişkileri konusunda okul yönetiminin politikasını belirleyin.
- Okul yönetimini böyle bir program geliştirmesi için yönlendirin.
- Halkla ilişkiler için bütçe hazırlayın.
- Yerel medyanın eğitim yazarları ve editörleri ile öğlen yemeklerinde bir araya gelerek onları bilgilendirin.

Bugün medya yoluyla eğitim sisteminde yapılacak tüm değişiklikler, okullarda meydana gelen iyi ya da kötü tüm olaylar anında toplum tarafından duyulmaktadır. Bu bağlamda medya, hem eğitim sisteminin hem de okulların kendilerini kontrol etmelerini, yanlışlarını düzeltmelerini sağlayıcı bir rol oynamaktadır (Çiçek Sağlam, 2008: 174).

- Yönetim kurulu üyeleri için eğitim programları hazırlayın.
- Halka açık toplantılar düzenleyin.
- İletişim programını yıllık olarak gözden geçirerek bir kurul kurun.
- Ayın vatandaşı (öğretmeni, öğrencisi) ödülü verin.
- Yönetim kurulu toplantılarının yerel televizyonda yayınlanmasına çalışın.
- Özel yetenekleri olan velileri derslere davet edin.

2.2.2.3. Okul Müdürleri ve Öğretmenler için Öneriler

- Veli ziyaretlerine her zaman açık olun.
- Farklı mesleklerden velileri derslere konuk edin.
- Öğrenciler hakkında velilere yılda en az birkaç defa telefonda görüşün.

- Velilere ayda bir defa üzerinde en az bir olumlu yorum bulunan notlar gönderin.
- İşyerlerinin camlarına öğrencilerinizin yaptıkları sanat çalışmalarını asın.
- Ara sıra öğretmen-öğrenci rollerini değiştirin.
- Öğrenci velileri için okul kafeteryasında hafif öğle yemeği toplantıları düzenleyin.
- Veli toplantısına anne ve babanın birlikte katılımını sağlamaya çalışın.
- Öğrenciler tarafından çeşitli yazıların yer aldığı okul gazetesi çıkarın.
- Öğrencilerin gazeteci, okul müdürü ve öğretmenlerinin ise misafir olduğu basın toplantıları düzenleyin.
- Başka bir okuldan öğretmenle yılda bir iki defa sınıfları değiştirin.
- Ev ziyaretleri ve konferanslar düzenleyin.
- Sınıf yönetimi stillerini inceleyin. Daha insancıl bir yaklaşım bulmaya çalışın.
- Öğrencilerin, velilere göstermek üzere bir oyunu videoya çekmelerini sağlayın.
- Öğretmenlerden oluşan bir “yenilikçi fikirler” kurulu meydana getirin.
- Öğrencilerin bilgi ve becerilerin sergilendiği bir bülten oluşturun.
- Zaman zaman yerel televizyonlarda eğitim üzerine konuşmalar yapın.
- Toplumsal rol ve görevleri konusunda öğretmenleri hizmet içi eğitimden geçirin.
- Öğretmenlerle bir günlüğüne rol değişimi yapın.
- Mezun öğrenciler topluluğu kurun.
- Öğrencilerin yararına olmak üzere iş çevreleri ile ortaklıklar kurun.
- Öğrencilere olduğu gibi velilere de rehberlik danışma hizmeti verin.

Özet olarak okul, çocuğu çeşitli toplumsal rollere hazırlarken, aynı zamanda toplumun eğitim ve kalkınma ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışan ve açık sistem ilkelerine göre işleyen bir örgüttür. Bu özelliğine rağmen toplumun okula katılımı ve sağlıklı okul-çevre ilişkileri kurmada önemli sorunlar yaşandığı görülmektedir. Her

şeyden önce okul, topluma yeterince açılmamakta, toplumdan kopuk bir yapıymış izlenimi vermekte, çevre eğitimi ve kalkınmasında gerekli katkıyı vermediği gözlenmektedir. Özellikle ailenin okula katılımında arzu edilen düzeye gelinmediği, okul-aile birliklerinin daha aktif olması gerektiği kabul edilen bir gerçektir. Okul yöneticileri bürokratik işlemler nedeniyle eğitime ve okul-toplum ilişkilerine yeterince zaman ayıramamakta, çevrenin güç yapısını yeterince tanıyamamakta, çevreye mesafeli durmakta, baskı guruplarına karşı etkili liderlik uygulamaları ortaya koyamamakta, gönüllü kişi ve guruplarla ilişkilerini istenilen düzeye çıkaramamakta, sonuçta, çevrenin eğitime desteğini sağlayamamaktadırlar. Okul yöneticileri ve öğretmenler çevre ile olan iyi ve güçlü iletişimin getirisi konusunda sorumluluklarını yeterince bilmemekte, okullar çevrenin sorunlarına yeterince duyarlılık göstermemekte, gerek yasal nedenlerle gerekse girişimcilik ruhunun eksikliği nedeniyle okulların olanakları çevreye yeterince sunulamamaktadır. Ailelerin okula katılımı ve okul-aile işbirliği çalışmaları çok az düzeyde gerçekleşmekte, bu da çocukların akademik başarılarını düşürmekte, öğrenciye ilişkin sorunların çözümünü zora sokmaktadır. Okulun çevreye yönelik ilgisi kadar, çevrenin okula yönelik ilgi azlığı da bir başka sorun alanıdır. Anne ve babalar gerek eğitim düzeylerinin düşüklüğü, gerekse bilgi gereksinimlerinin yeterince karşılanmaması nedeniyle okula yeterince ilgi göstermemektedirler. Tüm bu sorunlar, okul-aile ilişkilerinin yeniden yapılandırılmasını, okul ve çevre ilişkilerinin güçlendirilmesi için okul yöneticilerinin yeni stratejiler geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Balay, 2008:322).

2.3. KAYNAKLAR ve ÖĞRENCİ BAŞARISI

Okul kaynaklarının öğrenci başarısındaki etkisi yarım asırdır tartışılmasına rağmen , araştırmacılar arasında fikir birliği henüz sağlanamamıştır (Gao, 2011). Shive'e (2000) göre, öğrenci başarısı ile okul kaynaklarının arasında anlamlı bir ilişki vardır. Greene de (2005) araştırmasında öğrenci kazanımları ve kaynaklar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma gözlemlemiştir. Benzer bir şekilde Muhammad'ın (1997) araştırma sonucu da okul kaynaklarının öğrencilerin akademik

başarılarının üzerinde katkısı olduğunu göstermektedir. Vandiver (2011) de araştırmasının sonunda eğitimsel donanımların eğitsel yeterliliği ile öğrenci performansı arasında anlamlı bir fark gözlemlemiştir. Diğer yandan Sonnen'in (2000) araştırma sonucuna göre okul kaynaklarının öğrenci başarısında anahtar rol oynamadığı çıkarımı yapılabilmektedir. Aynı şekilde Gao (2011:95) da, araştırma sonucunda ne yazık ki okul kaynak harcamalarının artırılmasıyla öğrenci başarısı arasında nedensel bir ilişki bulamamıştır.

Okul kaynaklarının öğrenci başarısındaki etkileri konusunda Weir (1994)'in araştırma sonucunda kayda değer bulgular vardır. Weir'e göre, öğrencinin ırkı, etnik kökeni ve sosyoekonomik durumundan çok genellikle öğrencinin karakteri, ön bilgi ve becerileri okul kaynaklarından faydalanma konusunda değişkenlik gösteren daha önemli faktörlerdir. Bu yüzden, öğrenci başarısındaki ölçülebilir kazanımlar, okul kaynaklarının öğrenci grupları arasındaki dağılımına hitap eden kuralların oluşturulmasına olanak sağlayabilir.

Okul kaynakları ile öğrenci başarısı üzerine çalışma yapan Kim (2005), kaynakların başarı üzerinde zayıf bir etkiye sahip olduğunu, başarı üzerindeki en etkili okul kaynağı faktörlerinin sınıf büyüklüğü, öğretmen-öğrenci oranı, öğretmenin uzmanlığı, eğitimsel kaynakların kalitesi ve öğretmenin moral gücü olduğunu vurgulamıştır. McGowen (2007:94)'a göre de okul donanımının yeterliliği direk olarak öğrenci performansı ile ilişkilidir. Donanım yeterliliği, çeşitliliği ve etkililiği öğrencilerin performansları üzerinde olumlu etkilere sahiptir.

Kaynakların önemi herkes tarafından bilinse de, bugün bile, okulu geliştirme girişimleri sık sık direnmeyle karşılaşır, çünkü okul finansmanının geliştirilmesinin öğrencinin notlarını yükseltmeyeceğine inanılır. Yine de, sağduyumuz bize der ki öğrencinin performansını artırmak için ve kaliteli eğitim hizmetlerini elde edebilmek için finansal kaynaklara ihtiyaç vardır (Farmer, 1998:2).

Kaynaklar ile öğrencilerin gösterdiği başarı arasında direk ve doğrudan bir ilişkiyi ispatlayabilen bir çalışma olmamasına rağmen, Fermanic (2003:4), öğrenci başarısı ile okul kaynakları arasındaki dolaylı ilişkiyi aşağıda göstermiştir.

Okul		Sınıf		Öğrenci
Kaynaklar		Eğitici uygulamalar		Başarı ölçütleri
Profesyonel gelişim	=>	Öğretmen özellikleri	=>	Özellikler
Liderlik		Sınıf özellikleri		
Profesyonel Toplum				

Yukarıda okul kaynaklarının öğrenci başarısını direk olarak etkilemediği, fakat sınıf ortamının arada köprü vazifesi görerek öğrenci başarısında dolaylı bir etkiye sahip olduğu gözlemlenebilir.

2.4. ÜLKELERE GÖRE EĞİTİMİN FİNANSMAN KAYNAKLARI

Her ülkede eğitimin finansman türü, eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan kaynaklar farklılık arz etmektedir. Örneğin, Almanya'da eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler finansmanı karşılarken, Avusturya'da Eğitim ve Kültür bakanlığı, eyalet yönetimleri ve yerel yönetimler, İtalya'da Eğitim Bakanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri, Lüksemburg'da Eğitim ve Mesleki Öğretim Bakanlığı, komünler ve işverenler; Türkiye'de ise Eğitim Bakanlığı ve YÖK, katkı payı ve bağışlarla finansmanı karşılamaktadır (Ada ve Baysal, 2009:75). Bir başka ifadeyle ülkemizde eğitimin başlıca finansman kaynakları şunlardır:

- Konsolide bütçeden ayrılan paylar,
- Eğitime katkı payı (İlköğretim, 4306 sayılı yasa gereğince),
- Öğrenci katkı payı (Yükseköğretim, 2547 sayılı yasa gereğince),
- Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim geliştirme ve yaygınlaştırma fonu gelirlerinden ayrılan paylar (3308 sayılı Yasa gereğince),
- Döner sermaye işletmelerinden sağlanan gelirler,
- Dernek gelirleri (Okul yaptırma, onarım, öğrenci koruma dernekleri vb.),
- İz özel idareleri bütçesinden ayrılan paylar,
- Halk (kişi ve kuruluşlar) katkıları-bağışlar,

- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan krediler, burslar ve bağışlar (Tuzcu, 2006:163).

Türkiye’de eğitimin finansmanı, çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır. MEB’in parasal kaynakları; konsolide bütçeden ayrılan kaynaklar, il özel idare bütçesinden ayrılan kaynaklar, çıraklık mesleki ve teknik eğitimi geliştirme ve yaygınlaştırma fonundan ayrılan kaynaklar, eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetleri vergisi, eğitime katkı payı, döner sermaye işletmelerinden sağlanan gelirler ve bağışlardan oluşmaktadır (MEB, 2001).

Türkiye’de her düzeydeki kamu eğitim kurumlarının finansmanında “kamusal finansman” sistemi ağır basmaktadır. İlköğretimin temelinde iki finansman kaynağı vardır. Bunlardan birisi (ana kaynak) merkezi bütçeden ayrılan kaynaklar, ikincisi ise yerel katkılardır (il özel idare gelirlerinden ayrılan paylar). Bu iki kaynak, il özel idare bütçesinde birleştirilir ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda harcanır. Son yıllarda bütçe içinde eğitime ayrılan pay giderek artmakta, diğer hizmet kalemleri arasında en yüksek orana ulaşmaktadır (MEB, 2005).

Her ne kadar kamu eğitim kurumlarının ana finansman kaynağı kamu ise de, özellikle ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde, ailelerin okulların işletme giderlerine (yakıt, bakım-onarım, hizmetli personel, araç-gereç, kırtasiye giderleri vb. için) doğrudan mali katkıları da yaygın bir uygulamadır (EURYDICE/CEDEFOP, 2008).

1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 51.Maddesiyle getirilen “Her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına göre Milli Eğitim Bakanlığı’na planlanır ve yaptırılır” hükmü okul yaptırma işlevini tamamıyla devletin sorumluluğuna bırakmıştır. Buna karşın bugün hala okulların yapımında ve onarımında devletle birlikte gönüllü kuruluşlar ve halk da önemli rol oynamaktadır (Özdem, 2008:292).

Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasını devam ettirebilmesi için bugünden daha fazla eğitime kaynak ayırması gerekmektedir. Ülkemiz bu amaçla ya mevcut kaynakları arttırmak ya da yeni kaynaklar oluşturmak durumundadır. Hem nitelikli ve yüksek nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılayabilmek, hem de uluslar arası alanda rekabet gücünü arttırabilmek kişi başına düşen eğitim harcamalarını her eğitim kademesinde Avrupa standartlarına uygun bir duruma getirebilmekle mümkündür. Zaman

kaybetmeksizin bu konuda kusa ve uzun dönemli planlamaların yapılması zorunludur (Ada ve Baysal, 2009:78).

Resmi okullarda okul aile birliğinin gelirleri, bağışlardan, okulların bünyesindeki kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin işletme gelirlerinden, sosyal, kültürel, sportif, kurslar, proje, kampanya ve benzeri etkinliklerden sağlanan gelirlerden oluşmaktadır. Öğrenci velileri hiçbir suretle bağış yapmaya zorlanmamaktadır. Alınan bağışlar ve elde edilen gelirler en geç bir hafta içinde birliğin banka hesabına yatırılmaktadır. Okul aile birliğinin gelirlerinin okul eğitim-öğretim giderleri ile maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçları için harcanması esastır. Harcamalar, yönetim kurulu kararıyla belgeye dayalı olarak yapılmakta, banka hesabındaki paralar, okul müdürü, birlik başkanı ve muhasip üyenin müşterek imzalarıyla çekilmektedir. Alınan mallar okulun demirbaş defterine kaydedilmektedir. Yönetim kurulu, gelir-gider kayıtlarını üçer aylık aralıklarla velilerin görebileceği şekilde ilan panosunda duyurmaktadır. Resmi okullarda kantin, açık alan, salon ve benzeri yerlerin birliklerce işletilmesi halinde okula kalan gelirin %80'i birliğin, %10'u ilçe milli eğitim müdürlüğünün, %10'u il milli eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesaplarına aktarılmaktadır. İl merkezlerindeki okul aile birliklerinde ise gelirin %20'si ilk milli eğitim müdürlüğünün ilgili banka hesabına yatırılmaktadır. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri hesaplarına yatırılan paralar, olanakları kısıtlı olan diğer okulların ya da il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin eğitim-öğretimle ilgili gerekli ihtiyaçlarında kullanılmaktadır (Bozkurt Bostancı, 2008:256).

Türk Eğitim Sistemi'nde istenilen gelişmişlik düzeyine ulaşamamanın elbette ki birçok nedeni vardır. Fakat bunların başında örnek alınan eğitim kurumlarının özden daha çok şekil yönünden alınması ve bunun toplumsal anlamda içselleştirilmemesi, istenilen kalkınma düzeyine ulaşılmasını engellemiştir. Cumhuriyetten sonra Avrupa'daki mevcut programların Türkiye'de uygulama çalışmaları belli bir zaman dilimi içerisinde başlamış, başarısızlığı tespit edildikten sonra bir başka gelişmiş olan ülkenin programının denemesi yoluna gidilmiştir. Türkiye batıda uygulanan çeşitli eğitim programlarından yararlanarak kendisine özgü bir eğitim anlayışını tam olarak

geliştirememesi bu arayışın zamanımızda da sürmesine neden olmuştur (Ada ve Baysal, 2009:92).

Diğer bazı ülkelerin eğitim finansmanlarından bahsedecek olursak, öncelikle Almanya'da eğitim finansmanı; resmi okullar, eyalet yönetimleri ve yerel yönetimlerce ortaklaşa yapılmaktadır. Örneğin; öğretmen giderleri eyalet yönetimince karşılanırken, okul binalarının yapımı-onarımı ve diğer giderleri yerel yönetimlerce karşılanmaktadır. Federal hükümetin eğitim giderlerine katılma payı giderek artmaktadır (Sözer, 1997). Almanya'da öğrenim ücretsizdir. Özel üniversiteler hariç öğrenim harcı alınmamaktadır. Burs olanakları son derece kısıtlıdır (Özenç, 2009:110).

Amerika Birleşik Devletleri, eğitim için yapılan harcamaların ulusal gelir içindeki payı açısından, dünyada ilk sıradadır. Dünya nüfusunun %6'sı ABD'de yaşamasına rağmen, dünyadaki eğitim harcamalarının %25'i ABD'de yapılmaktadır. Eğitim kurumlarının finansmanı federal, eyalet ve bölge olmak üzere üç kaynaktan sağlanmaktadır. Yani, bir okul veya eğitim etkinliği için yapılan harcamalar; federal, eyalet ve bölge olmak üzere üç farklı kaynaktan karşılanmaktadır. Bu üç ayrı birim sadece devlete ait okulları finanse etmekle kalmaz, paralı okullar da belirli ölçüde devletin bu üç farklı yönetim düzeylerinden parasal yardım alırlar (Şahin, 2009:128).

Avusturya'da eğitim Federal hükümet ve yerel yönetimlerce finanse edilir. Zorunlu eğitim okullarının inşası, mefruşatı, eğitsel malzemeleri, ısınması ve diğer giderleri daha çok yerel yönetim ve belediyeler tarafından karşılanırken, resmi ve akademik okulların ve üniversitelerin giderleri federal hükümetçe karşılanmaktadır. Öğretmenler kamu çalışanları olarak vilayetten ücret almaktadır. Eğitime en büyük katkı federal devlet tarafından yapılmaktadır. Bunun dışında kalan kısım işse eğitim alanına yatırım yapan diğer bakanlıklardan gelmektedir. Örneğin Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı eğitime destek olarak okulların yapımına büyük katkı sağlarken, Sağlık Bakanlığı da sağlıkla ilgili destek vermektedir. Avusturya'da zorunlu eğitim kapsamı içerisinde yer alan resmi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında, eğitim ücretsiz olarak verilmek zorundadır. Ayrıca bu düzeydeki öğretmenlerin maaş ve diğer giderleri de federal hükümetçe karşılanmak zorundadır. Bunun yanında okulların yapımı, bakım, işletme, donanım, öğretim araç gereçleri ve yardımcı

eleman giderleri ise bağılı oldukları yönetim birimi tarafından karşılanmaktadır (Arıcı, 2009:148).

Danimarka'da tüm öğrenim seviyelerinde okullar (okul öncesi, zorunlu temel eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretim) ücretsizdir. Yalnız okul öncesinde bazı özel okullar para almaktadır. Okulların mali kaynağı belediyelerdir. Merkezi yardım da belediye yoluyla okullara ulaştırılır (Güney, 2009:165).

Finlandiya'da eğitim finansmanı ve okulların yapımı devlet ve yerel yetkililer ya da eğitimi destekleyen diğer kişi ya da kuruluşlar arasında bölünmüştür; üniversiteler doğrudan devlet bütçesinden destek alır. Kapsamlı okullar, II. devre ortaöğretim ve mesleki eğitimin finansal sorumluluğunu öngören ayrı bir yasa vardır. Kendi finansmanlarının yanında, yerel eğitimi sağlayanlar, kurumlarının kuruluşu ve idaresi masrafları için devletten parasal destek almaları konusunda yetkiye sahiptir. Devlet desteği oranı yerel yönetimin vergi gelirine göre değişir. Finansman kriterleri, öğrenci miktarı ya da diğer performans göstergeleri ve Eğitim Bakanlığı tarafından ilgi gösterge birim başı fiyata göre belirlenir. Tüm seviyelerde eğitim genelde ücretsizdir. Temel eğitim öğrenciler için tamamıyla ücretsizdir; ama daha yüksek seviyelerde öğrenciler, eğitim malzemeleri, yiyecek ve ulaşım için ücret ödemek zorundadır. (Certel, 2009:188-189).

Fransız eğitim sistemi incelendiğinde merkezîyetçi bir yapı göze çarpar. Zorunlu eğitim süresi 10 yıl olmasına rağmen, okul öncesi eğitime de çoğunluk katılmaktadır. Fransa'da eğitim finansmanını çeşitli kamu, yerel ve özel birimler desteklemektedir. Buna ek olarak aileler de katkıda bulunmaktadır. En önemli katkıyı %54,3 ile Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Araştırma kurulu yapmaktadır (Şahenk, 2009:207).

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde, eğitimin finansmanının çoğunluğu, merkezi hükümet tarafından karşılanmaktadır. Ayrıca öğrencilerden de katkı payı alınmaktadır. Oranı az da olsa özel sektöre ait okullar bulunmaktadır. Merkezi Bakanlık eğitim bütçesini; eyaletler arasında, eyaletteki öğrenci sayısına ve bu öğrencilerin buldukları kademeye göre eşit olarak dağıtmaktadır. Fakat Eyalet Eğitim Bakanlıkları kendilerine aktarılan bütçenin dağıtılmasında farklı bir sistem uygulamaktadır. Bütçe dağıtımını için okullar buldukları bölgenin ekonomik yapısına göre beş ayrı

kategoriye ayrılmaktadır. En fakir okullar, bütçeden %35, en zengin okul ise %5 pay almaktadır. Bu uygulama ile okulların kalitesinin tüm ülke düzeyinde eşit seviyeye getirilmesi planlanmaktadır (Avcı, 2009:226).

Güney Kore eğitim sisteminin başlıca finansal kaynakları; devlet bütçesi, yerel yönetimler ve özel okulların kendi kaynaklarıdır. Bunların yanında, velilerce ödenen eğitim harçları da önemli bir miktar oluşturmaktadır. Okulların finansal kaynaklarının büyük çoğunluğu devlet ödeneği ve öğrenci harçlarından meydana gelmektedir. Kore'de devletin eğitim bütçesi ulusal vergiden ayrılan fonlarla desteklenmektedir. Devlet bütçesinde eğitime ayrılan paylardan, ilk ve ortaöğretimden sorumlu eğitim kuruluşlarına kaynak aktarılmaktadır (Choi, 2009: 256).

İngiltere'de DfES, Beceri ve Eğitim Bakanlığı (Department for Education and Skills), tüm eğitim kurumlarının finansmanından sorumludur. DfES yerel eğitim otoritelerine (LEA), okulların ihtiyaç duyduğu paraları göndermekte ve bu paralar yerel eğitim otoriteleri tarafından okullara dağıtılmaktadır. Yerel eğitim otoriteleri, okul harcamalarını ve genel harcamaları gösteren rapor hazırlamak zorundadır (Korkmaz, 2009:282).

İspanya'da, kamu fonları sadece kamu eğitimine harcanmaz. Bazı özel kurumlara verilecek para yardımına, zorunlu öğretim süresince eğitimin parasız olmasını sağlamaya ve öğrencilere verilen bursların finansmanına ve para yardımlarının gerçekleşmesine yarar. Eğitimin tüm düzeyine, kamu kurumlarında olduğu kadar özel kurumlarda da aileler; yemek, ulaşım, aktiviteler ve okul kitaplarını karşılamak zorundadır. Buna karşın bazı durumlarda ailelerin maddi durumlarına göre devletten burs talep edebilirler (Korkmaz ve Karadağ, 2009:298-299).

İsrail'de devlet açık ilkokul eğitimini sağlamaktan sorumludur. Devlet okulları için okul ücreti ödenmemektedir. Fakat açık öğretim paralıdır. Okul öncesi ve ilkokul eğitimi ücretsizdir. Fakat okul kitap ve ihtiyaçları devlet tarafından sağlanmamaktadır, bunlar öğrenciler tarafından tedarik edilmektedir. Bazı okullarda aileler, aylık bir ücret ödemektedir. Bu ücretlerle kitaplar ve alan gezilerinin ihtiyaçları karşılanmaktadır (Ada ve Baysal, 2009:312).

İsveç'te öğrenciler, kamu tarafından finanse edilen okullara gitmektedir. Bunların birlikte öğrencilerin %7,2'si bağımsız okullar adı verilen özel kurumlara devam etmektedir. Bağımsız zorunlu okullar ve ortaöğretim ikinci kademe herkese açıktır. Bu okullar, aynı öğretim programını takip eder ve belediyenin kendi okullarının aldığı hibelerle aynı kriterlerde belediyeden hibe alırlar. Resmi eğitim kapsamındaki okullarda eğitim-öğretim, tamamen ücretsizdir. Öğrenciler ve ebeveynleri hiçbir şekilde, okul araç ve gereçleri; yemek, sağlık ve ulaşım hizmetleri için ücret ödemezler (Güney, 2009:327).

İsviçre'de her kantonda eğitim yönetimi ve finansal destek, Eğitim Bakanlıkları tarafından yapılmaktadır. Kantonlarda Eğitim Bakanlığı, her düzeydeki okulları burslar aracılığıyla desteklemektedir. İsviçre'de her düzeyde öğrenci başına yapılan harcama, gelişmekte olan ülkelerle mukayese edilmeyecek yüksekliktedir. Bu durum öğrencinin niteliği üzerinde olumlu yönde etki sağlamaktadır. Eğitim harcamalarında ailelerin sembolik katkıları yanında, yerel ve merkezi düzeyde hükümetler oldukça fazla katkıda bulunmaktadır (Ada ve diğerleri, 2009: 343-344).

Japon okulları fiziksel olarak son derece iyi şartlara sahip, donanımlı okullardır. Okulların dış çevreleri, iç düzenlemeleri ve okul içerisinde öğrencilere sunulan imkânlar son derece iyidir. Merkezi bölgelere yakın olan okullar, birkaç değişik binadan oluşmakta ve bir yerleşke içerisinde bulunmaktadır. Binalar arasındaki geçişler ise tüp geçitler ile sağlanmaktadır. Her okulun kendine ait spor salonu bulunmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğine verilen önem bu noktada ortaya çıkmaktadır. En ücra köşelerdeki köylerde bile tüm bu fiziksel imkânlar (spor salonu, kütüphane vb.) mevcuttur (Bayrakçı, 2005).

Japonya'da devlet okullarının eğitim giderleri, ulusal, bölgesel ve yerel idareler tarafından paylaşılır. Devlet yerel idarelere bağlı ilk ve ortaokullarda eğitim personelinin aylıkları ile yan ödemelerin yarısını karşılar. Diğer yarısı ise yerel yöneticilerce karşılanmaktadır. Lise ve yükseköğretimde eğitim paralı olduğu için aileler okul taksitlerini ödemek suretiyle giderlere ortak olmaktadır. Devlet, liselere ve üniversitelere de maddi yardımda bulunmaktadır. Ayrıca devlet, bölge ve yerel yönetime bağlı ilk ve ortaokulların eğitim araçları giderlerini karşılar, okul inşaat giderlerinin yarısını veya üçte birini verir (Aksu, 2009:367).

Kanada'da ülkenin bir ucundan diğerine belli benzerlikler olmasına rağmen eğitim finansman sisteminde de belirli bölge ve eyaletlere göre farklılıklar vardır. Hükümetin desteklediği bazı özel okullar doyurucu yerel vergilendirmeye ve yerel yönetim kurulu isteğine bağlı harcamalara izin verirken bazıları ise harcamalara izin vermemektedir. Bazı eyaletler öğretmen maaşlarını tartışarak belirlerken, bazıları yerel mekanizmalar kullanmaktadır. Bazı ilk ve ortaöğretim okulları belirlenen bölge ve eyaletlerin ortaklığı ve yerel hükümetler arasında, bazıları ise federal destek ile finanse edilmektedir. Kanada'da federal hükümet ilk ve ortaokul eğitiminde dolaylı rol oynamaktadır. Her yıl belirli bölge ve eyaletlere federal hükümetin transfer ettiği ödemelerin bir kısmı, eğitim için isme yapılmaktadır. İki resmi dilin öğretimi için yükseköğretime finans sağlanmaktadır. Ayrıca, Kanada'da öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mahalli ya da eyalete ait kaynaklardan sağlanan burs, bağış ya da krediler mevcuttur. Öğrencilerin ihtiyaçları çeşitli yönetimlerden sağlanan kaynaklara ek olarak aileleri tarafından karşılanmaktadır (Ada ve diğerleri, 2009:389-390).

Mısır'da temel eğitim basamağından yükseköğretime kadar devlet okullarında eğitim parasızdır. Hükümet, devlet ve dini eğitim sistemi yapısının finansmanını desteklemektedir. Sadece özel okullarda çocuklarını okutan aileler, bazı devlet yardımları alarak taksitleri ödemektedir. Mısır'da ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ile Ezher okullarının mali finansmanının tamamı eğitim bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Finansman büyük ölçüde devletin GSMH'dan eğitime ayırdığı pay ile karşılanmaktadır. Kaynak dağıtımı Eğitim Bakanlığı'nın valiliklerde bulunan eğitim finansman müdürlükleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Yapılan harcama kalemleri içerisinde gençlerin aktivitelerine, kültürel faaliyetlerine, dinsel işlerine, kitap bursuna, öğrenci yemeklerine, eğitim yöneticilerinin gerekli gördükleri cihazlara önemli pay ayrılmaktadır. Ve her sene bütçeden eğitime ayrılan pay arttırılmaktadır. Eğitimin gittikçe âdemi merkezileştirilmesi planlandığından eğitim harcamalarına da bu ilkeye uygunluk sağlanacaktır (Ada ve diğerleri, 2009:403).

Norveç'te okul öncesi ve temel eğitim kurumlarının kalitesinin artırılmasından ve gelişmesinden, yönetiminden ve finanse edilmesinden ağırlıklı olarak devlet sorumludur. Norveç devlet okullarındaki eğitim, tüm kademelerde ücretsizdir

(Kunnskapsdepartementet, 2007; Akt. Güney, 2009:420). Temel ve ortaöğretim kurumları ücretsizdir ve yerel yetkililer, çocukların okul kitapları masraflarını karşılamaktadır. Veliler yalnızca okul öncesi eğitim kurumlarında hükümet tarafından belirlenen bir miktarda kuruma giriş ücreti ödemesi yapmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları, devlet ve özel olarak ikiye ayrılmaktadır. Özel okul öncesi eğitim kurumları, devlet veya belediye tarafından finanse edilmektedir. Temel eğitim, devlet okullarında ücretsizken, özel okullarda belirli bir ücrete tabidir (Eurydice, 2007; Akt. Güney, 2009:420).

Portekiz'de eğitimin finansmanı devlet, halk ve özel kuruluşlar (kilise ve vakıflar) tarafından yapılmaktadır. Temel eğitim parasızdır. Ortaöğretimde öğrencilerin eğitime katkı sağlamaları beklenmektedir. Özel eğitimde de devlet çeşitli kanallardan mali yardım sağlamaktadır. Merkezi hükümet, devlet okullarını ve devletçe desteklenen özel okulların finansmanını sağlamaktadır. Destek, öğrenci sayısına ve öğretmen ve çalışanların maaşları ile diğer cari giderleri kapsamaktadır. Devletçe desteklenmeyen özel okullar da mali denetime tabidir (Şirin, 2009:432).

Rusya'da 1990 yılına kadar sadece devlet tarafından finanse edilen Rus eğitim sisteminde "kamu finansmanı" yaklaşımı yerini "karma finansman yaklaşımı"na bırakmıştır. Artık Rusya'da eğitime kamu kesiminin yanı sıra, özel sektör ve gönüllü kuruluşlar da destek vermektedir. 2000 yılından itibaren eğitime bütçeden ayrılan pay artırılrsa da bu eğitim kurumlarının temel ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Eğitimin son yıllarda yaşadığı önemli ekonomik sıkıntıları çözmek amacıyla Eğitimi Destekleme ve Geliştirme Fonu kurulmuştur. Bu fon ekonomik sıkıntı yaşayan eğitim kurumlarına maddi destek sağlamaktadır. Eski Doğu bloğu ülkelerinin birçoğunda olduğu gibi Rusya'da da devlet 1993 yılından başlayarak eğitim sistemine minimum destek sağlama politikası sürdürmektedir. Eğitimin gelişmesi için ayrılan para, eğitimin normal fonksiyonlarını yerine getirmek için bile yeterli değildir (Tanrıku, 2009:448).

Yunanistan'da, eğitimin vatandaşların refahı ve ülkenin kalkınmasında hayati rol oynadığı dikkate alınmaktadır. Yunan Anayasası'na göre, kökenine, geçmişine ve cinsiyetine bakılmaksızın her Yunan vatandaşı eğitim fırsatına ve hakkına sahiptir. Ayrıca eğitime yapılan yatırım devletin bir yükümlülüğüdür. Bu sebepten

dolayı tüm düzeylerde (ilk, orta ve yüksek) öğretim ücretsizdir (Korucu Çimşir, 2009:465).

En pahalı yatırım olan eğitim, uzun bir zaman dilimini kapsadığı için sürekli ve büyük bir harcamayı zorunlu kılmaktadır. Yukarıda bahsedilen ülkelerin tümünde zorunlu eğitim parasızdır. Bazı giderler ise ilgili otoriteler tarafından karşılanmaktadır. Bazı ülkelerde- Türkiye'de olduğu gibi- merkezi hükümetler eğitim için giderlerin büyük bir kısmını karşılarken ABD, İsviçre, Almanya, Kanada gibi ülkelerde de merkezi hükümet, eyaletler ve yerel yönetimler giderlere yasaların öngördüğü oranda katkıda bulunmaktadır. Bazı ülkelerde de eğitim giderleri için yasalarla düzenlenen özel gelir kaynakları oluşturulmuştur (Ada ve Baysal, 2009: 471).

2.5. DÖNER SERMAYE

MEB'in çeşitli kademelerindeki döner sermayelerin alım, satım yatırım, dağıtım gibi faaliyetlerinin planlanması, gözetilmesi, denetlenmesi, koordine edilmesi, verimli çalışması için her türlü iktisadi, ticari, idari tedbirlerin alınması ve döner sermaye miktarının artırılmasına yönelik faaliyetler bakanlığın işletmeler dairesi başkanlığı tarafından yürütülmektedir. 1983 yılında MEB'e bağlı okul veya kurumlardan sadece 423'ünün bünyesinde bulunan döner sermaye işletmesi, 2006 yılında 1018'e ulaşmıştır (Özdem, 2008:300).

2.5.1. Döner Sermayelerin Kuruluş Amacı

Okulların bünyesinde döner sermaye işletmesi kurulma amaçlarından bazıları şunlardır (<http://www.meb.gov.tr/Stats/ist2001/Bolum12s1.htm>):

- Öğrenci ve kursiyerlerin; döner sermaye aracılığı ile alınan siparişler ve yapılan işler üzerinde çalışarak, meslekleri ile ilgili konuları daha iyi öğrenmeleri ve öğrendiklerini de kalıcı bir şekilde pekiştirmelerine yardımcı olmak,
- Eğitilmiş ara insan gücünün, iş hayatı şartlarında yetiştirilmesine katkı sağlamak,

- Okullarda görev yapan mesleki ve teknik personele ek gelir yolları sağlamak.

2.5.2. Döner Sermayelerin Sağladığı Yararlar

Döner sermayelerin sağladığı yararlar dört ana başlık altında toplanabilir (<http://idb.meb.gov.tr>):

2.5.2.1. Eğitim-Öğretime Sağladığı Yararlar:

Mesleki ve teknik eğitimin ana amaçlarından birisi; sanayi ve hizmet sektörünün ihtiyaç duyduğu eğitilmiş ara insan gücünün, piyasanın istediği düzeyde ve iş hayatı şartlarında yetiştirilmesini sağlamaktır. Bunun gerçekleştirilmesi için de, öğrencilere teorik eğitimin yanında, yeterli seviyede uygulamalı (pratik) eğitimin de mutlak surette verilmesi gerekmektedir. Döner sermaye işletmelerinde uygulamalı eğitim verilmektedir. Bu bağlamda öğrenciler teorik bilgileri uygulama fırsatı bulmaktadır.

Özellikle küçük yerleşim birimlerinde; öğrencilerin işletmelerde mesleki eğitimi veya staj uygulamasından, arzu edilen şartlarda yararlanma olanaklarının sınırlı olması nedeniyle küçük yerleşim birimlerinde döner sermayeli işletmeli okulların önemini daha da arttırmaktadır.

2.5.2.2. Öğrenciye Sağladığı Yararlar

Mesleki ve teknik öğretim okul ve kurumlarında öğrenim gören öğrenci ve kursiyerlerden bazıları, uygulamalı eğitimlerini döner sermaye aracılığı ile alınan siparişler üzerine fiilen çalışarak yapmaktadırlar. Böylece, öğrencilerin meslekleri ile ilgili konuları daha iyi öğrenmelerine ve öğrendiklerini de kalıcı bir şekilde pekiştirmelerine yardımcı olunmaktadır. Ayrıca, öğrencilere yaptıkları çalışmalardan dolayı ücret ödenerek ailelerin eğitim harcamalarına katkı sağlanmış olunmaktadır.

2.5.2.3. Öğretmene Sağladığı Yararlar

Döner sermayeler öğretmene hem ekonomik hem de mesleki yönden fayda sağlamaktadır. Döner sermaye işleri üzerinde çalışan ve öğrencilerin çalışmasına

nezaret eden öğretmenlere, fazla mesai ve üretimi teşvik primi olarak kardan pay verilerek öğretmene ekonomik yönden yarar sağlanmaktadır. Mesleki yönden ise, döner sermaye işletmesi olan bir okulda, döner sermayede çalışan öğretmenler mesleki yönden kendilerini sürekli yenileme imkânı buldukları gibi, yeni üretim tekniklerini ve makine teknolojisini yakından takip etme imkanını da bulmaktadırlar. Ayrıca, yönetici ve öğretmenlerin bir kısmının; bilgi ve görgülerinin artırılması, değişikliklerin ve yeniliklerin takip edilmesi maksadıyla, giderleri döner sermayeden karşılanarak her yıl yurt içi ve yurt dışında düzenlenen fuarlara katılmaları sağlanmaktadır.

2.5.2.4. Okula Sağladığı Yararlar

Okulların diğer kaynaklardan temini pek mümkün olmayan makine, teçhizat, araç, gereç gibi malzemeler ve okulun gereksinim duyduğu acil ihtiyaçların (az da olsa) döner sermayeden karşılanması, okullar için önemli katkı sağlamaktadır.

Kısaca döner sermayeler okulların kaynak bakımından daha çok zengin olabilmesine imkân tanımaktadır, fakat ilköğretim okullarında bu tür bir kaynaktan söz edebilmek mümkün olmamaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmada kullanılan çalışma grubu, verilerin çözümü ve yorumlamasında kullanılan yöntem yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmanın modeli tarama modellerinden genel tarama modelidir. Genel tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varabilmek için evrenden alınan bir örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri ile genel bir yargıya varmak amacıyla yapılır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Düzce İli Merkez ilçesine bağlı örgün eğitim veren üç tanesi özel olmak üzere 42 adet ilkokul ve ortaokulda çalışan idareciler ve öğretmenler oluşturmaktadır.

3.2.1.Okul Türü

Aşağıdaki tabloda araştırmaya veri sağlayan ilk ve orta okulların türlerini görmekteyiz.

Tablo 1.Araştırmaya Katılan İlk ve Orta Okulların Türleri

Okul Türü	N	%
Devlet okulu	39	92,9
Özel okul	3	7,1
Toplam	42	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan okullardan 39 tanesi devlet okulu, 3 tanesi ise özel okuldur. Yani araştırmada, toplam okulların %92,9 ‘u devlet okullarını, % 7,1’ini ise özel okulları kapsamaktadır. Sayıca az olmasına rağmen ilde bulunan özel okulların tümüne araştırma ölçeği uygulanmıştır.

3.2.2. Öğretim Türü

Aşağıdaki tabloda ise ikili öğretim ve tam gün öğretim yapan okulların yüzde ve sayı değerleri görülebilmektedir.

Tablo 2. Araştırmadaki Okullarının Öğretim Türleri

Öğretim Türü	N	%
İkili öğretim	7	16,7
Tam gün	35	83,3

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmada kullanılan okulların 7 tanesi ikili öğretim yaparken, 35 tanesi tam gün öğretim yapmaktadır. Bu rakamların toplam sayıya olan yüzdesi %16,7 ikili öğretim, %83, 3 tam gün olarak saptanmıştır. Üst düzey verim almak amacıyla ilköğretim okullarında genellikle ikili öğretimin tercih edilmemesine rağmen, ikili öğretim yapan 7 okulun hemen hemen hepsi en merkezdeki kalabalık okullar oldukları için mevcut sınıf sayısı okul mevcuduna yetmemektedir. Bu yüzden bu okullar ikili öğretim yapmaya mecbur kalmışlardır.

3.2.3.Okul Tipi

Aşağıdaki tablo araştırmaya katılan A tipi ve B tipi okulların sayılarını ve yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Okulların Tipleri

Okul Tipi	N	% Yüzde
A Tipi	37	88,1
B tipi	5	11,9
Toplam	42	100,0

Okullar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı belirli kriterler doğrultusunda değerlendirme sonucu A Tipi, B Tipi ve C Tipi olmak üzere kategorilere ayrılır. Araştırmada genellikle A Tipi merkezi okullara yer verilmeye çalışılmıştır. A Tipi okul sayısı 37 iken, B tipi okul sayısı 5'tir. Buna göre çalışma grubunun büyük bir bölümü olan A tipi okullar %88,1 olarak saptanırken, B tipi okullar %11,9 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada C tipi okullara yer verilmemiştir.

3.2.4. Okul Mevcudu

Aşağıdaki tablo araştırmaya katılan okulların öğrenci sayılarını ve yüzdelerini göstermektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Okulların Öğrenci Sayıları

Okul Mevcudu	Sayı	% Yüzde
500 den az	24	57,1
500 den fazla	18	42,9
Toplam	42	100,0

Tablo 4'e bakıldığı zaman araştırmada kullanılan okullarda bulunan öğrenci sayıları için yapılan kategoriler 500'den az ve 500'den fazla olarak ikiye ayrılmıştır. 42 okulun 24'ü 500'den az, yani %57,1; 18'i ise 500'den fazla, yani %42,9 olarak belirlenmiştir. Bu iki kategori sayıca birbirine yakın tutulmaya çalışılmıştır.

Araştırma için örgün eğitim veren ilk ve orta okulları çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Örgün eğitim, belirli yaş gurubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. İlköğretim ise 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. Kız ve erkek ayırmaksızın bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okulları bitirenlere ilköğretim diploması verilir (Memduhoğlu, 2008: 6,7).

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada kullanılan veri, araştırmacı tarafından okullara gidilerek ve okullarda bulunan öğretmenler ve yöneticilerle görüşülerek toplanmıştır. Görüşme sırasında araştırma anketleri araştırmacı tarafından doldurulmuştur. Her bir okul için, görüşmeye katılan idareci ve öğretmenlerin fikirleri doğrultusunda tek bir ortak anket elde edilmiştir. Toplamda, üç tanesi özel okullara ve otuz dokuz tanesi devlet okullarına ait olmak üzere, kırk iki adet anket verisi elde edilmiştir.

3.3.1 Veri Toplama Aracı

Araştırma ile ilgili veri elde etmek için ilgili alanyazın incelenmiş ve konu ile ilgili ulaşılabilen tüm kaynaklar taranmıştır. Bu taramada elde edilen verilerle, Ek-1’de yer alan araştırma anketi araştırmacı tarafından üç bölüm olarak düzenlenmiştir.

Anketin birinci bölümünde, ilk ve orta okullarda olması gereken teknolojik ve fiziki kaynakların okullarda ne derecede var olduğu ve bu kaynakların okullar tarafından ne derece aktif kullanıldığı ölçülmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde okullarda var olan insan kaynaklarının bulunma düzeyleri ve insan kaynaklarına duyulan ihtiyacın ölçülmesi amaçlanmıştır. Okuldaki insan kaynağı verilerini ölçmek amacıyla yönetici, sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni, rehber öğretmen, branş öğretmenleri ve yardımcı personelin bulunma durumu ve ihtiyaç durumları ayrı ayrı hesaplanmaya alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise okullarda bulunan insan ve madde kaynaklarından ne derecede etkili faydalanabildiği araştırılmıştır. Bu gaye ile belirlenen on dört maddenin verisi, üçüncü bölümde beş seçenekli derecelendirme ile toplanmıştır.

Anketin uygulanmasında araştırmacı bire bir okulların hepsini ziyaret ederek araştırmada kullanılacak verileri okulda bulunan idareci ve öğretmenlerin ortak görüşleri doğrultusunda toplamıştır. Anketler doldurulurken yanlış anlaşılmaya mahal verecek durumlar açıklanmış, istenenlerin doğru anlaşıldığından emin olunarak veri toplama süreci tamamlanmıştır.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ ve YORUMLANMASI

Verilerin çözümü ve analizi için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır. Kaynaklara ilişkin mevcut düzey ve kullanım düzeylerinin analizleri için frekans ve yüzde hesaplamalarına; özel ve devlet okullarında bulunan kaynakların arasındaki farklara ilişkin de T-test ve Ki^2 testlerine başvurulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. OKULLARDAKİ MADDE KAYNAKLARININ BULUNMA VE KULLANIM DÜZEYİ

Bu bölümde okullardaki teknolojik ve fiziki kaynakların bulunma ve kullanım düzeyleri ile ilgili sayısal verilere ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.1. Bilgisayar Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan bilgisayar kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 5. Okullardaki Bilgisayar Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi			
		çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	4	11	22	2	-	5	9	18	7
	%	10,3	28,2	56,4	5,1	-	12,8	23,1	46,2	17,9
Özel	N	0	0	2	1	-	0	0	0	3
	%	,0	,0	66,7	33,3	-	,0	,0	,0	100,0
Toplam	N	4	11	24	3	-	5	9	18	10
	%	9,5	26,2	57,1	7,1	-	11,9	21,4	42,9	23,8

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	4,308 ^a	3	,23
Kullanım Düzeyi	10,338 ^a	3	,01

Tablo 5'e bakıldığı zaman okullardaki bilgisayar kaynağının toplam bulunma yüzdesi sırasıyla %57,1 yeterli, %26,2 yetersiz, %9,5 çok yetersiz ve %7,1 fazla olarak hesaplanmıştır. Bu kaynağın kullanım düzeyi de sırasıyla %42,9 kullanılıyor, %23,8 çok kullanılıyor, %21,4 az kullanılıyor, %11,9 çok az kullanılıyor olarak görülmektedir.

Özel okullar ile devlet okulların arasında bilgisayar kaynağının bulunması açısından anlamlı bir farklılık olmasa da kullanma düzeyi açısından anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu sonuca göre özel okulların devlet okullarına kıyasla bilgisayar kaynağını daha etkin kullandığı söylenebilir.

Bilgisayar kaynağı için anketteki mevcut durum seçeneklerinden “yok” ve kullanım düzeyi seçeneklerinden “hiç kullanılmıyor” hiçbir okul tarafından işaretlenmemiştir, o yüzden yüzde hesaplamalarında görülmemektedir. Bunun nedeni artık okulların birçok işinin bilgisayar aracılığıyla halledilmesi olabilir.

Çalışan maaşları, öğrencinin her türlü bilgileri, özlük bilgileri ve daha birçok verinin, bilgisayar aracılığıyla işlenip, bilgisayar ortamında tutulup transferi de bilgisayar aracılığıyla yapılır hale gelmiştir. Bir okulda bilgisayar kaynağının bulunması artık günümüzde bir lüksten ziyade önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Bilgisayar kaynağının önemi artık herkes tarafından yadsınamaz bir gerçek olarak kabul edilmesine rağmen, yine de, araştırmaya katılan okulların %35,7'si ellerindeki bilgisayar kaynağını yetersiz bulmaktadır.

Ayrıca gelişen teknoloji ile birlikte el altında bulunan bilgisayarların sürekli yenilenmesi de gerektiği için, bu kaynak için sürekli bir bütçe ayrılması gerekmektedir. Zira, araştırmaya katılan bazı okullarda onlarca işlevini yitirmiş ve miladını doldurmuş bilgisayarların olduğu gözlemlenmiştir. Bu bilgisayarlar çatı aralarına ya da arşive kaldırılmış, yeterli bütçe olmadığı için çeşitli güncellemeler ve geliştirmelerden geçirilememiştir. Bilgisayar kaynağı ihtiyacını tek seferde karşılamak yeterli olamamaktadır, aksine sürekli bakım ve takip isteyen bir kaynak olduğu için sürekli bütçeye ihtiyaç duyulmaktadır.

4.1.2. Yazıcı Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan yazıcı kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 6. Okullardaki Yazıcı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok	
Devlet	N	4	8	26	1	-	1	8	22	8	
	%	10,3	20,5	66,7	2,6	-	2,6	20,5	56,4	20,5	
Özel	N	0	0	2	1	-	0	0	1	2	
	%	,0	,0	66,7	33,3	-	,0	,0	33,3	66,7	
Toplam	N	4	8	28	2	-	1	8	23	10	
	%	9,5	19,0	66,7	4,8	-	2,4	19,0	54,8	23,8	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	6,462 ^a	3	,09
Kullanım Düzeyi	3,456 ^a	3	,32

Tablo 6'ya bakıldığı zaman okullardaki yazıcı kaynağının bulunma yüzdesi sırasıyla %66,7 yeterli, %19 yetersiz, %9,5 çok yetersiz ve %4,8 fazla olarak hesaplanmıştır.

Bu kaynağın kullanım düzeyi de sırasıyla %54,8 kullanılıyor, %23,8 çok kullanılıyor, %19 az kullanılıyor, %2,4 çok az kullanılıyor olarak görülmektedir. Okullarda yazıcı kaynağı toplamda %64,2 yüzde ile yarıdan fazla olarak karşılandığı gözlemlenmektedir.

Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında yazıcı kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu kaynağın elde edilmesi büyük meblağlar gerektirmemektedir. Bu nedenle okulların bu kaynağa ulaşması zor olmamaktadır.

Yazıcı kaynağı için, bilgisayar kaynağında olduğu gibi, anketteki mevcut durum seçeneklerinden “yok” ve kullanım düzeyi seçeneklerinden “hiç kullanılmıyor”

hiçbir okul tarafından işaretlenmemiştir, o yüzden yüzde hesaplamalarında görülmemektedir. Bunun nedeni ise okullardaki her türlü işlemin yapılabilmesi için bilgisayarın yanında yazıcı kaynağına da ihtiyaç duyulmasıdır.

Yöneticiler her türlü belge ve dokümanı bilgisayar ortamında hazırlamalarına rağmen, imza ve onay için belgelerin somut çıktılarına ihtiyaç duyarlar. Bu çıktılar yazıcı kaynağı sayesinde elde edilir. Sene sonunda karnerler de bu kaynak vasıtasıyla basılır.

Ayrıca öğretmenler de her türlü belge, plan, ölçme aracı ve daha fazlası için bilgisayar çıktılarına sık sık ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durumda da yazıcı kaynağı tüm okullarda hem bulunması ve kullanılması gereken bir kaynak olarak görülebilir. Yine de yazıcı kaynağı aynı bilgisayar kaynağında olduğu gibi sürekli bir bütçe gerektiren bir kaynak olduğu için, mürekkep dolmaları ve benzeri gibi masraflar için okulun bu kaynağa bütçe ayırması gerekmektedir.

4.1.3. Tarayıcı Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan tarayıcı kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 7. Okullardaki Tarayıcı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum						Kullanım Düzeyi			
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	14	3	9	12	1	15	1	5	15	3
	%	39,5	7,7	23,1	30,8	2,6	38,5	2,6	12,8	38,5	7,7
Özel	N	0	0	0	3	0	0	0	0	2	1
	%	,0	,0	,0	100	,0	,0	,0	,0	66,7	33,3
Toplam	N	14	3	9	15	1	15	1	5	17	4
	%	33,3	7,1	21,4	35,7	2,4	35,7	2,4	11,9	40,5	9,5

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	5,815 ^a	4	,21
Kullanım Düzeyi	4,086 ^a	4	,39

Tablo 7'ye bakıldığı zaman okullardaki tarayıcı kaynağının bulunma yüzdesi sırasıyla %35,7 yeterli, %33,33 yok, %21,4 yetersiz, %7,1 çok yetersiz ve %2,4 fazla olarak hesaplanmıştır. Bu kaynağın kullanım düzeyi de sırasıyla %40,5 kullanılıyor, %35,7 kullanılmıyor, %11,9 az kullanılıyor, %9,5 çok kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olarak görülmektedir. Okulların %33,33'ünde tarayıcı kaynağının olmadığını ve bu kaynağa sahip olanların da %35,7'sinin bu kaynağı kullanmadığını tablodan anlayabiliriz.

Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında tarayıcı kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Tarayıcı genellikle artık yazıcı aygıtının ek fonksiyonu olarak bulunsa da pek fazla ihtiyaç duyulmadığı için çok kullanılmamaktadır. Bilgisayardaki veriyi dış ortamda somutlaştırmak yazıcının görevi olarak çok fazla başvurulan bir işlem olmasına rağmen, tam tersi olan işlevi ile tarayıcının okullar için çok ihtiyaç duyulan bir kaynak olmadığı gözlemlenmektedir.

4.1.4. Tepegöz Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan tepegöz kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 8. Okullardaki Tepegöz Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
	N	16	3	1	15	4	23	3	2	10	1
Devlet	%	41,0	7,7	2,6	38,5	10,3	59,0	7,7	5,1	25,6	2,6
	N	1	0	0	2	0	1	0	1	1	0
Özel	%	33,3	,0	,0	66,7	,0	33,3	,0	33,3	33,3	,0
	N	17	3	1	17	4	24	3	3	11	1
Toplam	%	40,5	7,1	2,4	40,5	9,5	57,1	7,1	7,1	26,2	2,4

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	1,204 ^a	4	,87
Kullanım Düzeyi	3,794 ^a	4	,43

Tablo 8'e bakıldığı zaman okullardaki tepegöz kaynağının bulunma yüzdesi sırasıyla %40,5 yok, %40,5 yeterli, %9,5 fazla, %7,1 çok yetersiz ve %2,4 yetersiz olarak hesaplanmıştır.

Tepegöz kaynağın kullanım düzeyi de sırasıyla %57,1 kullanılmıyor, %26,2 kullanılıyor, %7,1 az kullanılıyor, %7,1 çok az kullanılıyor ve %2,4 çok kullanılıyor olarak görülmektedir.

Okulların yarısından fazlasının bu kaynağı artık kullanmamasının nedeni olarak, yeni teknolojik gelişmeler doğrultusunda tepegözün yerini projeksiyon gibi yeni mültimedya araçlarının alması olabilir. Çünkü tepegöz bu araçlar karşısında çok sıradan ve kullanışsız kalmaktadır. Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında tepegöz kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Tepegözde kullanılan görsel materyal tek boyutlu, renksiz ve hareketsizdir. Bunun yerini alan projeksiyon cihazının ise daha ergonomik, çok renkli, hareketli ve sesli olması her türlü ders sunum materyali olarak öğretmenler başta olmak üzere, eğitim

ve öğretimin her kademesinde ve kurumlarında kullanılması çok yaygın olmaya başlamıştır.

4.1.5. Projeksiyon Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan projeksiyon kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 9. Okullardaki Projeksiyon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	1	4	15	15	4	1	1	9	21	7
	%	2,6	10,3	38,5	38,5	10,3	2,6	2,6	23,1	53,8	17,9
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	1	4	15	17	5	1	1	9	22	9
	%	2,4	9,5	35,7	40,5	11,9	2,4	2,4	21,4	52,4	21,4

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	3,332 ^a	4	,50
Kullanım Düzeyi	4,155 ^a	4	,38

Tablo 9'a bakıldığı zaman okullardaki projeksiyon kaynağının bulunma yüzdesi sırasıyla %40,5 yeterli, %35,7 yetersiz, %11,9 fazla, %9,5 çok yetersiz ve %2,4 yok olarak hesaplanmıştır.

Projeksiyon kaynağının kullanım düzeyi de sırasıyla %52,4 kullanılıyor, %21,4 çok kullanılıyor, %21,4 az kullanılıyor, %2,4 çok az kullanılıyor ve %2,4 kullanılmıyor olarak görülmektedir. Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında projeksiyon kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Verilerden yola çıkarak okulların büyük bir çoğunluğunun projeksiyon kaynağını kullanmakta olduğunu söyleyebiliriz. Kullanımın bu kadar yaygın olmasına rağmen okulların %47.6'sının hala projeksiyon kaynağına ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Bunun nedeni olarak okullarda artık bu kaynağın çok yaygın olarak kullanılması ve mevcut sayının sürekli artan bu ihtiyaç karşılayamaması söylenebilir.

Öğretmenlerin de her geçen gün derslerinde bu kaynağa daha sık başvurması ve bu yüzden de her sınıfın kendisine ait olan sabit bir projeksiyon cihazına ihtiyaç duyabilmesi bu ihtiyacı artırmaktadır.

4.1.6. Televizyon Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan televizyon kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 10. Okullardaki Televizyon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	7	6	2	19	5	9	5	7	14	4
	%	17,9	15,4	5,1	48,7	12,8	23,1	12,8	17,9	35,9	10,3
Özel	N	0	1	0	2	0	0	0	2	1	0
	%	,0	33,3	,0	66,7	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0
Toplam	N	7	7	2	21	5	9	5	9	15	4
	%	16,7	16,7	4,8	50,0	11,9	21,4	11,9	21,4	35,7	9,5

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	1,795 ^a	4	,77
Kullanım Düzeyi	4,475 ^a	4	,34

Tablo 10'a bakıldığı zaman televizyon kaynağının okullardaki mevcut durumu sırasıyla %50 yeterli, %16.7 çok yetersiz, %16.7 yok, %11,9 fazla ve %4,8 yetersiz olarak sıralanabilir. Kullanım düzeyleri ise %35,7 kullanılıyor, %21,4 az

kullanılıyor, %21,4 kullanılmıyor, %11,9 çok az kullanılıyor ve %9,5 çok kullanılıyor olarak sıralanabilir. Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında televizyon kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Televizyonun okullardaki kullanımının çok fazla olmamasının nedeni artık sınıflarda onun işlevini bilgisayar ve projeksiyon cihazının yerine getirebiliyor olmasıdır. Bir kaset okuyucu, CD ya da DVD okuyucu aracılığıyla izlenen videonun öğrencilere izletilmesi ve ders materyali olarak kullanılması artık yerini bilgisayar ve projeksiyon kaynaklarına bırakmıştır. Çünkü yansıtılan görsel artık bu yeni aygıtlar aracılığıyla daha büyük, daha sesli ve üzerinde daha oynanabilir olarak kullanıcılara kolaylık sağlamaktadır.

Televizyonun artık okullarda eğitim öğretim materyali olarak kullanımı yok denecek kadar az olsa da, çoğunlukla öğretmenler odasında ya da yönetici odasında bulunmaktadır. Eğitim öğretim sürecinin yoğun olduğu zamanlarda kullanımı asgari olan bu kaynağın süreç içerisinde çok önemli bir işlevinin bulunmadığı söylenilebilir. Bunun yanında çok nadir de olsa eski tip kaset materyalini okuyan aygıtın kullanımı ile ihtiyaç da duyulabilir. Elinde bu tip bir kaynak bulduran eğitici için içinde barındırdığı bilgilere ihtiyaç duyulabilir. Her ihtimale karşı bu kaynağın okullarda bulunması gerekir diyebiliriz.

4.1.7. İnternet Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan internet kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 11. Okullarda Bulunan İnternet Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok	
Devlet	N	8	3	23	5	-	6	2	19	12	
	%	20,5	7,7	59,0	12,8	-	15,4	5,1	48,7	30,8	
Özel	N	0	0	2	1	-	0	0	1	2	
	%	,0	,0	66,7	33,3	-	,0	,0	33,3	66,7	
Toplam	N	8	3	25	6	-	6	2	20	14	
	%	19,0	7,1	59,5	14,3	-	14,3	4,8	47,6	33,3	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	1,694 ^a	3	,63
Kullanım Düzeyi	1,831 ^a	3	,60

Tablo 11'e bakıldığı zaman okullarda bulunan internet kaynağının kullanım düzeyi sırası ile %59,5 yeterli, %19 çok yetersiz, %14,3 fazla ve %7,1 yetersiz olarak görülmektedir. Kullanım düzeyi ise %47,6 kullanılıyor, %33,3 çok kullanılıyor, %14,3 çok az kullanılıyor ve %4,8 az kullanılıyor olarak sıralanmaktadır.

Dikkat edilirse “yok” ya da “kullanılmıyor” seçenekleri hiç tercih edilmediğinden yüzde hesaplamasında yerini alamamıştır. Çünkü iyi ya da kötü şu an bütün kurumlarda internet bağlantısı mevcuttur ve okulların %80,9 u interneti çok etkili bir şekilde kullanmaktadır. Öğrencilerin devamsızlıkları günlük olarak internet aracılığı ile e-okul sistemine girilmektedir. Ayrıca aynı sistem öğretmenler ve idareciler tarafından düzenli olarak da kullanılmaktadır. Bu tür zorunluluklar interneti okullar için olmazsa olmaz bir kaynağa çevirmektedir.

Ek olarak özel okullarla devlet okulları arasında internet kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

İnternet her yerde olduğu gibi artık okullar için de vazgeçilmez bir teknolojik kaynak haline gelmiştir. İnternet, şu an her kuruma ulaşabilmiş bir kaynak olmasına rağmen

bazı kurumlarda yeterli bulunamamasının nedeni bağlantının yokluğu ile ilgili değil kalitesi ile ilgilidir. Okulların %26,1'i internet kaynağını yetersiz bulmaktadır.

4.1.8. Faks Makinesi Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan faks makinesi kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 12. Okullarda Bulunan Faks Makinesi Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi					
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok	
Devlet	N	17	4	3	11	4	17	2	3	12	5	
	%	43,6	10,3	7,7	28,2	10,3	43,6	5,1	7,7	30,8	12,8	
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1	
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	66,7	33,3	
Toplam	N	17	4	3	13	5	17	2	3	14	6	
	%	40,5	9,5	7,1	31,0	11,9	40,5	4,8	7,1	33,3	14,3	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	4,424 ^a	4	,35
Kullanım Düzeyi	3,590 ^a	4	,46

Tablo 12 incelendiği zaman okullarda faks makinesi kaynağının bulunma düzeyi sırasıyla %40,5 yok, %31 yeterli, %11,9 fazla, %9,5 çok yetersiz ve %7,1 yetersiz olarak görülmektedir. Kullanım düzeyleri de %40,5 kullanılmıyor, %33,3 kullanılıyor, %14,3 çok kullanılıyor, %7,1 az kullanılıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olarak sıralanmıştır. Görüldüğü üzere faks makinesi kaynağına okulların büyük bir kısmı sahip değil ve kullanmıyor (%40,5). Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında faks makinesi kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Gereken yazışmalar artık internet aracılığıyla çok rahat iletilip alınabildiği için yazılı doküman gönderiminde faks makinesine artık eskisi kadar ihtiyaç duyulmadığı söylenebilir. Yine de kullanım düzeylerinden *kullanılıyor* ve *çok kullanılıyor* sayısal verileri birleştirildiğinde, okulların diğer %47,6'sının faks makinesini etkin olarak kullanabildikleri görülebilir.

4.1.9. Kamera Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan kamera kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 13. Okullarda Bulunan Kamera Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi					
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok	
Devlet	N	16	2	4	12	5	16	3	2	14	4	
	%	41,0	5,1	10,3	30,8	12,8	41,0	7,7	5,1	35,9	10,3	
Özel	N	1	0	0	1	1	1	0	0	0	2	
	%	33,3	,0	,0	33,3	33,3	33,3	,0	,0	,0	66,7	
Toplam	N	17	2	4	13	6	17	3	2	14	6	
	%	40,5	4,8	9,5	31,0	14,3	40,5	7,1	4,8	33,3	14,3	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	1,329 ^a	4	,85
Kullanım Düzeyi	7,707 ^a	4	,10

Tablo 13 incelendiği zaman okullarda bulunan kamera kaynağının bulunma yüzdeleri sırasıyla %40,5 yok, %31 yeterli, %14,3 fazla, %9,5 yetersiz ve %4,8 çok yetersiz olarak listelenebilir.

Kullanım düzeyleri ise %40,5 kullanılmıyor, %33,3 kullanılıyor, %14,3 çok kullanılıyor, %7,1 çok az kullanılıyor ve %4,8 az kullanılıyor olarak sıralanabilir.

Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında kamera kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Özel günler, geziler, müsamereler, gösteriler, törenler, belirli gün ve haftalar gibi okulun görsel olarak arşivlemek istediği video, fotoğraf gibi belgeleri kayıt etmeye yarayan kamera kaynağı, tabloda görüldüğü üzere okulların büyük bir çoğunluğunda bulunmamaktadır ve kullanılmamaktadır (%40,5). Bunun yanı sıra okulların %45,3'ü kamera kaynağına sahiptir ve etkin olarak kullanmaktadır.

Gelişen teknolojilerle birlikte okullar da artık bu kaynağın önemini gitgide arttırdığını farkındadır. Okulların yarısına yakını bu kaynağa okul malı olarak sahip olmasa da okul çalışanları bireysel kameralarını kullanarak bu eksiği giderme yönüne gidebilmektedir. Bu bilginin sağlanması araştırma dışında kaldığı için veriler yalnızca okulun sahip olduğu kamera kaynaklarına göre yorumlanmıştır.

4.1.10. Fen Laboratuvarı Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan fen laboratuvarı kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 14. Okullarda Bulunan Fen Laboratuvarı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	4	4	10	19	2	4	2	9	18	6
	%	10,3	10,3	25,6	48,7	5,1	10,3	5,1	23,1	46,2	15,4
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	4	4	10	21	3	4	2	9	19	8
	%	9,5	9,5	23,8	50,0	7,1	9,5	4,8	21,4	45,2	19,0

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	4,667 ^a	4	,32
Kullanım Düzeyi	5,101 ^a	4	,27

Tablo 14'te görüldüğü üzere okullardaki bilgisayar kaynağının bulunma düzeyleri sırası ile %50 yeterli, %23,8 yetersiz, %9,5 çok yetersiz, %9,5 yok ve %7,1 fazla olarak görülebilmektedir. Kullanım düzeyleri ile %45,2 kullanılıyor, %21,4 az kullanılıyor, %19 çok kullanılıyor, %9,5 kullanılmıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olarak sıralanabilir. Veriler okulların yarısından fazlasında fen laboratuvarının yeterli derecede bulunduğunu ve çoğunluğunun da bu kaynağı etkin olarak kullandığını göstermektedir. Buna rağmen okulların %42,8'inin fen laboratuvarı kaynağı konusunda sıkıntı yaşadığı ve bu nedenle de kullanamadığı çıkabilmektedir.

Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında fen laboratuvarı kaynağının hem bulunması hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Eğitim öğretim süreci içerisinde, genellikle ilköğretim okullarında fen ve teknoloji derslerinde kullanımına başvuru fen laboratuvarı kaynağı, kitaplarda teorik olarak yazılan bilimsel verilerin gerçek hayatta somut olarak gerçekleştirilmesi ve bu sayede daha kalıcı öğrenmeler sağlayabilmesi için önemli bir kaynaktır. Bu kaynağın varlığı kadar içerisinde bulunan malzemelerin yeterli olması da son derece önemlidir.

4.1.11. Bilgisayar Laboratuvarı Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan bilgisayar laboratuvarı kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 15. Okullarda Bulunan Bilgisayar Laboratuvarı Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	10	2	8	16	3	10	2	8	17	2
	%	25,6	5,1	20,5	41,0	7,7	25,6	5,1	20,5	43,6	5,1
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	10	2	8	18	4	10	2	8	18	4
	%	23,8	4,8	19,0	42,9	9,5	23,8	4,8	19,0	42,9	9,5

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	3,889 ^a	4	,42
Kullanım Düzeyi	12,684 ^a	4	,01

Tablo 15 incelendiği zaman okullarda bulunan bilgisayar laboratuvarı kaynağının bulunma yüzdeleri sırası ile %42,9 yeterli, %23,8 yok, %19 yetersiz, %9,5 fazla ve %4,8 çok yetersiz olarak sıralanabilir. Kullanım düzeyleri ise %42,9 kullanılıyor, %23,8 kullanılmıyor, %19 az kullanılıyor, %9,5 çok kullanılıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olarak sıralanabilir. Bu verilerden yola çıkarak okulların %47,6'sında bilgisayar laboratuvarının yetersiz olduğunu ve %52,4'ünde de bu kaynağın yeterli derecede olduğunu ve kullanım düzeylerinin de aynı olduğunu söyleyebiliriz.

Ek olarak özel okullar ile devlet okulları arasında bilgisayar laboratuvarına sahip olma açısından anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen bu kaynağı etkin kullanma açısından özel okulların lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

4.1.12. Öğretmenler Odası Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan öğretmenler odası kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 16. Okullarda Bulunan Öğretmenler Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N	Mevcut Durum				Kullanım Düzeyi					
		%	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N		3	3	30	3	-	-	4	28	7
	%		7,7	7,7	76,9	7,7	-	-	10,3	71,8	17,9
Özel	N		0	0	2	1	-	-	0	1	2
	%		,0	,0	66,7	33,3	-	-	,0	33,3	66,7
Toplam	N		3	3	32	4	-	-	4	29	9
	%		7,1	7,1	76,2	9,5	-	-	9,5	69,0	21,4

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	2,423 ^a	3	,48
Kullanım Düzeyi	3,990 ^a	2	,13

Tablo 16'daki verilere göre okullardaki öğretmenler odası mevcut durum yüzdeleri sırasıyla %76,2 yeterli, %9,6 fazla, %7,1 yetersiz ve %7,1 çok yetersiz olarak sıralanmaktadır. Görüldüğü gibi okulların çoğunluğunda öğretmenler odası kaynağı yeterli durumdadır ve *yok*, *kullanılmıyor* ya da *çok az kullanılıyor* seçenekleri okulların hiçbirisi tarafından işaretlenmemiştir. Kullanım düzeyleri arasında %69 ile *kullanılıyor maddesi* başı çekmektedir. Bunun nedeni öğretmenlerin zamanlarının çok büyük bir kısmını sınıflarda geçiriyor olması olabilir.

Diğer yandan öğretmenler odası kaynağı için hem bulundurma hem de kullanım düzeyleri açısından özel ve devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemektedir.

4.1.13. Ekipman (Malzeme) Odası Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan ekipman odası kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 17. Okullarda Bulunan Ekipman (Malzeme) Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	10	7	4	17	1	10	5	2	19	3
	%	25,6	17,9	10,3	43,6	2,6	25,6	12,8	5,1	48,7	7,7
Özel	N	0	0	1	1	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	33,3	33,3	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	10	7	5	18	2	10	5	2	20	5
	%	23,8	16,7	11,9	42,9	4,8	23,8	11,9	4,8	47,6	11,9

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	8,161 ^a	4	,08
Kullanım Düzeyi	9,585 ^a	4	,04

Tablo 17 incelendiği zaman okullarda bulunan ekipman(malzeme) odasının bulunma düzeyleri sırasıyla %42,9 yeterli, %23,8 yok, %16,7 çok yetersiz, %11,9 yetersiz ve %4,8 fazla olarak sıralanabilir. Bu kaynağın kullanım düzeyleri de %47,6 kullanılıyor, %23,8 kullanılmıyor, %11,9 çok az kullanılıyor, %11,9 çok kullanılıyor ve %4,8 az kullanılıyor olarak sıralanabilir.

Ayrıca ekipman (malzeme odası) kaynağı bulundurma düzeyleri açısından özel ve devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, kullanım düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

Tablodaki verilere göre okulların yarısından fazlasının %52.4 ile bu kaynağa yeterli derecede sahip olmadığı görülebilir. Okullarda bulunan ve eğitim öğretim süreci içerisinde kullanılan her türlü materyal, ekipman ve malzeme için ayrı bir yer olarak kullanılan ekipman odasını, bu kaynağa sahip olan okulların %59.5'i etkili olarak kullanmaktadır. Kullanılan malzemelerin düzenli bir şekilde yerleştirilip saklanması ve gerekli bakımların ve temizliğin yapılması, ihtiyaç anında kaynağın hem kullanım ömrünü uzatacak hem de istendiği zaman kolaylıkla ulaşılmasını sağlayacaktır.

4.1.14. Kütüphane Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan kütüphane kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 18. Okullarda Bulunan Kütüphane Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	3	6	12	16	2	3	7	8	18	3
	%	7,7	15,4	30,8	41,0	5,1	7,7	17,9	20,5	46,2	7,7
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	3	6	12	18	3	3	7	8	19	5
	%	7,1	14,3	28,6	42,9	7,1	7,1	16,7	19,0	45,2	11,9

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	5,145 ^a	4	,27
Kullanım Düzeyi	9,624 ^a	4	,04

Tablo 18 incelendiği zaman, okullarda bulunan kütüphane kaynağının bulunma yüzdeleri ve kullanım düzeyleri görülebilmektedir. Mevcut durum sırasıyla %42,9 yeterli, %28,6 yetersiz, %14,3 çok yetersiz, %7,1 fazla ve %7,1 yok olarak listelenmektedir. Bu kaynağın kullanım düzeyleri ise sırasıyla %45,2 kullanılıyor, %19 az kullanılıyor, %16,7 çok az kullanılıyor, %11,9 çok kullanılıyor ve %7,1 kullanılmıyor olarak listelenebilir.

Kütüphane kaynağına hiç sahip olmayan %7,1'lik kısım kullanım düzeylerinde %7,1 kullanılmıyor olarak görülebilmektedir. Kütüphane kaynağına sahip olan diğer okullar az ya da çok bu kaynağı kullanmaya çalışmaktadır. Yine de kullanım yüzdeleri istenilen yükseklikte çıkmamıştır. Kütüphane öğrencilerin öğrenim süreçlerine yardımcı olan önemli bir kaynaktır. Bu kaynağa karşı ilginin istenilen

derecede yoğun olmamasının sebebi artık gelişen teknolojilerle birlikte ansiklopedi gibi araştırmalarda kullanılan kaynaklarının yerini artık internetin alması ve öğrencilerin çoğunun evinde ya da yakınlarında internet kullanımının çok yaygın olması olabilir. İnternet vasıtası ile daha güncel ve çeşitli verileri çok daha kısa zamanda elde etmek öğrencileri kütüphanelerde araştırma yapmaktan uzaklaştırırsa da, yine de kütüphane bilincinin oluşması, kitap paylaşımı ve kitap okuma alışkanlığı kazanımı için kütüphane önem verilmesi gereken kaynakların önünde yer almalıdır. Araştırma süresince, kütüphaneleri teknolojiden soyutlamaktan ziyade teknoloji ile iç içe bilgisayarla donatıp internet bağlantısı ile öğrencilere çoklu araştırma hizmeti sunan okulların varlığına az da olsa tanık olunmuştur.

Ayrıca ekipman kütüphane kaynağı bulundurma düzeyleri açısından özel ve devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, kullanım düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

4.1.15. Rehberlik Servisi Odası Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan rehberlik servisi odası kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 19. Okullarda Bulunan Rehberlik Servisi Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	14	1	4	17	3	15	3	2	16	3
	%	35,9	2,6	10,3	43,6	7,7	38,5	7,7	5,1	41,0	7,7
Özel	N	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3
	%	,0	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	,0	,0	100,0
Toplam	N	14	1	4	18	5	15	3	2	16	6
	%	33,3	2,4	9,5	42,9	11,9	35,7	7,1	4,8	38,1	14,3

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	9,668 ^a	4	,046
Kullanım Düzeyi	19,385 ^a	4	,001

Tablo 19 incelendiği zaman okullarda bulunan rehberlik servisi odalarının bulunma düzeyleri sırası ile %42,9 yeterli, %11,9 fazla, %33,3 yok, %9,5 yetersiz ve %2,4 çok yetersiz olarak sıralanabilir. Kullanım düzeyleri ise %38,1 kullanılıyor, %35,7 kullanılmıyor, %14,3 çok kullanılıyor, %7,1 çok az kullanılıyor ve %4,8 az kullanılıyor olarak sıralanabilir. Özel okullarla devlet okulları karşılaştırıldığı zaman rehberlik odası kaynağını hem bulundurma hem de kullanma düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

Bu verilerden yola çıkılarak okulların yarıya yakınında rehberlik hizmetleri için özel bir bölüm bulunmadığı söylenebilir. Zaten Tablo 32 de incelendiği zaman okullarda en çok ihtiyaç duyulan ikinci insan kaynağının rehber öğretmen olduğu görülecektir. Rehberlik faaliyetleri ne yazık ki okullarda gereken öneme sahip değildir ya da diğer bir deyişle kaynak yetersizliğinden ötürü ön planda tutulamamaktadır. Eğitim öğretim faaliyetleri ile eşgüdümlü olarak çalışması gereken rehberlik servisinin eğitimde ulaşılmak istenen hedeflere yaklaşımda çok etkili olduğu yadsınamaz.

Öğrencilerin kendini anlaması, problemlerini çözmeye istekli olması, kapasitelerini kendine en uygun şekilde geliştirmesi, gerçekçi kararlar alması, çevresi ile dengeli ve sağlıklı ilişkiler geliştirmesi ve bu şekilde olabilecek en üst düzeyde kendini gerçekleştirme için okul rehberlik hizmetlerine her daim ihtiyaç duyacaktır.

4.1.16. Görsel Sanatlar Odası Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan görsel sanatlar odası kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 20. Okullarda Bulunan Görsel Sanatlar Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	23	3	2	9	2	24	1	2	8	4
	%	59,0	7,7	5,1	23,1	5,1	61,5	2,6	5,1	20,5	10,3
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	23	3	2	11	3	24	1	2	9	6
	%	54,8	7,1	4,8	26,2	7,1	57,1	2,4	4,8	21,4	14,3

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	7,277 ^a	4	,12
Kullanım Düzeyi	8,496 ^a	4	,07

Tablo 20 incelendiği zaman okullarda bulunan görsel sanatlar odalarının bulunma düzeyleri sırası ile %54,8 yok, %26,2 yeterli, %7,1 çok yetersiz, %7,1 fazla ve %4,8 yetersiz olarak sıralanabilir. Kullanım düzeyleri ise %57,1 kullanılmıyor, %21,4 kullanılıyor, %14,3 çok kullanılıyor, %4,8 az kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olarak sıralanabilir.

Veriler incelendiğinde okulların yarısından fazlasında görsel sanatlar dersi için özel bir sınıf bulunmadığı görülmektedir.

Ayrıca özel okullar ve devlet okulları görsel sanatlar odası (resim odası) kaynağı açısından karşılaştırıldıkları zaman hem mevcudiyet hem de kullanım düzeyleri açısından kayda değer anlamlı bir farklılık gözlemlenmemektedir.

4.1.17. Müzik Odası Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan müzik odası kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 21. Okullarda Bulunan Müzik Odası Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	26	1	3	7	2	27	3	6	3	27
	%	66,7	2,6	7,7	17,9	5,1	69,2	7,7	15,4	7,7	,0
Özel	N	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0
	%	,0	,0	33,3	33,3	33,3	,0	33,3	33,3	33,3	,0
Toplam	N	26	1	4	8	3	27	4	7	4	27
	%	61,9	2,4	9,5	19,0	7,1	64,3	9,5	16,7	9,5	64,3

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	7,449 ^a	4	,11
Kullanım Düzeyi	6,462 ^a	3	,09

Tablo 21 incelendiği zaman okullardaki müzik odalarının bulunma düzeyleri sırası ile %61,9 yok, %19 yeterli, %9,5 yetersiz, %7,1 fazla ve %2,4 çok yetersiz olduğu görülmektedir. Kullanım düzeyleri ise %64,3 kullanılmıyor, %16,7 az kullanılıyor, %9,5 çok az kullanılıyor ve %9,5 kullanılıyor olarak sıralanabilir. Ayrıca özel okullar ve devlet okulları müzik odası kaynağı açısından karşılaştırıldıkları zaman hem mevcudiyet hem de kullanım düzeyleri açısından kayda değer anlamlı bir farklılık gözlemlenmemektedir. Okulların %61,9'unda bu kaynağın hiç bulunmaması ve %64,3'ünde de kullanılmıyor olması dikkat çekmektedir. Tablo 32'deki İnsan kaynakları Tablosu'nda da müzik öğretmenin en fazla ihtiyaç duyulan üçüncü insan kaynağı olması bu veri ile örtüşmektedir.

İlköğretim okulları çocukları bilişsel, duygusal, fiziksel, sanatsal, etik, vb. gibi her türlü açıdan gelişimini sağlamak ile görevlidir. Verilere bakıldığında öğrencileri sanatsal açıdan geliştirmenin bir öncelik taşımadığı gözlemlenmektedir. Hâlbuki her okuldan az da olsa tahsilini sanat üzerine devam ettirebilecek ve güzel sanatlar liselerine ve üniversitelerine gidebilecek yetenekli öğrenciler bulunmaktadır. Sanatla ilgili hem madde hem de insan kaynağının okullarda yeterli derecede olmaması bu tür öğrencilerin gözden kaçmasına ve yanlış yönlendirilmelerine neden olabilmektedir.

4.1.18. Çok Amaçlı Salon Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan çok amaçlı salon kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 22. Okullarda Bulunan Çok Amaçlı Salon Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	17	4	4	11	3	17	1	3	13	5
	%	43,6	10,3	10,3	28,2	7,7	43,6	2,6	7,7	33,3	12,8
Özel	N	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3
	%	,0	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	,0	,0	100,0
Toplam	N	17	4	4	12	5	17	1	3	13	8
	%	40,5	9,5	9,5	28,6	11,9	40,5	2,4	7,1	31,0	19,0

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	10,087 ^a	4	,039
Kullanım Düzeyi	13,731 ^a	4	,008

Tablo 22 incelendiği zaman okullardaki çok amaçlı salonların bulunma yüzdelerinin sırasıyla %40,5 yok, %28,6 yeterli, %11,9 fazla, %9,5 çok yetersiz ve %9,5 yetersiz olduğu görülmektedir. Bu kaynakların da kullanım düzeyi, %40,5 kullanılmıyor, %31 kullanılıyor, %19 çok kullanılıyor, %7,1 az kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olarak sıralanabilir.

Ayrıca özel okullar ve devlet okulları çok amaçlı salon kaynağı açısından karşılaştırıldıkları zaman hem mevcudiyet hem de kullanım düzeyleri açısından kayda değer anlamlı bir farklılık gözlemlenmemektedir.

Adından da anlaşılacağı üzere birden fazla hedefe hizmet eden çok amaçlı salonların etkin ve aktif kullanılması biraz da öğretmenlerin ve yöneticilerin yönlendirme ve eğitim öğretim sürecini etkin değerlendirme yetenekleri ile doğru orantılıdır.

Sosyal faaliyetlerde önemli bir kaynak olan çok amaçlı salonun okullarda mutlaka bulunması gereken bir kaynak olmasına rağmen okulların büyük bir çoğunluğunun bu kaynağa sahip olmaması dikkat çekicidir.

Bu kaynağın yokluğu nedeni ile eğitimciler gerçekleştirmek istediği bazı uygulamalardan vazgeçmek zorunda kalabilirler. Bu durum da okullardaki eğitim öğretimin kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir.

4.1.19. Atölye Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan atölye kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 23. Okullarda Bulunan Atölye Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
	N	18	1	12	7	1	18	1	9	9	2
Devlet	%	46,2	2,6	30,8	17,9	2,6	46,2	2,6	23,1	23,1	5,1
	N	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1
Özel	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	66,7	33,3
	N	18	1	12	9	2	18	1	9	11	3
Toplam	%	42,9	2,4	28,6	21,4	4,8	42,9	2,4	21,4	26,2	7,1

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	11,009 ^a	4	,02
Kullanım Düzeyi	7,277 ^a	4	,12

Tablo 23 incelendiği zaman okullardaki atölye kaynağının bulunma yüzdeleri %42,9 yok, %28,6 yetersiz, %21,4 yeterli, %4,8 fazla ve %2,4 çok yetersiz olarak sıralanmaktadır. Toplam kırk iki okuldan otuz bir tanesinin bu kaynağa sahip olmadığı tablodan anlaşılabilir. Bunun sonucu olarak, bu kaynağın kullanım düzeylerinin ise sırasıyla %42,9 kullanılmıyor, %26,2 kullanılıyor, %21,4 az kullanılıyor, %7,1 çok kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olduğu görülebilmektedir.

Ayrıca, özel okullar ile devlet okulları arasında atölye kaynağını bulundurma açısından anlamlı bir fark bulunurken bu kaynağı kullanma açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

İlköğretim sınıflarında özellikle teknoloji ve tasarım dersi gibi el becerisi gerektiren derslerde ürün meydana getirme çalışmalarını için gerekli olan bu alanın okulların çok büyük bir kısmında olmadığı yorumu yapılabilir. Bu tür etkinlikler için normal sınıf ortamı aslında pek uygun değildir.

Atölyeler daha geniş çalışma imkânı sunan ve ekipmanların daha çeşitli olduğu yerler oldukları için, öğrencilerin ortaya çıkaracakları ürünün daha verimli ve daha ergonomik şartlar altında üretilmesini sağlamada yardımcı olan başlıca kaynaklardan biridir. Ayrıca ileriki eğitim hayatlarına el becerisi ve el sanatları üzerinde devam etmek isteyen öğrenciler için işe temelden başlama, atölye ortamına daha erkenden alışma ve öğrenme sürecini kolaylaştırma imkânı sağlayabilir.

Öğrencilerin yaratıcı düşünme süreçlerini olumlu yönde etkileyen bu tip kaynaklar daha üretken ve çok yönlü bireyler yetiştirilmesinde olumlu etkilere sahiptir. Akademik açıdan ilerleme imkânı bulamayacak olan öğrenciler içinde ileride bir meslek sahibi olmak için ön öğrenmeler sağlayan bu tip kaynakların okullara sağlanması öncelikli amaçlar arasında olmalıdır.

4.1.20. Kapalı Spor Salonu Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan kapalı spor salonu kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 24. Okullarda Bulunan Kapalı Spor Salonu Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N	%	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
			yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	35	-	1	3	0	35	-	0	3	1	
	%	89,7	-	2,6	7,7	,0	89,7	-	,0	7,7	2,6	
Özel	N	1	-	1	0	1	1	-	1	0	1	
	%	33,3	-	33,3	,0	33,3	33,3	-	33,3	,0	33,3	
Toplam	N	36	-	2	3	1	36	-	1	3	2	
	%	85,7	-	4,8	7,1	2,4	85,7	-	2,4	7,1	4,8	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	19,803 ^a	3	,000
Kullanım Düzeyi	19,803 ^a	3	,000

Tablo 24’te görüldüğü üzere okullarda kapalı spor salonu bulunma yüzdeleri sırasıyla %85,7 yok, %7,1 yeterli, %4,8 yetersiz ve %2,4 fazla olarak belirlenmiştir. Bu kaynağın kullanım yüzdeleri ise %85,7 kullanılmıyor, %7,1 kullanılıyor, %4,8 çok kullanılıyor ve %2,4 az kullanılıyor olarak sıralanmıştır.

Ayrıca kapalı spor salonu kaynağını hem bulundurma hem de kullanma düzeyleri açısından özel okullarla devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

Görüldüğü üzere okulların tamamına yakını bu kaynağa sahip değildir ve bu nedenle bu kaynaktan faydalanamamaktadır. Beden eğitimi dersleri, spor karşılaşmaları, gösteriler ve daha birçok sosyal faaliyet için bu kaynak oldukça gereklidir. Bu kaynağın yokluğu çoğu öğrencinin birçok etkinlikten faydalanamamasının yanı sıra kötü hava koşulları altında aylarca öğrencilerin beden eğitimi derslerini sınıfta geçirmelerine neden olmaktadır.

Okulların görevi sadece öğrencileri bilişsel açıdan geliştirmek değil fiziksel açıdan da geliştirmektir. Kritik gelişim dönemleri içinde bulunan ilköğretim öğrencileri için fiziksel gelişim çok önemlidir. Okullar öğrencilerin bu süreci en verimli şekilde geçirmeleri için öğrencilere faydalı olmak durumundadır.

Ayrıca çok çeşitli spor faaliyetleri ile öğrencinin ilgi duyduğu fiziksel etkinlik dallarını ortaya çıkarmak, onlara sporu sevdirecek hayatlarının bir parçası haline getirmek, genç bedenlerin sağlıklı bir yaşama adım atmasını sağlamanın yanı sıra onları kötü alışkanlıklara karşı korunmalarına fayda sağlayacaktır.

Her bir okulun bu kaynağa sahip olabilmesi belki de eğitim öğretim sürecinin başlıca kaynaklarının birçoğu daha tam olarak karşılanmamışken biraz ütopyik görünebilir ve kaynak dağıtıcılar tarafından öncelik olarak görülmeyebilir. Yine de her okula olmasa da birbirine yakın okulların ortak faydalanabileceği şekilde bölgede bulunan

stratejik yerlere bu tip kaynaklar yerleştirilebilir ve bu kaynakların etkin kullanımı sağlanabilir. Bu kaynakların kullanımı için okullarla birlikte ortak planlamalar ve ayarlamalar sayesinde hem kaynaklardan en etkili ve verimli şekilde öğrencilerin ve öğretmenlerin faydalanması amaçlanabilir hem de konser, kermes, sergi ve benzeri gibi çok çeşitli ve farklı etkinlikler için bölge kapalı spor salonlarından faydalanılabilir.

4.1.21. Yemekhane Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan yemekhane kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 25. Okullarda Bulunan Yemekhane Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	24	2	1	11	1	24	1	3	9	2
	%	61,5	5,1	2,6	28,2	2,6	61,5	2,6	7,7	23,1	5,1
Özel	N	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3
	%	,0	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	,0	,0	100,0
Toplam	N	24	2	1	12	3	24	1	3	9	5
	%	57,1	4,8	2,4	28,6	7,1	57,1	2,4	7,1	21,4	11,9

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	18,128 ^a	4	,001
Kullanım Düzeyi	23,908 ^a	4	,000

Tablo 25'e bakıldığı zaman bünyesinde yemekhane bulunduran okullar azınlıktadır. Mevcut durumlar %57,1 yok, %28,6 yeterli, %7,1 fazla, %4,8 çok yetersiz ve %2,4 yetersiz olarak sıralanabilir. Kullanım düzeyleri ise %57,1 kullanılmıyor, %21,4

kullanılıyor, %11,9 çok kullanılıyor, %7,1 az kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olarak sıralanmıştır.

Ayrıca okulların yemekhane kaynağını hem bulundurma hem de kullanma düzeyleri açısından özel okullarla devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

Yemekhaneler genellikle yatılı okullarda ve taşınmalı eğitim veren okullarda ihtiyaç duyulan ve var olan bir kaynaktır. Araştırmada yatılı eğitim veren bir ilköğretim okulu bulunmadığı gibi taşınmalı eğitim veren de sadece birkaç tane okul vardır. Araştırmaya dahil olan özel okulların hepsi bu kaynağa sahiptir ve öğrencileri için her gün öğle yemeği hizmeti sunmaktadır. Yemekhaneyi kullanan ve azınlıkta kalan diğer okullar ise yemekhane kaynağını öğrencilere yemek verme hizmetinden ziyade kermesler, okul çayları ve toplantılar gibi özel amaçlar için kullanmaktadır.

4.1.22. Otopark Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan otopark kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 26. Okullarda Bulunan Otopark Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	33	-	3	3	0	33	-	1	5	0
	%	84,6	-	7,7	7,7	,0	84,6	-	2,6	12,8	,0
Özel	N	0	-	0	1	2	0	-	0	1	2
	%	,0	-	,0	33,3	66,7	,0	-	,0	33,3	66,7
Toplam	N	33	-	3	4	2	33	-	1	6	2
	%	78,6	-	7,1	9,5	4,8	78,6	-	2,4	14,3	4,8

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	30,692 ^a	3	,000
Kullanım Düzeyi	29,436 ^a	3	,000

Tablo 26 incelendiği zaman okulların sahip olduğu otopark kaynağının yüzdeleri %78,6 yok, %9,5 yeterli, %7,1 yetersiz ve %4,8 fazla olarak sıralanmaktadır. Bu kaynağın kullanım düzeylerinin de %78,6 kullanılmıyor, %14,3 kullanılıyor, %4,8 çok kullanılıyor ve %2,4 az kullanılıyor olduğu görülebilmektedir.

Ayrıca okulların otopark kaynağını hem bulundurma hem de kullanma düzeyleri açısından özel okullarla devlet okulları arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı üzere okulların çoğunluğunda vasıtalar için özel ayrılmış bir otopark bulunmamaktadır. Bu kaynağın yokluğu öğrencilerin kullandığı okul bahçesi kaynağının kısıtlanmasına yol açabilir.

Okul çalışanları, ziyaretçiler ve çeşitli amaçlarla okula gelen kişilerin kullandıkları araçlar eğer okulda bu amaçla ayrılan bir otopark yoksa öğrencilerin zamanlarını geçirdiği okul bahçesi ve oyun alanlarında yer kaplayacağı için bu durum öğrencilerin yaşama alanlarını daraltarak eğitim öğretim süreci üzerinde olumsuz etkileri bulunabilir.

4.1.23. Açık Spor ve Oyun Alanları Kaynaklarının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan açık spor ve oyun alanları kaynaklarının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 27. Okullarda Bulunan Açık Spor ve Oyun Alanları Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	10	3	10	14	2	9	2	5	17	6
	%	25,6	7,7	25,6	35,9	5,1	23,1	5,1	12,8	43,6	15,4
Özel	N	0	0	0	1	2	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	10	3	10	15	4	9	2	5	18	8
	%	23,8	7,1	23,8	35,7	9,5	21,4	4,8	11,9	42,9	19,0

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	12,851 ^a	4	,01
Kullanım Düzeyi	5,145 ^a	4	,27

Tablo 27 incelendiği zaman okulların sahip olduğu açık spor ve oyun alanlarının yüzdeleri sırası ile %35,7 yeterli, %23,8 yok, %23,8 yetersiz, %9,5 fazla ve %7,1 çok yetersiz olduğu görülmektedir. Bu kaynağın kullanım düzeyleri ise %42,9 kullanılıyor, %21,4 kullanılmıyor, %19 çok kullanılıyor, %11,9 az kullanılıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olarak sıralanmıştır.

Bu bilgilere ek olarak özel okullar ile devlet okulları arasında açık spor ve oyun alanları kaynağını bulundurma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenirken, bu kaynaktan faydalanma düzeyi açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Bu durum özel okulların devlet okullarına kıyasla daha yeterli açık spor ve oyun alanlarına sahip olduğu sonucunu çıkarırken bu kaynağı az ya da çok barındıran tüm okulların bu kaynaktan en etkili şekilde yararlanmaya çalıştıkları sonucuna varılabilir.

Öncelikle okulun sahip olduğu açık spor ve oyun alanları okul bahçesi ile karıştırılmamalıdır. Okulun sahip olduğu açık futbol, basketbol, tenis ve benzeri gibi

çeşitli açık spor sahaları, spor aletleri, park aletleri, kum havuzlar ve benzeri gibi öğrencilerin fiziksel gelişimlerine katkı sağlayabilecek her türlü alanlar bu kaynağı oluşturmaktadır. Toplamda okulların %54.7'sinde bu kaynaklar yetersiz durumdadır. Özellikle öğrencilerin açık alan etkinlikleri ve oyun sürelerinin kaliteli geçmesi için bu kaynak son derece önemlidir.

Çocuğun olduğu her yerde bu tür oyun alanlarını oluşturmak gerekir. Öğrenciler için okullar sadece bilgi öğrendikleri yerler değil, sosyalleşme, paylaşma, gruba dahil olma gibi sosyal yeteneklerini de geliştirdikleri yerler olmalıdır. Oyunlara verilen değer artırılırsa öğrencilerin sosyalleştikleri bu süreci çok daha sağlıklı ve verimli geçirebileceği yorumu yapılabilir. Öğrencileri çok yönlü geliştirmek, eğitim öğretimin her aşamasında sosyalleşmelerine katkıda bulunmak ve her türlü fiziksel aktivite hakkında genel kültür sahibi olmalarına yardımcı olmak için de bu kaynakların sağlanmasına değer verilmesi gerekir.

4.1.24.Kantin Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan kantin kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 28. Okullarda Bulunan Kantin Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	4	4	8	20	3	4	2	6	20	7
	%	10,3	10,3	20,5	51,3	7,7	10,3	5,1	15,4	51,3	17,9
Özel	N	0	0	0	2	1	0	0	0	2	1
	%	,0	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	,0	66,7	33,3
Toplam	N	4	4	8	22	4	4	2	6	22	8
	%	9,5	9,5	19,0	52,4	9,5	9,5	4,8	14,3	52,4	19,0

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	3,280 ^a	4	,51
Kullanım Düzeyi	1,395 ^a	4	,84

Tablo 28 incelendiği zaman okullardaki kantin kaynağının bulunma düzeyleri %52,4 yeterli, %19 yetersiz, %9,5 yok, %9,5 çok yetersiz ve %9,5 fazla olarak sıralanmıştır. Bu kaynağın kullanım düzeyleri ise %52,4 kullanılıyor, %19 çok kullanılıyor, %14,3 az kullanılıyor, %9,5 kullanılmıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olduğu görülmektedir.

Ayrıca, veriler incelendiği zaman özel okullar ve devlet okulları arasında hem kantin kaynağına sahip olma hem de bu kaynağı etkin kullanma açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Verilere göre okulların yarısından fazlasında kantin kaynağının yeterli olduğu görülebilmektedir. Fakat bu veriler sadece kantin kaynağının bulunması üzerinedir; içindeki ürünlerin kalitesi veya içeriği ile ilgili değildir. Diğer bir deyişle, ideal bir kantin ortamı okulun büyüklüğüne, öğrencilerin evlerine uzaklığına ya da faydalanıcıların beslenme alışkanlıklarına göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle tablodaki veriler doğrultusunda kantin kaynağı hakkında nitelikselden ziyade niceliksel çıkarımlar yapmak daha doğru olacaktır.

4.1.25. Arşiv Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan arşiv kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 29. Okullarda Bulunan Arşiv Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N %	Mevcut Durum					Kullanım Düzeyi				
		yok	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta	çok
Devlet	N	3	2	9	23	2	3	2	5	26	3
	%	7,7	5,1	23,1	59,0	5,1	7,7	5,1	12,8	66,7	7,7
Özel	N	0	0	0	1	2	0	0	0	1	2
	%	,0	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	,0	33,3	66,7
Toplam	N	3	2	9	24	4	3	2	5	27	5
	%	7,1	4,8	21,4	57,1	9,5	7,1	4,8	11,9	64,3	11,9

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	12,474 ^a	4	,01
Kullanım Düzeyi	9,389 ^a	4	,05

Tablo 29 incelendiği zaman okullarda bulunan arşiv kaynağının bulunma yüzdeleri sırası ile %57,1 yeterli, %21,4 yetersiz, %9,5 fazla, %7,1 yok ve %4,8 çok yetersiz olarak sıralanmaktadır.

Kullanım düzeylerinin ise sırası ile %64,3 kullanılıyor, %11,9 çok kullanılıyor, %11,9 az kullanılıyor, %7,1 kullanmıyor ve %4,8 çok az kullanılıyor olduğu görülmektedir.

Ayrıca, veriler incelendiği zaman özel okullar ve devlet okulları arasında hem arşiv kaynağına sahip olma hem de bu kaynağı etkin kullanma açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.

Verilere göre okulların çoğunluğunda arşiv kaynağının yeterli ölçüde bulunduğu görülmektedir. Fakat bu kaynağın bulunması ve kullanım düzeyi yüzde yüze yakın olmalıdır çünkü belgeleri bir düzene sokma, güvenli bir şekilde saklama ve biriktirme kurum kültürünün sürekliliği açısından çok önemlidir.

Kurum kültürü yöneticilerin ya da çalışanların değişiminden bağımsız olarak gelişebilmelidir. Ayrıca uzun süreli planlamalarda ve hedef belirlemelerde ileriye

dönük hareket edebilmek için geçmiş verilerin sistemli ve düzenli bir şekilde saklanması gerekmektedir. Gerçi gelişen teknoloji kaynakları ile birlikte soyut kayıt sisteminin ön plana çıkmasına rağmen, her ihtimale karşı somut verilerin de saklanması son derece önemlidir.

4.1.26. Okul Bahçesi Kaynağının Analizi

Aşağıdaki tabloda okullarda bulunan okul bahçesi kaynağının mevcut durumu ve kullanım düzeyleri ile ilgili veriler ile özel devlet okullarının bu kaynak açısından karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 30. Okullarda Bulunan Okul Bahçesi Kaynağının Mevcut Durumu ve Kullanım Düzeyi

Okul Türü	N	Mevcut Durum				Kullanım Düzeyi				
		%	çok yetersiz	yetersiz	yeterli	fazla	hiç	çok az	az	orta
Devlet	N	2	10	23	4	1	8	22	8	
	%	5,1	25,6	59,0	10,3	2,6	20,5	56,4	20,5	
Özel	N	0	0	1	2	0	0	1	2	
	%	,0	,0	33,3	66,7	,0	,0	33,3	66,7	
Toplam	N	2	10	24	6	1	8	23	10	
	%	4,8	23,8	57,1	14,3	2,4	19,0	54,8	23,8	

Özel - Devlet	Ki ²	sd	p
Mevcudiyet	7,449 ^a	3	,05
Kullanım Düzeyi	3,456 ^a	3	,32

Tablo 30 incelendiği zaman okulların sahip olduğu okul bahçesinin mevcut durumu %57,1 yeterli, %23,8 yetersiz, %14,3 fazla ve %4,8 çok yetersiz olarak sıralanabilir. Bu kaynağın kullanım düzeyi ise %54,8 kullanılıyor, %23,8 çok kullanılıyor, %19 az kullanılıyor ve %2,4 çok az kullanılıyor olarak görülmektedir.

Ayrıca özel okullarla devlet okulları arasında okul bahçesinin mevcudiyeti açısından anlamlı bir farklılık varken, bu kaynağın kullanım düzeyi açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

Okul bahçesi her okulda az ya da çok bulunmaktadır, çünkü *yok* veya *kullanılmıyor* seçenekleri hiçbir okul tarafından işaretlenmemiştir. Öğrenciler bu kaynaktan başlıca bayrak törenleri ve teneffüslerde faydalanmaktadır.

Okulların %71,4 bu kaynağı yeterli bulurken, %28,6'sı bu kaynağa yeterince sahip olmadığını belirtmiştir.

Aşağıdaki tabloda özel okullar ve devlet okulları kaynakları bulundurma ve kullanma açısından karşılaştırıldıklarında anlamlı fark gösteren kaynakların verilerine yer verilmiştir.

Tablo 31. Özel Okullar ve Devlet Okulları Arasındaki Karşılaştırmada Anlamlı Farklılık Bulunan Maddi Kaynakların Bulunma ve Kullanım Düzeyleri

Kaynak	N		Mevcut Durum	N		Kullanım Düzeyi
	Devlet	Özel		Devlet	Özel	
Bilgisayar	39	3	,23	39	3	,01
Bilgisayar Laboratuvarı	39	3	,42	39	3	,01
Ekipman (Malzeme) Odası	39	3	,08	39	3	,04
Kütüphane	39	3	,27	39	3	,04
Rehberlik Odası	39	3	,046	39	3	,001
Çok Amaçlı Salon	39	3	,039	39	3	,008
Atölye	39	3	,02	39	3	,12
Kapalı Spor Salonu	39	3	,000	39	3	,000
Yemekhane	39	3	,001	39	3	,000
Otopark	39	3	,000	39	3	,000
Açık Spor ve Oyun Alanları	39	3	,01	39	3	,27
Arşiv	39	3	,01	39	3	,05
Okul Bahçesi	39	3	,05	39	3	,32

Yukarıdaki tabloda özel okullarla devlet okulları madde kaynaklarını bulundurma ve kullanım düzeyleri açısından karşılaştırıldığı zaman, elde edilen anlamlı fark yaratan verilerin özet şeklinde sıralandığı görülmektedir. Anlamlı fark bulunan tüm veriler için daha önceden de belirtildiği gibi özel okulların devlet okullarına karşı üstünlüğü vardır. Kısaca, devlet okulları ne kaynakları bulundurma ne de kaynaklardan faydalanma düzeyi açısından özel okulları geçebilmiştir. Ayrıca, yukarıda bahsedilen çoğu kaynağın devlet okullarında var olmaması neticesinde kullanım düzeylerinin özel okullar lehine anlamlı fark yaratması doğal bir sonuç olarak yorumlanabilmektedir.

4.2. OKULLARDAKİ İNSAN KAYNAKLARININ BULUNMA VE İHTİYAÇ DÜZEYİ

Aşağıdaki tabloda insan okullarda bulunan insan kaynaklarının bulunma ve ihtiyaç düzeyleri hakkında verilere yer verilmiştir.

Tablo 32. Okullarda Bulunan İnsan Kaynakları ve İhtiyaç Düzeylerinin En Fazladan En Aza Doğru Sıralaması

İnsan Kaynakları	Devlet (39 Okul)		Özel (3 Okul)	
	Mevcut	İhtiyaç	Mevcut	İhtiyaç
1 Yardımcı Personel	46	68	23	0
2 Rehber Öğretmen	24	36	3	0
3 Müzik Öğretmeni	19	23	3	0
4 Beden Eğitimi Öğretmeni	31	21	5	0
5 Resim Öğretmeni	22	21	3	0
6 Teknoloji Tasarım Öğretmeni	27	20	2	1
7 Sınıf Öğretmeni	500	20	24	0
8 Okul Öncesi Öğretmeni	69	16	12	0
9 Fen Bilgisi Öğretmeni	55	16	7	0
10 İngilizce Öğretmeni	77	15	15	0
11 Türkçe Öğretmeni	71	13	6	0
12 Matematik Öğretmeni	58	12	8	0
13 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	40	12	3	0
14 Yönetici	96	11	9	0
15 Sosyal Bilgiler Öğretmeni	51	7	6	0
Toplam	1186	311	129	1

Tablo 31’de araştırmaya dahil olan okulların sahip olduğu insan kaynakları ve insan kaynaklarına duyulan ihtiyaç verileri görülmektedir. Okulların ihtiyaç duyduğu insan kaynaklarının türü en fazladan en aza doğru sıralanmıştır. Bu tablo sadece araştırmaya katılan kırk iki okulu kapsamaktadır, fakat yine de bir genellemeye varılabilir.

Öncelikle okullarda en fazla ihtiyaç duyulan insan kaynağının yardımcı personel olduğu görülmektedir. Okullara verilen kadrolu yardımcı personel okulların bitmek bilmeyen işlerine maalesef yetişememektedir. Buna çözüm olarak okulların hemen

hemen hepsinin dışarıdan ek olarak yardımcı personel çalıştırdıkları araştırma süresince edinilen bir bilgidir. 39 devlet okulunda toplam 46 yardımcı personel çalışırken ihtiyaç duyulan rakam 68 ile mevcut olan sayıdan çok fazladır. Eğitim öğretim işlerinin yürütülmesinde yardımcı hizmetlerin önemi küçümsenmemelidir ve kurumun amaç ve hedefleri doğrultusunda tüm çalışanların eşgüdümü olarak çalışabilmesi için kadro eksikliklerinin her açıdan karşılanması önemlidir.

Yardımcı personel ile ilgili diğer çarpıcı veri ise 39 devlet okulunda toplam 46 adet yardımcı personel bulunurken, 3 tane özel okullarda devlet okullarının tam olarak yarısı kadar olan 23 adet yardımcı personel bulunmaktadır. Bu verilere bakarak okulların yardımcı personele ne kadar çok ihtiyaç duydukları daha net görülebilmektedir.

İkinci olarak okullarda en fazla ihtiyaç duyulan insan kaynağı rehber öğretmenlerdir. Okulların çok büyük bir kısmı bünyesinde rehber öğretmen bulundurmazken, bazı okullar da rehber öğretmen olmasına rağmen hala daha fazlasına ihtiyaç duyabilmektedir. Farklı ekonomik ve sosyal yapıya sahip olan öğrenciler arasında sık sık meydana gelen krizler rehber öğretmenler tarafından engelleyici ve önleyici etkinliklerle en aza indirgenebilir ve ortaya çıktığı zaman da bu konuda uzman oldukları için çok daha kolay çözüme kavuşturulabilir. Ayrıca, rehber öğretmenler öğrencileri tanıma ve yönlendirme faaliyetlerini yürütürler, ihtiyaç duyulan eğitimleri belirlerler. Okulun hedeflerini ve planlarını hazırlarlar, bu konuda çalışanları bilgilendirir ve yönlendirirler. Rehber öğretmenler, her okulda muhakkak bulunması gereken önemli bir insan kaynağıdır. Okulların ihtiyaç duyduğu bu kaynak karşılandığı zaman okulların hedeflerini daha kolay ve sistemli bir şekilde gerçekleştirebileceği düşünülebilir.

Son olarak da mevcut sayıya çok yaklaşık olan ve ihtiyaç duyulan insan kaynakları da müzik, teknoloji tasarım, resim ve beden eğitimi öğretmenleri gibi sosyal etkinlik ve sanatsal faaliyetleri ağırlıkta olan branşlardır. Bu veriler ile öğrencilerin hala bilişsel gelişimine ağırlık verildiği, bedensel ve sanatsal faaliyetler içeren dallara ağırlık verilmediği çıkarımı yapılabilir. Hâlbuki okulun görevi öğrencileri her türlü açıdan gelişmiş bireyler olarak hayata hazırlamak ve bu doğrultuda bir üst öğrenim kademesine gönderebilmektir.

Kendine güvenen, insan ilişkileri sağlam, hayal gücü geniş, ufku açık, kendini ifade edebilen, sanattan ve estetikten anlayan, fiziksel etkinlikleri yeteneklerinin doğrultusunda en üst seviyede gerçekleştiren ve sportif faaliyetleri hayatlarıyla özleştirebilmiş, kısaca fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sanatsal açıdan her türlü gelişmiş bireyleri topluma hazırlamak okulun en mühim görevlerinden birisidir. Son yıllarda daha önceden angarya gibi görülen bu tip branşlar önem kazanmaya başlasa da, halen okulların küçümsenemeyecek bir kısmında bu tip dersler hali hazırda bulunan diğer branş öğretmenlerinin sorumluluğu altına verilebilmektedir.

Ayrıca, tablodan da anlaşılacağı üzere devlet okullarında ihtiyaç sayısı sıfır olan bir insan kaynağı dalı yoktur. Fakat diğer branşların mevcut sayıya oranı çok fazla değildir. Yine de, az ya da çok halen her çeşit insan kaynağına ihtiyaç duyulsa da en az ihtiyaç duyulan insan kaynağının Sosyal Bilgiler ve Yönetici dalında olduğu gözden kaçmamaktadır.

Diğer yandan özel okullarla devlet okulların insan kaynağı ihtiyaçları karşılaştırıldığı zaman özel okullarda ihtiyacın sadece bir tane olduğu gözlemlenmektedir. Bu verilerden yola çıkarak devlet okullarında insan kaynağına duyulan ihtiyacın hayli fazla olduğu görülürken özel okullarda böyle bir ihtiyacın olmadığı görülmektedir.

4.3. İNSAN ve MADDE KAYNAKLARINDAN ETKİLİ FAYDALANMA İLE İLGİLİ ANKET MADDELERİNİN ANALİZİ

Madde 1. Okuldaki öğretmenler sadece kendi branşlarına uygun derslere girer.

Aşağıdaki tabloda okul öğretmenlerinin branşlarına uygun derslere girmesi ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 33. Okul öğretmenlerinin branşlarına uygun derslere girmesi

Madde 1		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	4	5	17	13	39
	%	10,3%	12,8%	43,6%	33,3%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	sayı	4	5	17	16	42
	%	9,5%	11,9%	40,5%	38,1%	100,0%

Tablo 32 incelendiği zaman, birinci maddeye okulların çoğu olumlu cevap vermiştir. Devlet okullarının %76,9'unda öğretmenler sadece kendi branşlarına uygun derslere girerken, bu oran özel okullarda %100'dür.

Son yıllarda artan öğretmen atamalarına ve okullarda kadrolaşmaya verilen önemin artmasına rağmen halen okulların %23,1'inde öğretmenler kendilerine uygun olmayan branşların dersleri için görevlendirilebilmektedir. Eğitim ve öğretimin kalitesi için asıl hedef bu oranı sıfıra indirebilmek olmalıdır.

Her ders, alanında uzmanlaşmış öğretmenler tarafından verildiği zaman bu derslerden öğrencilerin faydalanmasında, dersi daha iyi anlamalarında ve kafalarındaki sorulara daha rahat cevap bulabilmelerinde artış gözlemlenebilecek ve bu durum eğitim öğretim sürecinin kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

Madde 2. Ek görevler öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılır.

Aşağıdaki tabloda okuldaki ek görevlerin öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 34. Ek görevlerin öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılması

Madde 2		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	6	20	12	39
	%	2,6%	15,4%	51,3%	30,8%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	sayı	1	6	20	15	42
	%	2,4%	14,3%	47,6%	35,7%	100,0%

Tablo 33 incelendiği zaman, öğretmenlere verilen ek görevlerle ilgili ikinci madde için devlet okullarının %82,1 ve özel okulların da %100'üden olumlu dönüt alınmıştır. Verilere bakılarak çok büyük bir çoğunluğun ek görevler ve uygulamalarda, öğretmenlerin bilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirme yapıldığı söylenebilir.

Madde 3. Okulun gelişimi için diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılır.

Aşağıdaki tabloda okulun gelişimi için diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 35. Okulun gelişimi için diğer kurumlarla işbirliği içerisinde çalışılması

Madde 3		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	9	18	11	39
	%	2,6%	23,1%	46,2%	28,2%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	1	2	3
	%	,0%	,0%	33,3%	66,7%	100,0%
Toplam	sayı	1	9	19	13	42
	%	2,4%	21,4%	45,2%	31,0%	100,0%

Tablo 34'e bakıldığında okulların diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği hakkında bilgi edinebiliriz. Devlet okullarının %74,4'ü ve özel okulların %100'ü bu maddeye katıldıklarını belirtmişlerdir. Verilerden yola çıkarak okulların büyük bir kısmının diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde olduğu yorumu yapılabilir.

Madde 4. Yöneticiler, öğretmenler ve yardımcı personel işbirliği içinde çalışır.

Aşağıdaki tabloda okul çalışanlarının işbirliği içerisinde çalışması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 36. Okul personelinin işbirliği içinde çalışması

Madde 4		Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	17	21	39
	%	2,6%	43,6%	53,8%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	sayı	1	17	24	42
	%	2,4%	40,5%	57,1%	100,0%

Tablo 35 incelendiği zaman devlet okullarının %97,4'ü ve özel okulların %100'ü yöneticiler, öğretmenler ve yardımcı personelin de içinde bulunduğu tüm okul çalışanlarının işbirliği içerisinde çalıştığını belirtmişlerdir. İşbirliği iyi bir takım çalışmasının ve kurumun başarısının anahtar rolünü üstlenen, önemli bir kavramdır.

Madde 5. Okul çalışanları geliştirici hizmet içi faaliyetlerine ve eğitimlere katılırlar.

Aşağıdaki tabloda okul çalışanlarının geliştirici hizmet içi faaliyet ve eğitimlere katılması ile ilgili veriler gösterilmektedir.

Tablo 37. Okul çalışanlarının geliştirici hizmet içi faaliyetlere ve eğitimlere katılımı

Madde 5		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	5	25	8	39
	%	2,6%	12,8%	64,1%	20,5%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	1	2	3
	%	,0%	,0%	33,3%	66,7%	100,0%
Toplam	sayı	1	5	26	10	42
	%	2,4%	11,9%	61,9%	23,8%	100,0%

Tablo 36'deki verilerden yola çıkarak devlet okullarının %84,6'sı ve özel okulların da %100'ü okul çalışanlarının geliştirici hizmet içi faaliyetlerine katıldığı hakkında olumlu görüş belirtmişlerdir.

Çalışanları, eksiklikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda gerekli ek eğitimlere ve çalışmalara yönlendirmek insan kaynakları yönetiminin önemli unsurlarındandır. Bu tip eğitimler kurumun işlevinin artmasına ve eğitim öğretim sürecinin daha etkili geçirilmesine fayda sağlayabilir.

Okul çalışanlarının gelişen ve değişen dünyada bilgi birikimlerini güncel tutabilmek için, kendi alanları ve eğitim ile alakalı her türlü hizmet içi eğitim ve faaliyetler okulun sahip olduğu insan kaynaklarının kalitesini artırmaya fayda sağlayabilir. Ayrıca çalışanların sürekli gelişim içinde olan bilgi teknolojilerine paralel olarak kendini geliştirmesi ve çalışma süreçlerini aynı gelişim ve değişimlere uyarlayabilmesi hem kendileri hem de öğrenciler açısından son derece faydalı olacaktır.

Madde 6. Yardımcı personel bilgi ve becerilerine göre görevlendirilir.

Aşağıdaki tabloda yardımcı personelin bilgi ve becerilerine göre görevlendirmesi ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 38. Yardımcı personelin bilgi ve becerilerine göre görevlendirilmesi

Madde 6		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	2	1	4	22	10	39
	%	5,1%	2,6%	10,3%	56,4%	25,6%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	0	1	2	3
	%	,0%	,0%	,0%	33,3%	66,7%	100,0%
Toplam	sayı	2	1	4	23	12	42
	%	4,8%	2,4%	9,5%	54,8%	28,6%	100,0%

Tablo 37'e göre yardımcı personelin, devlet okullarının %83'ünde ve özel okulların da %100'ünde bilgi ve becerilerine göre görevlendirildiği bilgisine ulaşılabilir. Görev dağılımı yapılırken çalışanların bilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurmamak insan kaynakları yönetimi açısından önemlidir. İşi, en iyi yapanına göre dağıtmak için çalışanları iyi tanımak ve onların neleri iyi yapıp neleri yapmada eksikleri olduğunu bilmek, okul personelini iyi tanıyan, iyi bilen ve onlarla sürekli iletişim halinde olan, sosyal yanı güçlü bir yönetici olmayı gerektirir.

Madde 7. Okulda ders saatleri/günleri dışında öğrenciler için çeşitli eğitim faaliyetleri yapılır.

Aşağıdaki tabloda okulda ders saatleri ışında öğrenciler için yapılan eğitim faaliyetleri ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 39. Okulda ders saatleri dışında öğrenciler için eğitim faaliyetleri yapılması

Madde 7		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	3	21	14	39
	%	2,6%	7,7%	53,8%	35,9%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	sayı	1	3	21	17	42
	%	2,4%	7,1%	50,0%	40,5%	100,0%

Tablo 38 incelendiği zaman, devlet okullarının %89,7'sinde ve özel okulların tamamında programda belirtilen zorunlu ders günleri ve saatleri dışında öğrenciler için çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetleri yapıldığı yargısına varılabilir. Bu veri ile öğrencilerin okuldaki mevcut kaynaklardan ders dışında da faydalanabildiği düşüncesi çıkarılabilir.

Madde 8. Okulda yetişkinler için halk eğitim kursları düzenlenir.

Aşağıdaki tabloda okulda yetişkinler için düzenlenen halk eğitim kursları ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 40. Okulda yetişkinler için halk eğitim kursları düzenlenmesi

Madde 8		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	11	11	2	12	3	39
	%	28,2%	28,2%	5,1%	30,8%	7,7%	100,0%
Özel Okul	sayı	2	0	0	0	1	3
	%	66,7%	,0%	,0%	,0%	33,3%	100,0%
Toplam	sayı	13	11	2	12	4	42
	%	31,0%	26,2%	4,8%	28,6%	9,5%	100,0%

Tablo 39'a bakıldığı zaman okullarda düzenlenen yetişkin halk eğitim kursları açısından yüzdelerin dağınık halde bulunduğu gözlemlenmektedir. Devlet okullarının

%56,4'ünde bu kurslar düzenlenmezken, %38,5'inde düzenlenmektedir. %5,1'lik bir azınlık da bu konuda kararsız kalmıştır. Özel okulların ise %66,7sinde bu tip kurslara ev sahipliği yapmazken %33,3'ünü oluşturan bir tanesinde yetişkinlerin bu kurslardan faydalanabildiği çıkarımı yapılabilir. Bu tip etkinlikler sayesinde okul sadece bünyesinde bulundurduğu öğrencilere eğitim veren bir kurum olmanın yanı sıra, çevreye ve kamuya da hizmet taşıyabilen bir kurum olduğunu göstermektedir.

Madde 9. Okul bahçesi tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılır.

Aşağıdaki tabloda okul bahçesinin tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 41. Okul bahçesinin tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılması

Madde 9		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	31	4	1	2	1	39
	%	79,5%	10,3%	2,6%	5,1%	2,6%	100,0%
Özel Okul	sayı	2	0	0	0	1	3
	%	66,7%	,0%	,0%	,0%	33,3%	100,0%
Toplam	sayı	33	4	1	2	2	42
	%	78,6%	9,5%	2,4%	4,8%	4,8%	100,0%

Tablo 40 incelendiğinde devlet okullarından sadece 3 ve özel okullardan da sadece 1 tanesi okul bahçesini tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanmaktadır. Bu uygulama hem boşta duran kaynaktan kamunun faydalanmasını ve hizmet görmesini hem de okula bir gelir kaynağı olarak geri dönmesini sağlamaktadır. Özellikle merkezi okul bahçelerinin tatil günlerinde otopark olarak kullanılması ve nişan, düğün, toplantı gibi sosyal etkinliklere ev sahipliği yapması bu kaynaktan etkili bir şekilde ortak faydalanma uygulamalarına örnek olarak nitelendirilebilir.

Madde 10. Okuldaki kapalı alanlar gelir kaynağı olarak kullanılır.

Aşağıdaki tabloda okuldaki kapalı alanların gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 42. Okuldaki kapalı alanların gelir kaynağı olarak kullanılması

Madde 10		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	30	4	2	2	1	39
	%	76,9%	10,3%	5,1%	5,1%	2,6%	100,0%
Özel Okul	sayı	2	0	0	0	1	3
	%	66,7%	,0%	,0%	,0%	33,3%	100,0%
Toplam	sayı	32	4	2	2	2	42
	%	76,2%	9,5%	4,8%	4,8%	4,8%	100,0%

Tablo 41, okullardaki çoklu ortam salonları, yemekhane, çok amaçlı salonlar gibi kapalı alanların gelir kaynağı olarak kullanılıp kullanılmadığı göstermektedir. Verilere göre devlet okullarından 3, özel okullardan da 1 tanesi bu uygulamaya olumlu cevaplar vermişlerdir. Her türlü toplantı, seminer, kermes, nişan, düğün, eğlence, karşılaşmalar ve benzeri gibi etkinlikler için bu kaynaklara sahip olan okullar hem kamuya hizmet verirken hem de kendi bütçelerine katkı sağlayabilir.

Madde 11. Okul spor alanları gelir kaynağı olarak kullanılır.

Aşağıdaki tabloda okuldaki spor alanlarının gelir kaynağı olarak kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 43. Okul spor alanlarının gelir kaynağı olarak kullanılması

Madde 11		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	32	3	2	1	1	39
	%	82,1%	7,7%	5,1%	2,6%	2,6%	100,0%
Özel Okul	sayı	2	0	1	0	0	3
	%	66,7%	,0%	33,3%	,0%	,0%	100,0%
Toplam	sayı	34	3	3	1	1	42
	%	81,0%	7,1%	7,1%	2,4%	2,4%	100,0%

Tablo 42, okullardaki iç ve dış mekânlarda bulunan spor alanlarının kullanımı ile ilgilidir. Hem açık spor sahaları hem de kapalı spor salonları gibi spor amaçlı olan

kaynakları çeşitli karşılaşmalar, turnuvalar ve müsabakalar için okulun belirli bir miktar karşılığında kamu hizmetine sunması uygulamasını hayata geçiren sadece 2 adet devlet okulu vardır. Özel okullardan bu uygulamaya olumlu cevap veren olmamıştır.

Madde 12. Okul kütüphanesi ders saatleri dışında kullanılır.

Aşağıdaki tabloda okul kütüphanesinin ders saatleri dışındaki kullanımı ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 44. Okul kütüphanesinin ders saatleri dışında kullanılması

Madde 12		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	10	3	2	17	7	39
	%	25,6%	7,7%	5,1%	43,6%	17,9%	100,0%
Özel Okul	sayı	1	0	0	0	2	3
	%	33,3%	,0%	,0%	,0%	66,7%	100,0%
Toplam	sayı	11	3	2	17	9	42
	%	26,2%	7,1%	4,8%	40,5%	21,4%	100,0%

Tablo 43, okullarda bulunan kütüphanelerin ders saatleri dışında kullanımı hakkında veri sunmaktadır. Madde 12’de bulunan *ders saatleri dışı* yargısı hafta içi günlerin öğle araları, tenefüsleri ve son ders zili ile okulun kapandığı saatler arasındaki zamanı kapsamaktadır. Bu süre içerisinde okul kütüphanesini kullanıma sunan 19 devlet okulu (%61,5) ve 2 adet de özel okul bulunmaktadır.

Bu tablodaki veriler Tablo 19’daki kütüphane kaynağının mevcut bulunma ve kullanım düzeyi verileri ile örtüşmektedir. O verilere göre okulların yaklaşık yarısının kütüphane kaynağına yeterli ölçüde sahip olduğu görülmüştür.

Bu tablodaki verilere göre okulların ellerinde bulundurdukları mevcut kütüphane kaynağını olabilecek en etkili şekilde öğrencilerin faydasına sunduğu yargısına varılabilir. Yine bardağa boş tarafından bakıldığı zaman okulların yarısının da kütüphane kaynağına sahip olmadığı anlaşılacaktır.

Bilgi ve eğitim yuvası olan okullarda kütüphane kaynağının bulunmaması ya da öğrencilerin ihtiyaçlarına karşılık verecek düzeyde yeterli olmaması son derece şaşırtıcı bir gerçektir. Nasıl ki bir fırında ekmek, pastanede pasta, eczanede ilaç, manavda meyve olmazsa olmazsa okul için de kütüphane olmazsa olmaz arasındadır.

Madde 13. Okul laboratuvarları ders saatleri dışında kullanılır.

Aşağıdaki tabloda okul laboratuvarlarının ders saatleri dışında kullanılması ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 45. Okul laboratuvarlarının ders saatleri dışında kullanılması

Madde 13		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	16	5	4	9	5	39
	%	41,0%	12,8%	10,3%	23,1%	12,8%	100,0%
Özel Okul	sayı	1	0	0	1	1	3
	%	33,3%	,0%	,0%	33,3%	33,3%	100,0%
Toplam	sayı	17	5	4	10	6	42
	%	40,5%	11,9%	9,5%	23,8%	14,3%	100,0%

Tablo 44'e göre devlet okullarının %64,1' i ve özel okulların da %33,3'ü okullarında bulunan fen ve teknoloji, bilgisayar ve benzeri gibi laboratuvarların ders saatleri dışında kullanılmadığını belirtmişlerdir.

Özet okulların %66,6'sı bu tür laboratuvarları ders saatleri dışında kullanıma sunabildikleri görüşünü belirtmişlerdir. Bu verilerden yola çıkarak özel okulların laboratuvarları devlet okulları ile karşılaştırıldığı zaman daha etkili ve verimli kullandığı sonucuna varılabilir.

Madde 14. Öğrenciler okuldan sonra okuldaki çalışma yerlerini kullanabilirler.

Aşağıdaki tabloda öğrencilerin okuldan sonra okuldaki çalışma yerlerini kullanabilmesi ile ilgili verilere yer verilmiştir.

Tablo 46. Öğrencilerin ders dışında okulun kaynaklarından faydalanması

Madde 14		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Devlet Okulu	sayı	1	3	5	23	7	39
	%	2,6%	7,7%	12,8%	59,0%	17,9%	100,0%
Özel Okul	sayı	0	0	0	0	3	3
	%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
Toplam	sayı	1	3	5	23	10	42
	%	2,4%	7,1%	11,9%	54,8%	23,8%	100,0%

Tablo 45 incelendiği zaman devlet okullarının %76,9'unda ve özel okulların tamamında öğrencilerin ders saatleri dışında okuldaki çalışma yerlerini kullanabildiği yargısına varılabilir. Bu tür uygulamalar öğrenciler için çok faydalı olabilir. Evlerinde çalışma ortamı olmayan, ya da grup çalışması yapmak isteyen veya okuldaki kaynaklardan faydalanmak isteyen öğrenciler için bu tür uygulamalar çok kullanışlı olabilir. Okulu zorunlu saatler dışında kullanabilen bir öğrenci için artık okulun bir mecburiyetten çok bir eğitim yuvasına dönüşmesinin ve öğrencinin öğrenme sürecini kendisi yönetebildiğinin göstergesi olabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Okul binaları fiziki olarak bazı özellikler taşımalıdır. Öncelikle okul binasının eğitim-öğretim amaçlı yapılan bir bina olması gereklidir. Okullar, tüm ölüm ve birimleriyle birlikte planlanmalı ve tüm ihtiyaçlara cevap verecek fiziki kapasitede yapılmalıdır. Okul binası, depreme dayanıklı olmalıdır. Okul binası, sanayi bölgesi ve şehir trafiğinden uzakta yapılmalıdır. Aydınlanma, ısıtma havalandırma sistemleri bulunmalıdır. Okul binaları, kullanışlı ve güvenli olmalıdır ve öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde planlanmalıdır (Çiçek Sağlam 2008:198). Bu tip kapsamlı ve büyük bütçeli ayarlamalar elbette üst düzey kaynak sağlayıcıların sorumluluğundadır. Okul eğitim öğretim sürecine ne kadar uygun ve nitelikli hazırlanırsa okul yöneticileri de ellerindeki kaynakları o derece etkin kullanır ve okulu o derece geliştirebilir.

Ayrıca sürekli gelişen ve değişen teknolojilerin okul kaynaklarına da yansıdığı gözlemlenmiştir. Daha on yıl öncesine kadar okullarda çok fazla kullanılan televizyon, kasetçalar, teyp, CD okuyucu, tepegöz gibi kaynakların kullanım oranlarının çok fazla düştüğü gözlemlenmektedir. Bu gibi aletlerin hepsinin işlevini gören projeksiyon ve internet gibi kaynakların kullanımının artmasıyla, bu kaynaklar işlevini yitirerek elden çıkarma ya da depolama yoluyla kullanımdan kalkmaya başlamıştır.

Okullar insan kaynakları açısından incelendiği zaman, öncelikle okullarda en fazla ihtiyaç duyulan insan kaynağının yardımcı personel olduğu görülmektedir. Okullara

verilen kadrolu yardımcı personel okulların bitmek bilmeyen işlerine maalesef yetişememektedir. Buna çözüm olarak okulların hemen hemen hepsinin dışarıdan ek olarak yardımcı personel çalıştırdıkları araştırma süresince edinilen bir bilgidir.

İkinci olarak okullarda en fazla ihtiyaç duyulan insan kaynağı rehber öğretmenlerdir. Okulların çok büyük bir kısmı bünyesinde rehber öğretmen bulundurmazken, bazı okullar da rehber öğretmen olmasına rağmen hala daha fazlasına ihtiyaç duyabilmektedir.

Bununla birlikte, en az mevcut sayı kadar daha ihtiyaç duyulan insan kaynakları da müzik, teknoloji tasarım, resim ve beden eğitimi öğretmenleri gibi sosyal etkinlik ve sanatsal faaliyetleri ağırlıkta olan branşlardır. Bu veriler ile öğrencilerin hala bilişsel gelişimine ağırlık verildiği, bedensel ve sanatsal faaliyetler içeren dallara ağırlık verilmediği çıkarımı yapılabilir. Hâlbuki okulun görevi öğrencileri her türlü açıdan gelişmiş bireyler olarak hayata hazırlamak ve bu doğrultuda bir üst öğrenim kademesine gönderebilmektir.

Ayrıca, sonuçlar devlet okullarında ihtiyaç olmayan bir insan kaynağı dalının olmadığını göstermektedir. Fakat diğer branşların mevcut sayıya oranı çok fazla değildir. Yine de, az ya da çok halen her çeşit insan kaynağına ihtiyaç duyulsa da en az ihtiyaç duyulan insan kaynağının Sosyal Bilgiler Öğretmeni ve Yönetici dalında olduğu gözden kaçmamaktadır.

Okul kaynakları kullanım düzeyleri açısından incelendiği zaman ihtiyaç duyulan kaynakların fazla olmasına rağmen, okulların ellerindeki kaynaklardan en etkili biçimde faydalanmaya çalıştığı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan tepegöz gibi bazı kaynakların yerini yeni kaynaklara bırakması sonucunda kullanımının artık neredeyse kalmadığı da ortaya çıkan sonuçlar arasındadır.

Özel okullarla devlet okulları kaynakları bulundurma ve kullanma düzeyi bakımından karşılaştırıldığı zaman bazı önemli sonuçlar elde edilmiştir. Sadece bulunma düzeylerine bakıldığı zaman anlamlı farklılık görülen kaynaklar atölye, açık spor alanları ve okul bahçesidir. Sadece kullanma düzeyi açısından anlamlı fark bulunan kaynaklar da bilgisayar, bilgisayar laboratuvarı, ekipman odası ve görsel sanatlar odasıdır. Hem bulunma hem de kullanım düzeyi açısından anlamlı farklılık

gösteren kaynaklar ise rehberlik servisi odası, çok amaçlı salon, kapalı spor salonu, yemekhane, otopark ve arşivdir.

Özel okullarla devlet okulları insan kaynakları açısından karşılaştırıldıkları zaman, özel okulların insan kaynağı insan kaynağı ihtiyacı bulunmamasına rağmen devlet okullarındaki ihtiyaç azımsanamayacak kadar fazladır.

Özel okullarla devlet okulları sportif, sanatsal ve sosyal etkinlikler açısından karşılaştırıldığı zaman, bu tür aktiviteler için ihtiyaç duyulan madde ve insan kaynağına sahiplik bakımından özel okulların eksikliği bulunmamaktadır. Ne yazık ki devlet okullarında daha önceden de bahsedildiği gibi derslerin işlenişi genelde teoride kalmakta, her yönden geliştirilmesi gereken öğrenciler için sanatsal ve sportif dersler ikinci plana atılmaktadır. Özel okullarda ise her türlü sanatsal ve sportif aktiviteye en az öğrencilerin bilişsel gelişimi kadar önem verilmekte ve bu doğrultuda faydalanılmak istenen kaynaklar tatmin edici ölçülerde sağlanmaktadır.

Çok yönlü, sanatsal yönü gelişmiş, spor dallarına ilgili, sosyal yaşantıları zengin nesiller yetiştirmek için kaynak dağıtıcıların göz ardı ettiği branşlar ve kaynaklar hak ettikleri değeri görmeli ve okulların bu kaynaklardan en etkili şekilde faydalanmasına olanak sağlanmalıdır.

Ayrıca, araştırma ölçeğine eklenmemesine rağmen, veri toplanması sırasındaki gözlemlere dayanarak genel olarak okul lavaboları ve tuvaletlerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğrenciler arasındaki yaş farkına rağmen her yaş gurubunun aynı lavaboyu kullanması da dikkat çekmiştir. Yaşça küçük öğrencilere uygun küçüklükte lavabo ve tuvalet çoğu okulda bulunmamaktadır. Hatta bazı okullarda öğretmenler için ayrı tuvalet ve lavabo bile bulunmamaktadır. Araştırmada bu durum okulların fiziki kaynaklarına girebileceğinden, lavabo ve tuvalet konusunda okulların yetersiz durumda olduğu söylenebilir.

Kaynakların etkin kullanımı ile ilgili elde edilen verilere göre okulların çoğunluğu tarafından onaylanan bulgular özetlenebilir. İnsan kaynaklarından etkin faydalanma açısından söylenebilir ki, öğretmenler kendi branşlarına uygun derslere girmektedir ve ek görevler öğretmenlerin ve yardımcı personelin bilgi ve becerileri doğrultusunda dağıtılmaktadır.

Okullarda gelişim için, kendi içinde ve diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılmaktadır. Okul çalışanları geliştirici hizmet içi faaliyetlerine katılmaktadır. İkinci olarak okul kaynaklarından en üst düzeyde faydalanabilmesi için, okulda ders saatleri ve günleri dışında öğrenciler için eğitim faaliyetleri yapılmaktadır, okul kütüphaneleri ve laboratuvarları ders saatleri dışında öğrenciler tarafından kullanılabilir; fakat okullarda yetişkinler için halk eğitim kursları gibi herhangi bir kurs ya da eğitim düzenlenmesi çalışmaları yapılmamaktadır.

Son olarak da, okul kaynaklarının kamu tarafından etkin kullanılması konusunda; okul bahçesi, okul içindeki kapalı alanlar, spor alanları gibi okul kaynakları tatil günlerinde ne gelir amaçlı ne de kamunun faydası için kamu kullanıma sunulmamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın son yıllarda bu konu ile ilgili okul kaynaklarından en üst düzeyde faydalanabilmeyi hedefleyen, *Okullar Hayat Olsun Projesi*, okulların eğitim-öğretim saatleri dışında, hafta sonlarında ve yaz aylarında dersliklerinin, kütüphanelerinin, bilgi teknolojileri sınıflarının, çok amaçlı salonlarının, konferans salonlarının, spor salonları ve okul bahçelerinin velilerin, mahallelinin ve çevrenin hizmetine açılması; okulların öğrenciler ve yetişkinler için birer "hayat boyu öğrenme merkezi" ve eğlenme ve dinlenme aktivitelerine imkân veren "yaşayan güvenli alanlar" haline dönüştürülmesini amaçlamaktadır. Proje kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Belediyelerin imkânları işbirliği halinde okullarda halkın hizmetine sunulmaktadır.

Özetle, Okul yöneticisinin en önemli sorumluluklarından ikisi arasında insanlarla etkili biçimde çalışma ve yeterli bir okul binası ve çevresi hazırlama vardır. *İnsanlarla etkili biçimde çalışma* için, bu insanlar çevredeki insanlar, bürokrasideki insanlar, diğer meslektaşlar ve öğrencilerdir. Bu insanların elbette hepsi önemlidir. Ancak, yönetim açısından, okulun amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından, özel bir önem taşıyan, öğretim kadrosu ile çevredeki insanlardır. *Yeterli bir okul binası ve çevresinin hazırlanması* konusunda ise, okulun amaçlarının gerçekleştirilmesi için uygun fiziksel koşulların hazırlanması, eğitim yönetiminin görev alanına girmektedir. Eğitim programının etkili biçimde uygulanabilmesi için gerekli ortamın

hazırlanmaması halinde, ekinliklerden istenilen sonuçların alınması çok zor olur. Ekinliklerin niteliklerine uygun fiziksel koşulların hazırlanması, girişimden istenilen sonucun alınması için ön koşuldur. Görüldüğü gibi, eğitim yönetiminin görevleri insanlar, fiziksel ortam (okul yapısı ve çevresi) ve program konularında toplanmaktadır (Aydın 2010:188-189).

5.2. ÖNERİLER

Okulun hedef ve amaçlarını gerçekleştirmesinde okul yöneticilerine çok önemli görevler düşmektedir. Hali hazırda ellerinde bulunan kıt kaynaklardan en verimli ve en etkili şekilde faydalanılmasını sağlamak, okulu hem insan hem de madde kaynağı açısından etkili yönetmek okul yöneticilerinin görevlerindedir.

Yine de okulun nasıl geliştirilebileceği sorusu açık kalmıştır. Diğer bağlantılı bir soru da okulun gelişimi için ek kaynakların gerekip gerekmediği, eğer öyleyse bunların nereden elde edileceği olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlıca problemlerden biri de fazla kayıttan kaynaklanan artan giderler okulun etkili programları geliştirme kapasitesini ya da ümit vaat edici yeni programların uygulanmasını engellemektedir. Ayrıca, bütçedeki sıkıntılara rağmen, toplum desteği de çok azdır. Bu kısıtlayıcı mali durumda, okulların dayanıklı maddi kaynakları elde etmesi pek muhtemel olmadığı için, eğitim liderlerinin hali hazırda var olan kaynakları olabildiğince etkili kullanmaları zorunlu bir hal almıştır.

Ek olarak, *Okullar Hayat Olsun* projesi gibi elde olan kaynakların en üst seviyede kullanımına imkân tanıyan projeler geliştirilip uygulamaya koyulmalıdır. Bu tür uygulamalar ile okullarda atıl halde bulunan milli kaynaklar amacına uygun bir şekilde kamunun faydasına sunulabilecektir. Ayrıca, bu tür kaynakların kamuya açılması sonucunda bakım ve onarım için doğacak ihtiyaçları karşılamak ve okul bütçesine ek destek sağlayabilmek amacıyla, kaynaklardan gelir elde edebilmek için çeşitli yasal düzenlemeler yapılmalı; okul yöneticileri ve okul aile birlikleri konu ile ilgili bilgilendirilip uygulamalar hakkında desteklenmelidir.

Sonuç olarak, kurumların kaynak sorunu her zaman vardır ve var olmaya da devam edecektir. Madde ya da insan kaynağı eksiklikleri ne kadar karşılanırsa karşılanınsın gelişen ve değişen dünya ile birlikte sürekli bir kaynak arayışıyla okul yine karşı karşıya kalacaktır. Her türlü ihtiyaç dört dörtlük karşılanırsa bile mevcut kaynakları da etkili bir şekilde elde tutabilmek için tekrar kaynaklara ihtiyaç duyulacaktır. Bu durum bir tür kısır döngü oluşturabilmektedir. Bu nedenle, eğitim öğretime kaynak sağlamaya verilen değer ve ayrılan bütçenin artırılmasının yanı sıra, bu kaynakları geliştirme ve güncelleme açısından okullar sürekli desteklenmelidir. En önemlisi de eldeki kaynakları kurumun amaçları ve hedefleri doğrultusunda en etkili şekilde kullanabilecek ve kullandırabilecek yöneticilerin seçiminde daha özen gösterilip bu kişi ve kişilerin takibi ve yönlendirilmesi sürekli hale getirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2009). Türk Eğitim Sistemi. İsrail Eğitim Sistemi, *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Ada, S., Baysal, Z. N. ve Şahenk, S. S., (2009). İsviçre Eğitim Sistemi, Kanada Eğitim Sistemi, Mısır Arap Cumhuriyeti Eğitim Sistemi, *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2010). *Türk Eğitim Sistemi ve Etkili Okul Yönetimi*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Akgün, N. (1996). *İlköğretimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde ilköğretim okullarının sahip oldukları insan ve madde kaynakları*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, D. (2009). Japonya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Argon, T. (2001). *İnsan kaynakları yönetimi ilkelerine ilişkin Bolu ve Düzce illeri ilköğretim okulları yönetici ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıcı, İ. (2009). Avusturya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Avcı, S. (2009). Güney Afrika Cumhuriyeti Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi*. 9. Baskı., Hatiboğlu Yayınları: Ankara.
- Bal, H. Ç. (2006). *Bilgisayar ve İnternet Kullanımı*. Abp Yayınevi: Trabzon.

- Balay, R. (2008). Okula Toplumsal Katılım (Okul-Çevre İlişkileri)., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Balcı, A. (2007). *Etkili Okul; Okul Geliştirme: Kuram, Uygulama ve Araştırma*. 4.Baskı. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Başaran, İ. E. (2004). *Yönetimde İnsan İlişkileri, Yönetimsel Davranış*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Başaran, İ. E. (2008a). *Örgütsel Davranış, İnsanın Üretim Gücü*, Ekinoks Yayıncılık: Ankara.
- Başaran, İ. E. (2008b). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ekinoks Yayıncılık: Ankara.
- Bayrakçı, M. (2005). Japonya'da Eğitim Amaçlı bir Gezi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim. Yıl: 6, Sayı: 70*.
- Bozkurt Bostancı, A. (2008). Okul Yönetiminde Eğitim-Öğretim İşleri., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (2010). *Okul Yönetimine Yeni Yapı ve Davranış*. 15. Basım. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Bülbül, S. (2006). *İlköğretim okulu müdürlerinin yönetsel yeterliklerinin liderlik standartları inanç boyutu açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bülbül, T. (2008). Okul Yönetiminde Öğrenci İşleri., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Bülbül, T. (2010). Yenilik Yönetimi., *Yönetimde Yeni Yaklaşımlar*, 1.Baskı, Ed. Hasan Bahri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.

- Cantürk, G. (2007). *Bilgisayar teknolojisinin okul yönetiminde kullanımında, okul yöneticilerinin bilgisayar teknolojisine karşı tutumları ile kullanma düzeyleri ve öğretmenlerin bilgisayar teknolojisini kullanma düzeyi:Antalya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.
- Cemaloğlu, N. (2003). Eğitim Ortamında Öğretim Araçları., *Sınıf Yönetimi*, 5. Baskı, Ed. Leyla Küçükahmet, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Certel, S. S. (2009). Finlandiya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Choi, J. (2009). Güney Kore Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). Okul Örgütü ve Yönetimi. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Demir, K. (2008). Öğretim Liderliği., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Elma, C. (2003). Yönetimsel Etkililiğin bir Göstergesi Olarak Yetki Devri, *Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*, 2. Baskı, Ed: Cevat Elma, Kamile Demir, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Ergişi, K. (2005). *Bilgi teknolojilerinin okulda etkin kullanımı ile ilgili okul yöneticilerinin teknolojik yeterliklerinin belirlenmesi*. Y. Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EURYDICE/CEDEFOP (2008). *Avrupa'da Genel Eğitim Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Sistemlerinin Yapısı: Türkiye 2008*. <http://www.eurydice.org>, ; <http://cedefop.europa.eu> (erişim: 22.04.2012).

- Farmer, R. L. (1998). *Who do schools really serve?: Examining the relationship between socioeconomic status and access to school resources through Lirsel*, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Fermanich, M. L. (2003). *School resources and student achievement: the effect of school-level resources on instructional practices and student outcomes in Minneapolis public schools*. University of Winconsin-Madison. ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Gao, J. (2011). *School resources and student achievement: Evidence from panel data*, A dissertation, The Florida State University, College of Education, Department of Educational Leadership and Policy Studies.
- Gordon, T. (2002). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. 14. Baskı. Sistem Yayıncılık: İstanbul.
- Görgülü, S. S. (2008). *İlköğretim Okullarında Yönetim ve Denetim Uygulamaları Rehberi*, (Öğreti) Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Greene, G. K. (2005). *Quality matters: A different perspective on the relationship between school resources and student outcomes*. ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Güney, S. Y. (2009). Danimarka Eğitim Sistemi., İsveç Eğitim Sistemi, Norveç Eğitim Sistemi, *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Güngör, M. (2003). *Donanım ve Ağ Yapıları. Eğitim Teknolojileri Bilgisayar*, Demirbaş M. ve Bulut Y., 1-27. MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Gürkan, O. (2005). *Yeni Başlayanlar için Bilgisayar*. Nirvana Yayınları: Ankara.

- Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Educational Administration, Theory, Research and Practice*, 7th Edition, Çeviri Ed: Selahattin Turan, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Huk, O. (2011). *Predicting teacher burnout as a functional of school demands and resources and teacher characteristics*, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Karlı, M. D. (2004). *Yönetmel Etkililik*. 2 Baskı, Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Kee-Smith, R. D. (2006). *Perceptions of student engagement in relation to school resources: an application of the theory of Maslow's hierarchy of needs*. A Dissertation presented to the Faculty of the College of Education of Touro University International, the USA.
- Kim, H. R. (2005). *The role of school resources in student achievement among OECD countries: A structural equation modeling analysis*. University of Virginia. The Faculty of the Curry School of Education, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Korkmaz, T. (2009). İngiltere Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Korkmaz, T. ve Karadağ, E. (2009). İspanya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Korucu Çimşir, S. (2009). Yunanistan Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Long, D. A. (2006). *School resources, school organization, autonomy and achievement in Latin America*. University of Wisconsin-Madison: USA.

- Mcgowen, R. S. (2007). *The impact of school facilities on student achievement, attendance, behavior, completion rate and teacher turnover rate in selected Texas High Schools*, Texas A ve M University, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Meade, D. J. (1982). *Ohio school responses to community problems: Approaches for maximizing use of school resources to meet senior citizens' needs*. University of Cincinnati, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- MEB (2001). *İlköğretim Müfettişlikleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi*. <http://www.meb.gov.tr> (erişim: 22.04.2012).
- MEB (2005). *Sayısal Veriler 2004-2005*. <http://sgb.meb.gov.tr> (erişim: 22.04.2012).
- Memduhoğlu, H. B. (2008). Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Memduhoğlu, H. B. (2010). Farklılıkların Yönetimi., *Yönetimde Yeni Yaklaşımlar*, 1. Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Muhammad, H. (1997). *The relationship between school resources and student academic achievement in Indonesian Senior Secondary Schools*, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Murnane, R. J. (1974). *The impact of school resources on the learning of inner-city children*, ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Nartgün, Ş. S. (2003). Stratejik Planlama ve Eğitim., *Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*, 2.Baskı, Ed: Cevat Elma, Kamile Demir, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Özdem, G. (2008). Okul İşletmesinin Yönetimi., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.

- Özdem, G. (2010). Kriz Yönetimi., *Yönetimde Yeni Yaklaşımlar*, 1. Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve Öğretme*. Pegem A. Yayıncılık: Ankara.
- Özenç, E. G. (2009). Almanya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Özgüller, M. (2005). *Bilgisayar Donanımı (Yapısı, Elemanlar, Yardımcı Yazılımlar)*. Ab Yayınevi: Trabzon.
- Shive, J. A. (2000). *A multilevel panel analysis of the effect of school resources on student outcomes*. ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Sonnen, A. M. (2000). *School resources and student achievement at Texas/Mexico border elementary schools*. ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT).
- Sözer, E. (1997). Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları*: Eskişehir.
- Şahenk, S.S. (2009). Fransa Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Şahin, S. (2009). Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Şirin, A. (2009). Portekiz Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Şişman, M. (2005). *Öğretmenliğe Giriş*. 8.Baskı. Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Tabancalı, E. (2003). *Örgütsel Değişme., Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar*, 2.Baskı, Ed: Cevat Elma, Kamile Demir, Anı Yayıncılık: Ankara.

- Tanrıkulu, D. D. (2009). Rusya Eğitim Sistemi., *Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış*, Ed: Sefer Ada, Z.Nurdan Baysal, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Tunç, B. (2008). Okul Yönetiminde Çalışan Hizmetleri., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Tuzcu, G. (2006). *Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023*. Türk Eğitim Derneği Yayını: Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. 10. Baskı. Ankara.
- Üçüncü H. (2004). *Herkes İçin Bilgisayar*. Alfa Basım Yayım: İstanbul.
- Vandiver, B. (2011). *The impact of school facilities on the learning environment*. A Dissertation presented in the partial fulfillment of the requirements for the degree, Doctor of Philosophy, Capella University.
- Yılmaz, K. (2012). Yönetim Süreçleri., *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Geliştirilmiş 2.Baskı, Ed: Hasan Basri Memduhoğlu, Kürşad Yılmaz, Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Weir, D. A. B. (1994). *School resources, classroom context, and student achievement in the primary grades*. ProQuest Dissertations ve Theses (PQDT)

(<http://www.meb.gov.tr/Stats/ist2001/Bolum12s1.htm>) (erişim: 25.06.2012)

(<http://idb.meb.gov.tr>) (erişim: 25.06.2012)

EKLER

EK-1. Araştırma Anketi

KAYNAKLARDAN FAYDALANMA DÜZEYİ ANKETİ

Okul Türü: O Devlet Okulu O Özel Okul Öğretim Türü: O İkili öğretim O Tam Gün

Okul Tipi: A, B, C ?

Okul Mevcudu:

Sınıf Sayısı:

Öğretmen Sayısı (Kadro):

Yardımcı Personel Sayısı (Kadro) :

Mevcut Durum: 1=yok, 2=çok yetersiz, 3=yetersiz, 4=yeterli, 5=fazla Kullanım Düzeyi:

1=kullanılmıyor, 2=çok az kullanılıyor, 3=az kullanılıyor, 4=kullanılıyor, 5=çok kullanılıyor

Maddi Kaynaklar	Mevcut durum	Kullanım Düzeyi
Bilgisayar		
Yazıcı		
Tarayıcı		
Tepegöz		
Projeksiyon		
Televizyon		
İnternet bağlantısı		
Faks		
Kamera		
Fen laboratuvarı		
Bilgisayar laboratuvarı		
Öğretmen odası		
Ekipman odası (Harita, ders araç gereçleri, vb.)		
Kütüphane		
Rehberlik servisi		
Resim odası		
Müzik odası		
Çok amaçlı salon		
Atölye (Teknoloji Tasarım dersi vb için)		
Kapalı Spor Salonu		
Yemekhane		
Otopark		
Açık Spor Alanları		
Kantin		
Arşiv		
Okul Bahçesi		

İnsan Kaynakları	Mevcut Sayı	İhtiyaç
Yönetici		
Okul Öncesi Öğretmeni		
Sınıf Öğretmeni		
Türkçe Öğretmeni		
Matematik Öğretmeni		
İngilizce Öğretmeni		
Fen Bilgisi Öğretmeni		
Sosyal Bilgiler Öğretmeni		
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni		
Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni		
Resim Öğretmeni		
Müzik Öğretmeni		
Rehber Öğretmen		
Beden Eğitimi Öğretmeni		
Yardımcı Personel		

Aşağıdaki ifadeleri okulunuza uygunluk derecesine göre işaretleyiniz. 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum	1	2	3	4	5
Okuldaki öğretmenler sadece kendi branşlarına uygun derslere girer.					
Ek görevler öğretmenlerin bilgi ve yeteneklerine göre dağıtılır.					
Okulun gelişimi için diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışılır.					
Yöneticiler, öğretmenler ve yardımcı personel işbirliği içinde çalışır.					
Okul çalışanları geliştirici hizmet içi faaliyetlerine ve eğitimlere katılırlar.					
Yardımcı personel bilgi ve becerilerine göre görevlendirilir.					
Okulda ders saatleri dışında öğrenciler için çeşitli eğitim faaliyetleri yapılır.					
Okulda yetişkinler için halk eğitim kursları düzenlenir.					
Okul bahçesi tatil günlerinde gelir kaynağı olarak kullanılır.					
Okuldaki kapalı alanlar gelir kaynağı olarak kullanılır. (Toplantı, nişan, vb.)					
Okul spor alanları gelir kaynağı olarak kullanılır.					
Okul kütüphanesi ders saatleri dışında kullanılır.					
Okul laboratuvarları ders saatleri dışında kullanılır.					
Öğrenciler okuldaki çalışma yerlerini kullanabilirler.					

EK-2. Araştırma İzinleri

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.0.81.20.02-605.99/ **6584**
Konu:Araştırma İzni

16 Mayıs 2012

SAKARYA ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)
54300 Hendek/SAKARYA

İlgi :a)07.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı (2012/13) Genelgesi.
b)10.05.2012 tarih ve B.30.2.SAÜ.0.43.72.02-044-573 sayılı yazı.
c)15.05.2012 tarih ve B.08.4.MEM.0.81.20.02-605.99/6576 sayılı Valilik Oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü EğitimYönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif GÜLAY'ın ilgi (b) yazı eki "**Okullarda İnsan ve Madde Kaynaklarından Faydalanma Düzeyi**" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla, Düzce İli Merkez ilköğretim okullarında (Birleştirilmiş Sınıflı Okullar Hariç) görev yapan öğretmenlere ekteki anket formunu uygulanmaya yönelik izin talebinin uygun görüldüğüne dair ilgi (c) makam onayı ekte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Ömer EZLER
Milli Eğitim Müdür V.

EKLER :
1-Valilik Onayı (1 Sayfa)
2-Anket Formu (2 Sayfa)

T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			
KAYIT	Tarih	21 05 2012	
	Sayı	044-265	2
MAVALE			

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.0.81.20.02-605.99/ **6546**
Konu:Araştırma İzni

15 Mayıs 2012

VALİLİK MAKAMINA
DÜZCE

İlgi :a)07.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı (2012/13) Genelgesi.
b)10.05.2012 tarih ve B.30.2.SAÜ.0.43.72.02-044-573 sayılı yazı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif GÜLAY'ın ilgi (b) yazı eki "**Okullarda İnsan ve Madde Kaynaklarından Faydalanma Düzeyi**" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla, Düzce İli Merkez ilköğretim okullarında (Birleştirilmiş Sınıflı Okullar Hariç) görev yapan öğretmenlere ekteki anket formunu uygulanmaya yönelik izin talebi, ilgi (a) Genelge'de belirtilen esaslar doğrultusunda incelenmiştir.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından kabul edilen, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilecek (2 Sayfa) anketin, "Düzce İli Merkez ilköğretim okullarında (Birleştirilmiş Sınıflı Okullar Hariç) görev yapan öğretmenlere ilgi (a) Genelge'de belirtilen esaslara uyulması kaydıyla Elif GÜLAY tarafından uygulanması Müdürlüğümüzde uygun mütalaa edilmiştir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ömer EZER
Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
15.../05/2012

Erdoğan ÜLKER
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :
1-Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
2-Yazı Örneği ve Ekleri (4 Sayfa)

ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİSİ

Elif GÜLAY, 10 Haziran 1987 yılında Bolu’da doğdu. Sırasıyla Bolu 100.Yıl İlkokulu, Bolu Sakarya İlköğretim Okulu, Bolu İzzet Baysal Anadolu Lisesi okullarında öğrenim gördü. Lisans öğrenimini Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü’nde 2009 yılında tamamladı. 2008 yazında İngiltere’de *Bournemouth Anglo European School of English* dil okulunda konuşma ve telaffuz eğitimi alarak ileri derecede İngilizce bilir sertifikası aldı. 2009 yılının Eylül ayında ilk atama ile Düzce Çamköy İlköğretim Okuluna İngilizce Öğretmeni olarak göreve başladı. 2010, Mayıs ayında şu anki çalışma yeri olan Düzce 19 Mayıs İlköğretim Okulun’a atandı. 2010 Haziran ayında Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Önlisans Bölümü’nü bitirdi. 2010 Eylül ayında Sakarya Üniversitesi’nde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisans yapmaya başladı. 2012 Nisan ayında *International Online Journal of Educational Sciences*’ da, “The Effect of Locus of Control and Culture on Leader Preferences” adlı ortak makalesi yayımlandı.

İletişim:

E-mail: elifgulay1987@gmail.com

Telefon: 0542 294 86 46